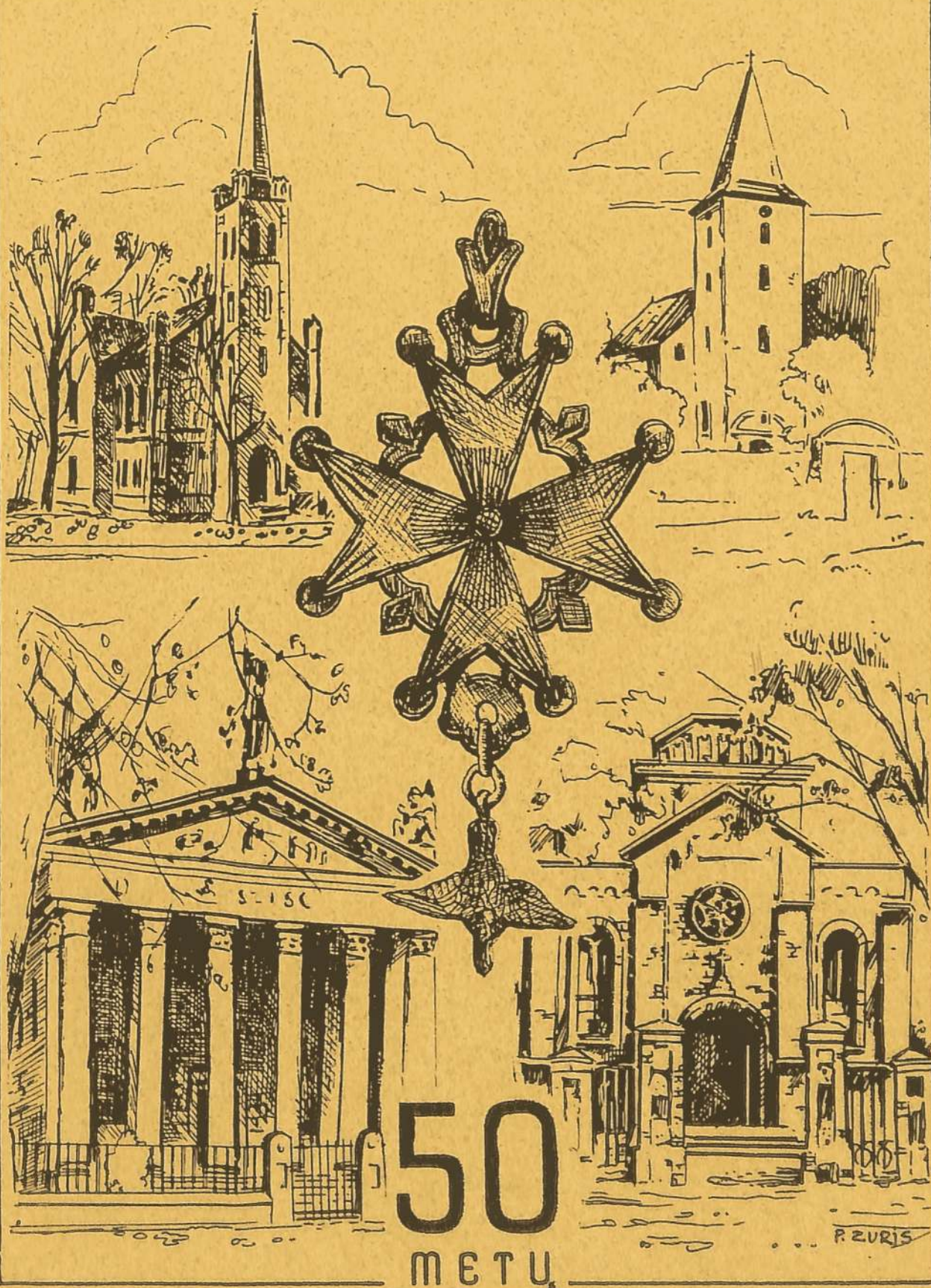

Mūsų Sparnai

LIETUVIŲ EV. REFORMATŲ ŽURNALAS

2001 SPALIS NR. 81

50

METŲ

TURINYS

Dail. Peggy Zuris (viršelis)	HUGENOTŲ KRYŽIUS - Reformatų simbolis Biržų, Papilio, Vilniaus ir Nemunėlio Radviliškio bažnyčios	
Redakcija Hypatia Yčas Petkus Petras Zablockas	MŪSŲ SPARNŲ 50-IES METŲ JUBILIEJUS . . . . . 2 MYKOLO ZABLOCKO ATMINIMUI (1912-2000) . . . . . 5 MOKSLO DIENOS SMALĖČIŲ MOKYKLOJE . . . . . 9 DU EKUMENINIAI PAMOKSLAI	
Vysk. Hansas Dumpys Kun. Dr Kęstutis Trimakas H.Y.P.	KAD PASAULIS ĮTIKĖTŲ . . . . . 13 JŪS ESATE ŠIŲ DALYKŲ LIUDYTOJAI . . . . . 14 EKUMENINIAI SPINDULIAI . . . . . 16 A.A. KUN. ALGIMANTAS JAŠINSKAS	
Algirdas Butkevičius Eugenija Dagienė Hypatia Yčas Petkus	ATLIKĘS PAREIGA ŽMONĖMS IR DIEVUI . . . . . 20 PAGERBĖ KUN. POVILO JAŠINSKO ATMINIMĄ . . . 22 PULK. JONAS VARIAKOJIS, NEPRIKLAUSOMYBĖS KARŲ DIDVYRIS 24	
Aldona Mažuikienė H.Y.P. P.D. Hypatia Yčas Petkus John Gillies H.Y.P. M.S. koresp. Kun. Dr. Eugenius Gerulis H.Y.P.	MIŠKO BROLIAI . . . . . 27 MINTYS REFORMACIJOS DIENAI . . . . . 31 PROTESTANTIZMAS IR DEMOKRATIJA . . . . . 32 KILIMAS - EV. REF. KOLEGIJOS BRANGENYBĖ . . . 34 THE RELIGIOUS SCENE IN LITHUANIA . . . . . 36 50 METŲ ČIKAGOS EV. REFORMATŲ PARAPIJAI . . 40 BAŽNYTINĖS ŽINIOS . . . . . 43 PAGARBA TĖVAMS! . . . . . 47 LIETUVOS REFORMACIJOS ISTORIJOS IR KULTŪROS DRAUGIJA ŠVENČIA SAVO DEŠIMTMEČIŲ 49	
Hypatia Yčas Petkus Nijolė Jodinskaitė Ballard Knygius M.S. koresp. H.Y.P.	JONAS MEKAS - FILMŲ MENINKAS IR LITERATAS . 51 PAVASARIS LIETUVOJE (knygos recenzija) . . . . . 53 KNYGŲ PASAULIS . . . . . 56 KRONIKA . . . . . 58 MŪSŲ MIRUSIEJI . . . . . 63 KITI RAŠO APIE MUS	
Algirdas Butkevičius Alfonsas Nakas	BRANGUS IR LAUKIAMAS . . . . . 67 AŠTUONIASDEŠIMTĄ KARTĄ 69	
	AUKOTOJŲ SĄRAŠAS 71	

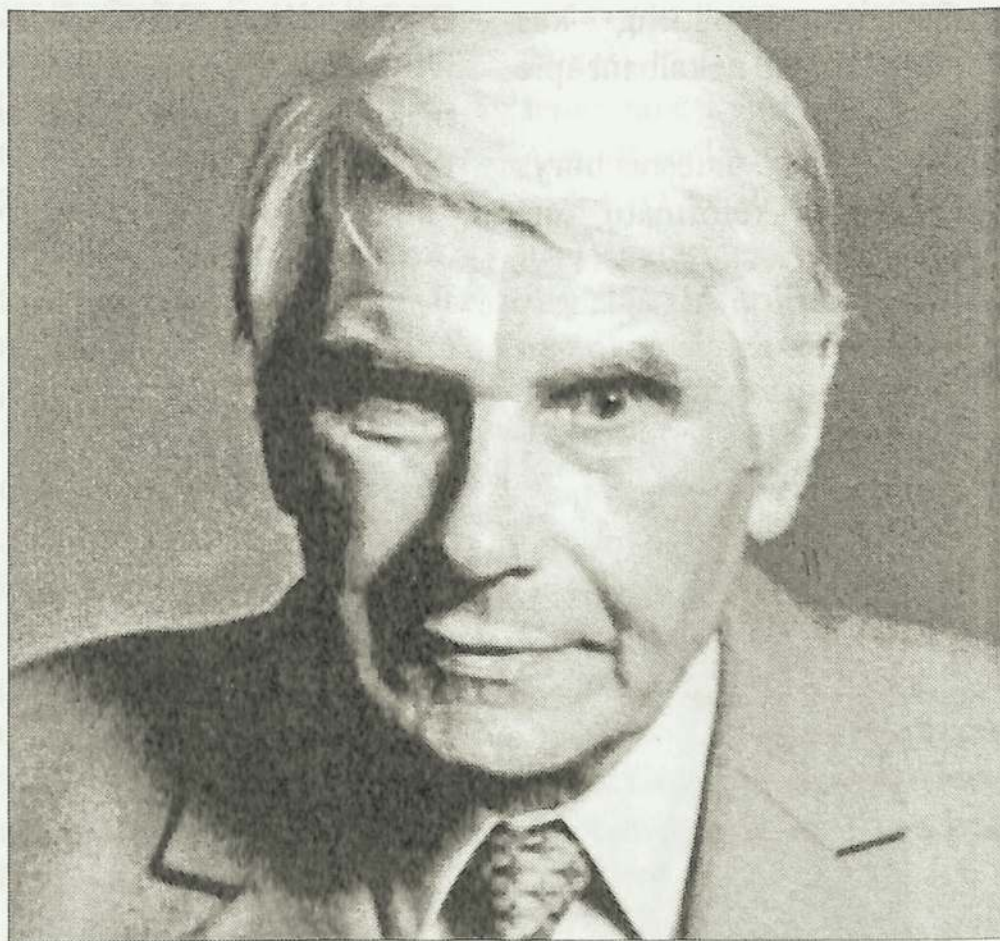
MŪSŲ SPARNAI

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951

SPALIS 2001

NR. 81

A.A. Mykolas Zablockas
(1912-2000)

Mūsų Sparnų redaktoriaus šviesiam atminimui skiriame šį žurnalo numerį

MŪSŲ SPARNŲ 50-TIES METŲ JUBILIEJUS

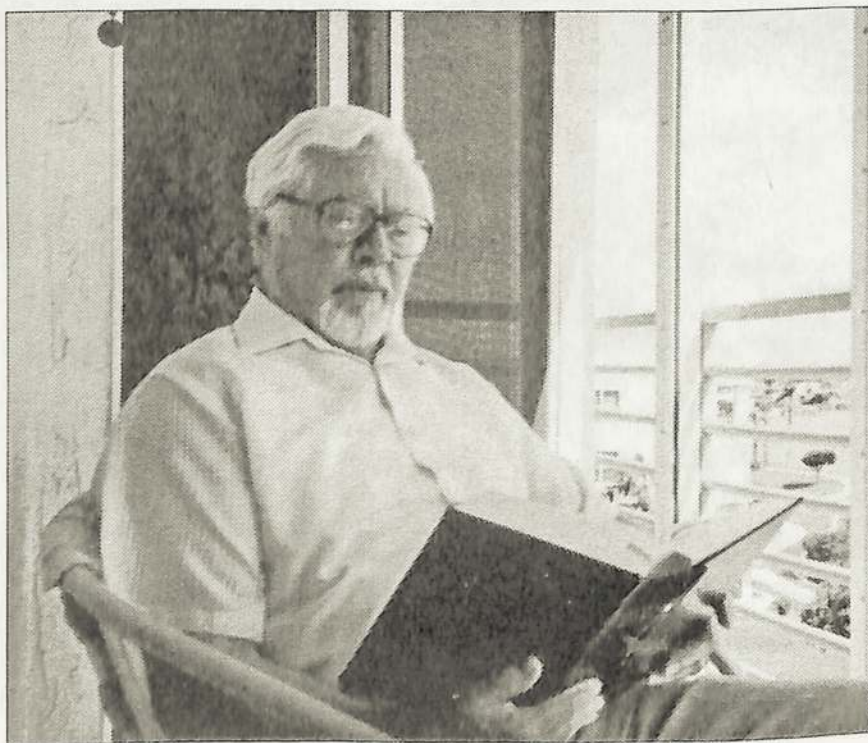
Redakcija

Mūsų Sparnų žurnalas gyvuoja jau penkis dešimtmečius. Išeidamas porą kartų metuose - jei ne rečiau - štai pasiekė savo 81-mąjį numerį. Lietuvių spaudai emigracijoje niekada nebuvo lengva išsilaikyti, ypač dabar, kompiuterizuotame amžiuje. Sunkumu nebojant, žurnalo vadovybė yra pasiryžusi žengti pirmyn ir tvirtai laikytis išėivijos spaudos sargyboje. Aišku, kad parama iš esamų ir būsimų skaitytojų yra labai reikalinga. *Mūsų Sparnai* yra noriai skaitomas žurnalas Lietuvoje. Ten siunčiama daug egzempliorių, kas reikalauja nemažą lėšų jau nekalbant apie pašto išlaidas.

Kai Čikagoje įsikūrė didesnis būrys mūsų evanėelikų reformatų, jie

susirūpino švietimu ir spauda. 1951m. vidurvasaryje pasirodė *Mūsų Sparnų* pirmasis numeris. Iniciatyvos ėmėsi kuratorius Eugenijus S. Gerulis. Jis buvo tose pareigose per septynetą metų ir dabar rašo redakcijai:

“Per 1949 metų Kalėdas, Dievas davė man mintį įsteigti reformatams žurnalą. Šiai minčiai mielai pritarė Kolegijos Prezidentas Dr. Jokūbas Mikelėnas ir kurt. Petras Bružas. Gen. Supt. Profesorius kun. Povilas Jakubėnas užtvirtino parinktą vardą *Mūsų Sparnai*. Būdami dėkingi Viešpačiui už inspiraciją ir palaimą, švėsdami šį jubiliejų maldingomis širdimis tariame *SOLIDEO GLORIA!*”

Mūsų Sparnų žurnalo įsteigėjo
kun. Dr. Eugenius Gerulis jau žengia į 80-sius metus.
Čia balkone matome jį beskaitant Šv. Raštą

Metų bėgyje įvairūs dailinkai, kaip įžymus Adomas Varnas, savo talentu prisidėjo prie žurnalo išvaizdos. Inz. H. Pavilonis yra piešęs daugumą viršelių, kaip ir patį paskutinį *Mūsų Sparnų* Nr. 80. Eugenius S. Gerulis buvo žurnalo "spiritus movens." *Mūsų Sparnai* išaugo į platesnės apimties gražiai iliustruotą leidinį. Nuo pat įsikūrimo, *Mūsų Sparnai* ryžosi išeiti iš siaurų parapijinių reikalų. Pasisekė gauti skaitytojų ir kitatikių - ne vien evangelikų tarpe.

Vėliau redaktoriais buvo kun. Povilas Dilys ir kurt. Halina J. Dilienė. Ilgiausiai redaktoriumi išbuvo kurt. inž. Jokūbas Kregždė - net 15 metų. Jo nepamainomas padejėjas Petras Bružas užėmė jo vietą ir dirbo kol sveikata leido. 1989 kurt. Mykolas Zablockas perėmė redaktoriaus pareigas ir jose liko virš 10 metų, kol 2000m. rudenį nutrūko jo gyvenimo siūlas. Laikui bėgant, netekome daug rėmėjų, skaitytojų ir bendradarbių. Iš gyvųjų tarpo išsiskyrė kun. P. Dilys (1995m), J. Kregždė (1980m), P. Bružas (1992m.), Ir M. Zablockas (2000m.). Mūsų protėvių žodžiais tariant, senoji gvardija pasitraukia ir jų eiles turi papildyti kiti.

Mūsų Sparnų žurnalas išsaugojo ateičiai daug ko reto ir vertingo, ypač duomenų apie asmenybes, istorinius įvykius ir vietas. Daug patiekta medžiagos apie Reformacijos laikotarpį ir Protestantizmo padarinius Lietuvoje. Išėivijos reformatai, daugumoje biržiečiai, rašė apie seniai dingusius ūkius ir sodžius kur iš šiaudinės pastogės, išėjo tiek daug Bažnyčios ir Tėvynės veikėjų.

Įdomūs ir tautosakos dalykai, pasakos ir padavimai apie laumes ir piliakalnių vaiduoklius. Kaimų pavadinimai - Klausučiai, Parovėja, Kilučiai, Rinkuščiai, Iškonys... praskamba ausyse kaip tolimas skudučių aidas.

Būtų malonu paskęsti praeityje, bet reikia sutikti su dabarties realybe. Mūsų Bažnyčios patriarchas, senai amžinybėn išėjęs Dr. Jokūbas Mikelėnas, mėgdavo sakyti: "Pasaulis tegu daro savo, o mes eisime tolyn savo smulkiu lietuviško arkliuko žingsneliu." Kiek reikia - ir kiek nereikia - prisitaikyti prie moderninės pažangos naujovių? Nėra abejonės, svarbus *Mūsų Sparnų* vadovų uždavinys yra palaikyti skaitytojų dėmesį. Iš pradžių buvo rašoma senesnėjai kartai, o jiems pasitraukus į Anapilį, tenka ieškoti jaunesnių. Kaip tai įvykdyti? Mieli skaitytojai, čia laukiame jūsų patarimų. Jei tam pritarsite, žurnalas ir toliau bus siuntinėjamas nemokamai, laukiant laisvos aukos.

Mūsų Sparnų rodyklės išleidimas palengvintų ir istorikui ir eiliniam skaitytojui surasti medžiagą, per 50 metų tilpusią *Mūsų Sparnų* žurnalo puslapiuose. Jau seniai redakcijoje yra kompiliuojama Rodyklė. Ji egzistuoja tik keliose mašinosraščio parašytuose egzemplioriuose. Reikėtų išleisti Rodyklę spausdintoje formoje. Laukiame geradarių - mecenatų šiam dideliam užsimojimui. Jei sulauksime spausdintos Rodyklės išsaugosime vertingą istorinę medžiagą, tuomi padarydami įnašą į lietuvių tautos kultūrinį lobyną.

SVEIKINIMAI *MŪSŲ SPARNAMS* 50-IES METŲ JUBILIEJAUS PROGA

Gerbiamoji *Mūsų Sparnų* Redaktore,

Prieš 50 metų įsteigtas evangelikų reformatų žurnalas *Mūsų Sparnai* švenčia savo gyvavimo pusšimčio metų jubiliejų. Prasmingai pavadintas *Mūsų Sparnų* vardu. Iš Dievo lūpų sklinda Jo žodžiai, kuriais žmogaus siela gyva: Jo galia jie tampa dvasios sparnais.

Ištvermingomis Jūsų pastangomis jau 50 metų *Mūsų Sparnai* skleidžia Evangelijos žodžius tautiečiams gimtąja kalba iševijoje ir kelia skaitytojų širdis prie Dievo - pamilti Jį, Jo gėrį ir žmones.

Sveikinu *Mūsų Sparnų* steigėją kun. Dr. Eugenijų Gerulį, sveikinu Jus, Gerbiamoji Redaktore, ir visus kitus, ir visas kitas - kurie per visą šį laiką redagavote, ugdėte, rėmėte ir skaitėte šį žurnalą.

Jungiuosi su Jumis dėkodamas Dievui už teikiamą Evangelijos šviesą ir Jo tėvišką globą ir meldžiu, kad Jis suteiktų mums visiems geriau pažinti Jo tiesą ir vis uoliau vykdyti Jo valią. Teišsipildo Jėzaus Kristaus noras, kad visi taptume viena Jame.

Kun. Kęstutis Trimakas, Westchester, IL

Mūsų Sparnams švenčiant savo jubiliejų, iš Americas Vakarų lietuviai evangelikai sveikina žurnalą ir linki dar ilgus metus gyventi ir stiprinti mūsų dvasią. Su pagarba,

**Dr. P. Švarcas, Lietuvių Protestantų Sąjungos Pirmininkas,
Thousand Oaks, CA**

Sveikinu *Mūsų Sparnų* darbuotojus ir skaitytojus žurnalui sulaukus 50-ties metų sukaktuvių. Linkiu sėkmingai plasnoti dar daug, daug metų.

Dr. Jonas Kregždė, Los Alamitos, CA

Aušrininko Dr. Jono Šliupo Archyvo vardu, sveikinu *Mūsų Sparnų* žurnalą savo 50-tųjų metų jubiliejaus susilaukus. Ilgiausių Metų! Linkiu viso geriausio redaktorei, bendradarbiams ir skaitytojams.

Vytautas J. Šliupas, P. E., Burlingame, CA

Nuoširdžiai sveikiname "Mūsų Sparnų" žurnalą ir jo redakcinę kolegiją garbingo ir darbingo penkiadešimtojo jubiliejaus proga. Jūsų žurnalas ir jo darbuotojai daug pasidarbavo skleisdami žinias apie Reformatų Bažnyčią iševijoje ir Tėvynėje, prisidėjo prie tų bažnyčių išlikimo.

Broliškas liuteronų leidinys "Svečias" linki Dievo palaimos jūsų tolimesniuose darbuose. Tegų "Mūsų Sparnai" nenuilstamai neša visiems protestantams iševijoje ir Lietuvoje Dievo veikimo mūsų tarpe ženklus. Su pagarba,

"Svečio" redaktorius ir redakcinė kolegija

MYKOLO ZABLOCKO ATMINIMUI

(1912 - 2000)

Hypatia Yčas Petkus

Su dideliu liūdesiu pranešame mieliems skaitytojams, kad netekome ilgamečio *Mūsų Sparnų* redaktoriaus Mykolo Zablocko. Jo gyvybė užgeso rugsėjo 29d., 2000m. Čikagoje, kur jis gyveno tiek metų. Ten jis ir palaidotas. Liko nusiminime jo žmona Katerina, sūnus Reinholdas ir brolis Petras, gyvenantis Lietuvoje. Šiems, kaip ir likusiems giminėms, reiškiamo nuoširdžią užuojautą. Mūsų redaktoriaus netektis yra skaudus smūgis ir bendradarbiams, ir *Mūsų Sparnų* skaitytojams. Mykolo Zablocko pasišventimas ir sugebėjimai krikščioniškoje dvasioje vienyti - o ne skaldyti - visokių pažiūrų žmones buvo tikrai nepamainomi. Paskutinis jo išleistas *Mūsų Sparnų* numeris buvo 80-tasis, skirtas 2000m. Velykoms. Net ir rimtai sirgdamas, redaktorius svajojo išleisti dar vieną numerį. Kruopščiai rinko medžiagą, nors jo fizinės jėgos nuolat silpnėjo. Ligos kankinamas, jis negalėjo atsisakyti savo darbo, ką su tokia meile vykdė per daugiau kaip dešimt metų.

Man teko būti *Mūsų Sparnų* bendradarbe per visą M. Zablocko redagavimo laiką. Jis paskyrė mane redaktoriaus pavaduotoja. Taigi žurnalo leidėjo nurodymu ir imuosi plunksnos. Mėginsiu tęsti darbą pagal redaktoriaus nustatytas gaires, su atitinkama pagarba šiai šviesių idealų asmenybei. Tikimės, kad bus prisilaikyta jo taką apšvietusios žvaigždės, jam davusios įkvėpimo būti naudingu savo artimui, savo tautai ir savo Bažnyčiai. Kas Mykolą Zablocką pažinojo, atmins, kad jis turėjo švelnų

būdą ir jautrią sielą, kaip ir pritiko poetiškos dvasios literatui. Matyt jo šeimoje poezijos dovana buvo įgimta. Jo jaunesnis brolis Petras, tebegyvenantis Panevėžyje, buvęs Sibiro tremtinys, yra pagarsėjęs poetas išleidęs kelias knygas. Mykolo eilėraščiai su broliu palyginant nėra skaitlingi, tačiau jo lyrikoje atsispindi asmens giliausi jausmai apie tai kas jam brangiausia.

Apibūdinti M. Zablocko kuklią asmenybę nėra lengva. Jis nemėgo asmeninės reklamos ir nenorėjo, kad apie jį būtų daug kalbėta ar rašyta. Nemėgo ir fotografuotis, taigi atrasti jo atvaizdą spaudos reikalams buvo sunkus uždavinys. Nors jis gerbė kiekvieną žmogų ir su visais elgėsi itin mandagiai, sakytum senovės riterio manieromis, jis neieškojo intymių draugysčių ir jų nedaug turėjo. Jis nebuvo linkęs dalintis savo sielvartais ar išgyvenimais. Jo gyvenime buvo skaudžių įvykių ir tragedijų, bet apie tai jis nesiskundė ir viltinai kalbėjo apie ateitį. Čia pasinaudosiu keliais nekrologais, pirmiausia tuo kurs parašytas lietuvių ev. liuteronų plunksnos darbininko Valterio Bendiko (žurnale *Svečias*, 2001m. numeryje). Paduodamas biografinius faktus, jis cituoja kelis sunkiai surandamus M. Zablocko eilėraščius. Nors jie retkarčiais pasirodydavo lietuviškoje periodikoje, bet turime tik vieną jų rinkinėlį, *Už tėviškės durų*, išleistą Čikagoje 1987m. Ten telpa apie 50 eilėraščių.

Mykolas Zablockas gimė Lietuvoje dar prieš Pirmąjį Pasaulinį karą, Biržų

apskrities kaimelyje vardu Smalėčiai, ev. reformatų ūkininkų šeimoje. Visą gyvenimą ilgėjosi savo gimtinės ir jos garbei yra parašęs kelis eilėraščius. Iš mažens jis priprato lankytis Papilio bažnyčioje ir iš ten semtis dvasinės stiprybės. Mokėsi Smalėčių pradžios mokykloje, o vėliau Biržų ir Klaipėdos gimnazijose. Lankė žurnalistikos kursus Kaune ir anksti pradėjo rašyti laikraščiuose.

Sovietų kariuomenei užplūdus Lietuvą, pasitraukė į Vakarų Vokietiją. Gyvendamas Vokietijoje, ėmė leisti mėnesinį žurnalą *Mūsų Pasaulis* kur tilpo evangeliškos minties ir patriotinio turinio straipsniai tiek jo paties, tiek ir kitų autorių eilėraščiai. Turime po ranka kuklios "stovyklinės" išvaizdos patį pirmąjį *Mūsų Pasaulio* numerį. Tarp kitko, ten tilpo vėliau labai pagarsėjusio (dabar gyvenančio New York'e) poeto Jono Meko kūrybos. Kelis metus išgyvenęs pabėgėlio vargus, M. Zablockas atvyko Amerikon

Jis buvo prisirišęs prie savo Bažnyčios ir giliai vertino kuratoriaus titulą, jam suteiktą stovykliniais laikais pačiame pirmajame tremties sinode Klein Wittensee, Vokietijoje, 1948m. Sulaukus pensininko amžiaus, jam buvo pavesta redaguoti *Mūsų Sparnų* žurnalą. Visus paruošiamuosius darbus redaktorius vykdė savo bute. Tada kompiuterių gadynė dar nebuvo įsigalėjusi. Būdamas pažengusio amžiaus, M. Zablockas įsigyjo kompiuterį ir išmoko jį naudoti. Jeigu neatsirasdavo pagalbininkų, jis pats važiuodavo į spaustuvę, į paštą ar kur reikėjo. Rūpinosi kelių šimtų egzempliorių ekspedicija nesiskaitydamas nei su laiku, nei su savo silpnėjančia

sveikata. M. Zablockas patyrė sunkumų, kaip ir daugelis redaktorių lietuvių emigracijoje. Negalint pasiūlyti honoraro ar piniginio atpildo, kaipgi surasti rašytojus, jau nekalbant apie skaitytojus norinčius atsiskaityti už leidimo išlaidas?. M. Zablockas laikėsi principo, kad "žurnalas gaunamas laisva auka" o ne už nustatytą prenumeratą. Visas problemas, įskaitant ir finansines, jis išspręsdavo pavyzdinai, per metų metus sulaukdamas pagyrimo Čikagos ev. reformatų sinoduose.

Kitas nesenai mus pasiekęs M. Zablocko nekrologas gautas iš Lietuvos. Čia yra papildomų žinių apie velionį. *Mūsų Sparnų* žurnalo platintojas Jonas Dagilis rašo spausdinyje *Šiaurės rytai*, 2000m. spalio 7d. Čia cituojame ištrauką:

"... Mykolo Zablocko nebesutiksime ten, kur traukė širdis, svajonės - jo gimtuosiuose Smalėčiuose. Jis sako: 'Ten pakalnėje susipina vieškeliai - ten takelis žalčių nusitiesia... kas lankytu mane teneieško - nes dabar surast negalėsite.' Liko tik gražūs posmai, išsibarstę periodiniuose leidiniuose, ir jo kukli knygutė. Pradžios mokykla - Smalėčiuose, name statytame dar Rusijos Caro laikais. Pirmasis mokytojas - ne toks, kaip kiti - ilgais, apykaklę siekiančiais plaukais. Toks jaunas, aukštas, turėjęs nemažą asmeninę biblioteką. Kai kaimo paaugliai broliai Mykolas ir Petras Zablockai kartu su Petru Juodgudžiu ėmėsi leisti rankraštinių leidinių *Varpstis*, mokytojas geranoriškai leido naudotis jo knygomis. Jaunuoliams *Varpstis* buvo lyg aikštelė į Lietuvos spaudą. 1950m. M. Zablocko pavardė įrašyta kaip leidėjo - redaktoriaus evangeliškos visuomenės

savaitraščio *Tiesos žodis*, leisto Klaipėdoje 1939m. Vėliau leidžia išeivijos krikščioniškos krypties laikraštį Vokietijoje, o patekęs į užjūrį 1953m. Čikagoje perima humoro ir satyros žurnalo *Pelėda* leidimą. Ryškiausią pėdsaką M. Zablockas paliko redaguodamas visuomeninį kultūros žurnalą *Mūsų Sparnai*.

Jaunystėje Mykolas pradėjo mokytis Joniškėlio žemės ūkio mokykloje. Po to sekė karinė tarnyba 6-tame pėstininkų pulke Klaipėdoje. Čia ir liko, vedęs vietos žvejų dukrą Losmanaitę. Prasidėjus Rusijos-Vokietijos okupacijoms, buvo spėjęs įsidarbinti Kretingos komendatūroje. Iš sovietinių represijų jam padėjo išsigelbėti jo žmonos vokiška kilmė. Pakliuvus į vadinamąją D.P. stovyklą, pasiseka išvažiuoti į JAV. Čia imasi privačios prekybos, įsitraukia į žurnalistiką, bendradarbiaudamas įvairiuose išeivijos

leidiniuose. Lietuvai atgavus nepriklausomybę 1991m. M. Zablockas trumpam grįžta į gimtinę ir čia ieško *Mūsų Sparnams* bendradarbių ir skaitytojų. Didžiavosi ir džiaugėsi, kad *Mūsų Sparnų* numeriai kaupiami Biržų pilyje, Sėlos muziejuje bei savivaldybės bibliotekoje. Nebuvo lemta išsipildyti paskutiniam poeto, redaktoriaus norui - padovanoti savo asmeninę biblioteką Biržams, savo gimtajam kraštui. Redaguodamas *Mūsų Sparnus*, jis turtų neužgyveno, bet buvo sukaupęs nemaža vertingų knygų.

Dabar Mykolo Zablocko širdies šilumą, redaktoriaus išmintį tegalėsime surasti tik jo redaguoto žurnalo egzemplioriuose, kurie jo valia bei rūpesčiu yra išplatinti kai kuriose Lietuvos mokslo įstaigose. Lenkiame galvas šiam tauriam idealistui ir žmogui.”

Taip baigia savo nekrologą Jonas Dagilis.

M. Zablockas kartais talpindavo savo kūrybą *M. S.* puslapiuose. Baigiame šį rašinį su ištraukomis iš poeto Zablocko eilėraščių.

1. *Mykolas Zablockas nuolat reiškia savo tikėjimą Dievo Apveizda ir Maldos galia:*

Visas mūsų darbas, triūsas
Viskas, ką mes veikti imam,
Bus veltui, o Dieve mūsų
Be maldos susikaupimo.

Tu mus Viešpatie sukūrei
Aiškiai duodamas suprasti
Kad maldoj į Tavę turim
Laimę ir jėgas sau rasti.

Visas mūsų darbas, triūsas
Viskas, ką mes veikti imam
Bus veltui, o Dieve mūsų,
Be maldų susikaupimo.

2. *Jis mintimis grįžta į savo gimtojo kaimo Smalėčių sodus ir laukus:*

Dažnai sapne lankau Smalėčius,
Dažnai sustoju Papily,
Nors ir nelauktas, ir nekviestas...
Aukštai lizde klegena gandrai,
Lyg rodos sveikina mane
Kad aš ir vėl namus surandu.
Javų laukai banguoja auksu,
Bet rugiapiūtis nesulaukęs
Aš vidury nakties pabundu...

3. *Dalį savo širdies jis paliko pas savo toliuose likusią motiną:*

...Su savo meile ir palaima
Lydėjai visados, visur mane.
Todėl kada dažnai Tau nusidėjau,
Nekartą aš sunum paklydeliu buvau,
Motulės gailios ašaros padarė,
Kad jai ir Tau šiandien dėkoti galiu
Dabar gi, išklajojęs visą žemę,
Pripažinau, kad motinos malda daug lemia.

Smalėčiai menininko vaizduotėje

MOKSLO DIENOS SMALĖČIŲ MOKYKLOJE

Petras Zablockas

Štai ištraukos iš ilgesnio rašinio "Vieno vakaro svečias," kur Mykolo brolis Petras aprašo judviejų išpūdžius iš pirmųjų žingsnių į mokslą gimtajame kaime.

Mūsų virtuvėje prietema. Vakarą tyla. Tėvas užsiėmęs gyvuliais. Motina, kaip paprastai, verda vakarienę, turbūt bulvienę. Židinyje spragsi ugnelė; kai einu pro ją, ant sienos priešais matau savo šešėlių, žymiai didesnių už mane. Vaikšto jis su manim. Čia pat ir brolis Mykolas, už mane metais vyresnis. Atsidėjęs piešia gryčios durų raštą, tai vienaip, tai kitaip kraipydamas galvą.

Sulojo mūsų Sargis. Vakarais tai atsitinka nedažnai. Retkarčiais užsuka vienas kitas kaimynas - gal ko pasiskolinti, patarimo paklausti, kaimo naujienom pasidalinti. Smagūs mums tokie apsilankymai, kasdienybės paįvairinimai. Sargis nenurimsta. Matyt kieme yra kažkas svetimas.

Va sugirgžda durys. Pasigirsta bruzdesys. Įeina nematytas, nepažįstamas žmogus. Aukštas, lieknas, ilgi plaukai remiasi į kalnierių. Tokio nebuvau matęs. Pasisveikina. Susidomi Mykolo triūsu, apžiūri jo piešinį. - "Pasimokysi ir, ko gero, būsi neblogas piešėjas," - sako.

Nedrąsiai prisiartina motina, - "Prašom sėstis. Mykoliuk, pašauk tėvą." - Nubraukia nuo taburetės dulkes. Ateivis išskleidžia popieriaus lapą, atsisėda prieš žibalinę. Įeina tėvas. Paaiškėja, kad ateivis yra mokytojas ir dirbs mūsų mokykloje. Čia jis atsistoja, - "Na, vaikai, jūs jau mano mokiniai, ryt pasimatysime mokykloje. Norit mokytis?" - "Norim," - pusbalsiu patvirtinam.

Mokykla čia pat už sodybos. Žinom

ją, gražus raudonų plytų namas. Tik viduje dar nesam buvę. Tačiau rytoj jau turėsime nueiti; ji lyg nutolo, tapo iškilminga. Kaip ten mums bus? Ar rasime kaip įeiti? Gal mama ar tėtė palydės?

Štai aš jau mokykloje. Viskas nauja, nepažįstama, neįprasta.

Mūsų čia 44 vaikai. Ir ne vien vaikai, yra ir tikrų vaikinų. Jie ketvirtokai, patys vyriausi, užsilikę nuo Didžiojo karo metų, kai mokyklos beveik neveikė, o jei šiek tiek veikė, tai labai padrikai.

Suolų daugybė. Sėdime po du. Sako, prieš keletą metų, buvo sėdima ir po tris. Klasės patalpa užstatyta trimis suolų eilėmis: Nelengvai sutelpame. Tiesa - greta yra ir kita tokia pat klasė. Tačiau mokytojas juk vienas. Tad mūsų mokytojui vienam tenka 44 mokiniai. O skyrių - keturi. Visi skirtingi, pradedant pirmuoju ir baigiant ketvirtuoju skyriumi.

Jau spėjau sužinoti apie mokytoją. Jis pradėjo mokytojauti neseniai. Net ir mano tėvui neįprasta: toks dar jaunas, kalba kaip ir visi mūsų kaimo žmonės - lietuviškai. O juk mano tėvas mokėsi rusiškoje mokykloje (lietuviškų nebuvo - caras neleido). Mūsų kaimas nuo seno lietuviškas. Ir pavardės lietuviškos: Naktinis, Ajutis, Čigas, Skiauterė, Jankūnas, Juodgudis, Variakojis, Mitras, Kežys....

Mūsų mokytojas atėjo su klumpėmis. Mes taip pat klumpėti. Ir

daugelis mūsų kaimo žmonių taip pat klumpės dėvi. Tik į bažnyčią eiti turi geresnį apavą.

Taigi J. Vilminis, mūsų mokytojas, kilęs iš nepertolimo kaimo, nuo Apaščios. Buvo baigęs pedagoginę mokyklą. Didesnių galimybių tuoj po 1914m Didžiojo karo ir nebuvo. Smulkiau apie Mokytojo vaikystę, buitines aplinkybes, socialinę padėtį nieko nežinojau. Po dešimtmečių klajonių daugumoje atskirtas nuo gimtinės ir jos apylinkių, buvau praradęs bet koki ryšį su savo kraštu ir jo žmonėmis. Daugelis, ypač mano kartos ir vyresnių žmonių, jau buvo nuėję į amžinybę ir pasiteirauti nebebuvo pas ką. Mokytojo gyvenimo pavasaris jau nebeatsiskleidė, dėl ko visą gyvenimą gailėjausi.

Bet grįšiu į anuometinę mūsų mokyklą. Taigi, aš mokinukas. Kaip ir kiti, išmokau rašyti ant smiltainio lentelių "grifeliuku". Kitų mokyklos reikmenų - rašalo, pieštukų, sąsiuvinų, tėvas parveždavo iš Biržų, mūsų tų laikų didmiesčio. Mano rašymai Mokytojo vertinti daugiausia "g" (gerai) arba "lg"(labai gerai). Pasimaišydavo ir "p"(patenkinamai). Šią raudonskruostę (raudonų plytų) mokyklą baigiau per trejis metus ir įsiliejau į mokyklos "abiturientų" (ketvirtaskyrių) gretas.

Prisimenu baigiamųjų egzaminų dieną Papilyje (centrinėje mokykloje). Į Papilįėjome su Mokytoju kartu, žinoma, pėsčiomis. Mokytojas mums buvo pažymėtinais geras. Jo nuotaika užkrėtė ir mus - keturis jo berniukus (ketvirtaskyrių mergaičių tais metais nebuvo).

Artėjant prie Papilio, ėmė brautis kažkoks netikrumas. Kas ten bus? Kaip

seksis? Toje Papilio mokykloje iki šiol dar neteko būti. Jos neįsivaizdavome. Mokytojas mus drąsino - ji panaši į mūsų, tik šiek tiek didesnė. Liko dar vienas nerimas, ten gi bus mums nepažįstami mokiniai ir svetimi mokytojai. Jie, aišku, daug blogesni už mūsų Mokytoją. Mūsiškis šiandien ypač savas, patikimas ir geras.

Nebeprisimenu visų egzaminų smulkmenų. Tikrai - nepažįstamų mokinių daug, ypač tų papiliečių nemaža. Bet netrūko ir tokių kaip mes - aplinkinių. Su šitais užsimezgė mūsų artimesnis, savesnis bendravimas kadangi egzaminai prasidėjo ne iš karto. Turėjome kiek laisvo laiko.

Pavakare grįžome atgal į savąją mokyklą, tikriaus - į namus. Mokytojas buvo patenkintas mumis - neapvylėme. Vaisino saldinais, gerais žodžiais šnekino. Tikra šventė! Argi galėjo būti geriau! Įsiminė Mokytojo ypač geras lietuvių kalbos paruošimas. Vėliau gimnazijoje, jis labai man pravertė. Sintaksėje ir grammatikoje užteko jo lobyno, tuo labiau, kad savo jėgomis baigiau gimnazijos keturias klases, ir lietuvių kalboje jokio papildomo pasirengimo nereikėjo: užteko Mokytojo Vilminio paruošimo. Visą gyvenimą liksiu dėkingas.

Žinau, kur jis šiuo metu yra: Druseikių kapinėlių kalnelyje. O iki tų kapinėlių dar ne vienas susitikimas. Tarp likimo smūgių, bangų ir sūkurių.

Neužmirštama mūsų mokyklos Kalėdų eglutė, jos nuotaika, džiaugsmas, šventiškumas...Lauke jau gilus vakaras. Mėnulio nesimato. Tamsu, nors pirštu į akį durk! Ten, viduj, mokyklos klasėje, mokinių ir tėvų balsų triukšmas. Pakabintos lempos šviesa silpnoka.

Netylantis klegesys. Jau prie eglutės Mokytojas, ir dovanos ten. Teks sakyti eiles.

Tilsta klegesys. Pasirodo Mokytojas. Kviečia vardais ir pavardėmis prie eglutės. Skirsto dovanas. Ak kokios jos šventiškos, įvairios: knygos, paveikslėliai, žaislai! Man tenka knygelė "Išpažinties paslaptis," broliui Mykolui "Motinos beieškant." Paskui rateliai, žaidimai, šokiai, deklamacijos. Tikra šventė! Smagumas!

Mokykla šįvakar kaip šventovė, puošni, graži! Neliko kasdienybės. Mūsų Mokytojas tarsi vaidila ar žynys. Didingas, nekasdieniškas. Bet jau artėja vidurnaktis. Laikas skirstytis. Susirandam tėvus, arba jie mus suieško. Lauke žiema, šaltis, tylą, namų ilgesys. Mažais takeliais virva mūsų žingsneliai į visas puses. Mokytojo bute dar ilgai negęsta šviesa. O mes - į Žvalgučius, Dukurnius, Satkūnus, Mažuikius, Smalėčius...

Pavasarij ar vasarų sekmadieniais pro atvirus Mokytojo langus neretai pasigirsta graži muzika. Ant palangės matyti dėžutė su didele "triūba" - patefonas. Ir liejasi muzika, dainos. Klausom, neatsiklausom. Mūsų kaimas ant kalniuko. Žiemą snieguotas šlaitas žemyn, vasarą - žaliuojanti pieva, už jos - pelkė. Čia šiltomis naktimis ar pavakariais klaidžioja paslaptingi žiburiai. Senieji pasakoja, kad tai esą kažkokios dujos panašios į vaiduoklius. Žiemą pelkė - mūsų karalija. Skersai išilgai su medinėmis, viela pakaustytomis pačiužomis, šūkaudami, krisdami, kildami siautėme nepažeidžiami.

Vėliau, po daugelio metų,

nusausinus tas pelkės, čia jau ganyklos ir pievos. Skambėdavo dainingos šienapjūtės. Vėliau - mėšlavežiai su baltais drobiniais sodiečių marškiniais, diržais perjuostomis kelnėmis, basomis kojomis ir, rodosi, amžina jų dvasia. Šiandien apie tai tik besapnuoju.

Mokytoją Vilminį dažnai prisimenu. Vėliau būdavo įvairių susitikimų ir konferencijų. Jis jautriai išgyveno mano nelaisvę tolimoje šalyje. Neužmirštami kai kurie tų susitikimų momentai. Mes Biržuose, Vytauto gatvės valgykloje. Spėjome jau daug ką išsikalbėti. Nustebino fenomali Mokytojo atmintis. Po pradžios mokyklos Smalėčiuose vos ne eilę dešimtmečių nebuvome susitikę. Ir štai - užteko tik paminėti mokyklos vardą kai išgirdau: "Zablockas. Palauk, ir vardą prisiminsiu."

Mūsų nevaržė laiko sudėtingumas ir įvykių lemtis. Liko toks pat tiesumas ir atvirumas. Permaštėme ir okupacijų negandas. Mokytojas nepasikeitė. Atrodo neseno, jaunatviškas, kartu griežtas, veiklus, teisingas, karštas socialdemokratas. Dar vis turėjo stabiai dailią rašyseną. Dailindamas ir gerindamas lentoje dailyraščio sakinį, nekartą jį nutrindavo ir pakartodavo, kol gaudavosi nuostabiai lygus, gražus. Negalėdavome juo atsigerėti. Vaičiaičio, Maironio, Binkio gerbėjas, jis išpūdingai deklamuodavo jų posmus, mokė mus gražios išraiškos. Jau tada turėjo įsigyjęs metalofoną kurio pagalba mokė mus dainuoti. Suskambo "Vilija mūsų upelių motutė," "Ten, kur Nemunas banguoja," "Raseinių Magdė," "Kur lygus laukai" ir kt. Smagu buvo mums. Dainavome su pakilimu.

Išėjus į pensiją, Mokytojas apsigyveno Druseikių kaime. Ten jį

aplankiau. Susitikę kažkaip atsigaivindavome. - "Žinotum", - kalbėjo jis susikaupęs, - "nemaniau, kad tiek visokio purvo aplinkui. Nei teisybės, nei sąžinės, nei žmogaus taurumo. Partija pasigrobė valdžią, užčiaupė burnas. O kiek šūkavo apie laisvę, žmoniškumą! Klaiki demagogija! O gėriu, kurį jums dalinau, dar tebetikiu, nors daug kas jo atsižadėjo ir sumynė." Konferencijose pasisakydavo tiesiai, atvirai ir kietai. Nemėgo melo nei pataikavimo.

Mokytojas pasiaukojančiai rinko Biržų krašto istoriją. Rinko knygas, kaupė, rašė. Istorijos sumaištyje žuvo nemaža Mokytojo bibliotekos dalis. Sovietinis saugumas ją perkratė, perkošė. Ko nepasiėmė - sunaikino. Šviesų Mokytojo paveikslą išnešiojau per gyvenimo dykynes ir košmarus. Šiandieną toli, toli liko mano pirmoji

mokykla. Tai toks tas mūsų Mokytojas. Rodos, tebevaikšto jis tarp suolų eilių, teberašo ant smiltainio lentelių mums pažymius - čia už lietuvių kalbos diktantą, po to už aritmetikos uždavinių sprendimą. Mano vaizduotėje vis dar tebėra Mokytojo praviras langas. Už jo šviesa ir amžinas taurumas.

Netrukus, po mokyklos baigimo, su broliu Mykolu išsiskyrėm. Jis pradėjo dirbti Biržų smulkaus kredito banke. Užeidavau pas jį po gimnazijos pamokų padėti ruošoje. Kaip ir man, nesant lėšų tolimesniam mokymuisi, įstojo jis į Joniškėlio Žemės Ūkio mokyklą ir ėmė bendradarbiauti vaikų žurnaluose "Žiburėlyje" ir "Žvaigždutėje".

(Daugiau apie brolių Mykolą skaitykite kitame šio *Mūsų Sparnų* puslapyje).

Kaimo vaizdelis

DU EKUMENINIAI PAMOKSLAI

Štai ištraukos iš pamokslų, pasakytų 2001m. Šv. Mergelės Marijos bažnyčioje ekumeninių pamaldų proga Brighton Park, Čikagoje. Tekstai iš *Draugo* sausio mėn.

KAD PASAULIS ĮTIKĖTŲ

Ev. liuteronų vyskupas Hansas Dumpys

“Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė ir Dievo Tėvo meilė teesie su Jumis visais.”(Jon. 17:15 - 23)

Džiaugiamės, kad šiandien galime rinktis šioje šventovėje paminėti kovo 11-tosios, Lietuvos dešimties metų nepriklausomybės, atstatymo sukaktį. Kas būtų galėjęs tai išpranašauti? Šiandien tai yra įvykęs istorinis faktas. Susirinkę ekumeninėms pamaldoms, katalikų, evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų bažnyčių dvasininkai bei parapijiečiai, šiandien kelia savo širdis aukštyn ir dėkoja Viešpačiui už jo apvaizdingą mūsų tėvynės vedimą į nepriklausomybę ir laisvę. Po 50-ies metų žiaurios politinės ir ateistinės okupacijos, Lietuva vėl yra pilnateisė ir garbinga Europos bei pasaulio tautų šeimos narė.

Viešpats įdiegė laisvės troškimą žmogaus širdy ir niekas negali to ilgesio iš mūsų išplėsti, net pusės šimtmečio diktatoriška valdžia. Lietuvos laisvė buvo ginama jos žmonių gyvybė ir pasiaukojimu sausio 13-tą ir visur kur laisvė buvo slopinama per ilgų šimtmečių kovas.

Šiandien mums dera prisiminti, branginti ir Viešpačiui dėkoti už gyvybės aukas, padėtas ant laisvės aukuro. Jos nebuvo veltui ir niekad nebus užmirštos.

Šiandien mes džiaugiamės per dešimtmetį padaryta pažanga atstatant

Lietuvos politinį, ekonominį, kultūrinį ir dvasinį gyvenimą. Tai nežmoniškai sunkus uždavinys - atitaisyti ir atkurti laisvą, kūrybingą tautos gyvenimą, kuris žadėtų vilties ir gerų perspektyvų Lietuvos vaikams.

Mane sujaudino Prezidento Adamkaus žodžiai jo apsilankymo proga Tėviškės bažnyčioje praėjusį pavasarį: “Šios dienos Lietuvoje galbūt nėra iš geriausių. Problemos slegia jos žmones.

Tačiau galiu jums viena užtikrinti, kad tai yra laikinas, pereinamasis laikotarpis, kadangi dvasia dirbti, kurti, tobulėti ir žengti į ateitį; ypač turint prieš akis lietuvišką jaunimą, yra stipri ir nepajudinama. Šiandien aš galbūt daugiau susirūpinęs mūsų dvasiniu būviu Lietuvoje, kadangi tas trūkumas jaučiamas visur, bet ypač jaunosios kartos mokykloje.” Prezidentas baigė kalbą, prašydamas išeivijos padėti atkurti Lietuvos švietimą, auklėjimą, dvasingumą.

Mes Viešpačiui dėkingi už galimybę talkininkauti, atstatant laisvą ir nepriklausomą Lietuvą, padėti jos įsitvirtinimui ir stiprinimui. Tegul ši 10-ies metų sukaktis būna mums paskatinimas toliau tęsti ir įsijungti į Tėvynės atkūrimo darbą. Viešpats

telaimina Lietuvos žmonių ir mūsų pastangas. Šiandien visi pritariame jungtinio choro giedamai maldai: "Apsaugok Aukščiausias, tą mylimą šalį..."

Kodėl mes šiandien rinkomės bažnyčioje ekumeninėms pamaldoms su katalikų, liuteronų ir reformatų bendruomenių nariais? Ekumeninės pamaldos mums sąmoningai suteikia ypatingą religinę dimensiją šiam unikaliam įvykiui švęsti. Žinau, kad praeityje yra buvusios ekumeninės pamaldos kuklesniu mastu Čikagoje evangelikų reformatų bažnyčioje. Šiandien, sąmoningai renkamės ekumeninėms pamaldoms, kuriose dalyvauja visų trijų konfesijų dvasininkai ir parapijiečiai. Mes jungiamės su

krikščioniškomis konfesijomis tėvynėje, pasinaudodami ta pačia pamaldų tvarka, kuria jungėsi tikintieji Vilniuje, Tauragėje ir Klaipėdoje.

Mus jungia šiandien ne vien tik Tėvynės atstatymo dešimtmetinė sukaktis. Mus jungia Šv. Raštas, Tėve Mūsų malda, krikšto sakramentas, bendri tikėjimo išpažinimai - apaštališkas, nikėniškas ir atanaziškasis, Šventa Trejybė, bendra krikščionybės istorija, nors kai ką mes skirtingai aiškiname. Ypač čia reikia išskelti ir II Vatikano susirinkimo dekretą, kuris evangelikų nebevadina eretikais, bet broliais ir sesėmis Kristuje. Tad dėkokime Dievui už šį unikalų įvykį, kada galime rinktis ekumeninėms pamaldoms.

JŪS ESATE ŠIŲ DALYKŲ LIUDYTOJAI (Luko 24, 48)

R. kat. kun. Dr. Kęstutis Trimakas

Broliai ir Sesės Kristuje!

Susirinkome į šią šventovę prašyti vienybės malonės ir patirti už mus mirusio, bet ir prisikėlusio, Kristaus vienijančią galią. Užbaigėme dvidešimtąjį amžių. Iš prėjusio šimtmečio atsinešama ir tai, kas gera, ir tai, kas bloga. Negerovės kelia rūpesčių mūsų Viešpačiui.

Vakarų pasaulio kraštai, ypač Europoje, kadaise buvo krikščioniški. Dėja, slenkant šimtmečiams, šie kraštai nukrikščionėjo. Tiek maža žmonių telankė Dievo šventnamius. Šis ir kiti panašūs faktai rodo dvidešimtąjį amžių tapus ypatingu nukrikščionėjimo šimtmečiu. Tai patvirtina ir dvasinės negerovės. Paminėsime tris: Dievo mirties pajautimas, egzistencinis nuogąstavimas, beprasmybės jautimas.

Dvidešimtajam amžiui neprasidėjus, Nietzsche paskelbė Dievo mirtį. Ta frazė apibūdino šio laikmečio žmonių dvasinės ligos simptomą: tarsi Dievas buvo, bet mirė. Soeren Kierkegaard atkreipė dėmesį į žmonių egzistencinį nuogąstavimą: nutolę nuo savo būties Autoriaus, žmonės nebeturi į ką atsiremti, tad patiria gilią, kad ir viduje užslėptą, baimę. Trečias simptomas - beprasmybės jausmas. Žmogui reikia ne tik duonos, bet ir prasmės. Kai turi prasmę, žmogus gali labai daug iškentėti, bet kai nežino dėl ko, tai jam sunku ir gyventi. Nebeturėdami prasmės, žmonės net nusižudo. Psichiatras Viktor Frankel tai pats patyrė nacių koncentracijos stovykloje.

Tie trys simptomai siejasi su nukrikščionėjimu. Nukrikščionėje

žmonės nebesisemia gyvenimo prasmės iš Kristaus, nejaučia iš Jo sklindančios ramybės, nes nebepatiria savo gyvenime nei Kristaus nei Dievo buvimo. Ar tai nebūdinga ir aniems Jėzaus mokiniams, kurie po Jo nužudymo keliavo iš Jeruzalės į Emauso miestelį? Nusiminę, praradę gyvenimo prasmę, mokiniai sakė: “O mes tikėjome, kad Jėzus atpirksias Izraelį” (Luko 4, 21). Visa tai charakteringa ir šių ir šių laikų žmonėms!

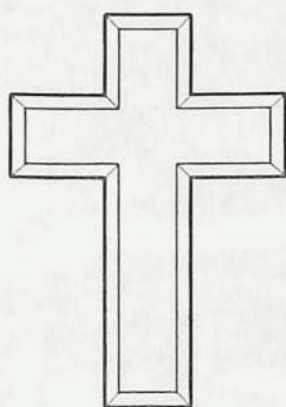
Nukrikščionėję ir netikintys žmonės mėgina nutolti nuo tos vietos ir nuo tų daiktų kurie primena Dievą. Į mus Kristaus mokinius veikia neigiamą, šio laikmečio dvasios, įtaka. Visi esame kažkur tarp Jeruzalės ir Emauso miestelio. Iš kažkur prisiartina Nepažįstamasis. Laimingi mes, jei Jį iš karto atpažįstame! Jis aiškina mums Šventąjį Raštą. “Yra parašyta, kad Mesijas kentės ir trečią dieną prisikels iš numirusių (Luko 24,46). Niekada mums nepakaks ir niekada mums nebus per daug klausytis tos gerosios žinios, kad kentėjęs ir miręs Mesijos nepralaimėjo,

bet prisikėlimu pasiekė pergalę.

Kai Jis vakarieniaudamas laužo duoną, laimina, dalija, Jis stebina mus savo žodžiais. Jis apibūdina mus, kaip savo mokinius: mes esame Jo pagrindinių veiksmy liudytojai. Jis kentėjęs mirė. Miręs prisikėlė. Jis nugalėjo: savo meile Jis mus laimėjo.

Mums Jis liudija apie savo galią užgydyti nuogastavimo ir baiminimosi žaizdą, užgydyti beprasmybės tuštumą. Kai iš Jo semiamės dvasinio gyvastingumo energiją, liudijame Jį gyvą su mumis ir veikiantį mumyse. Taip, būdami Jėzaus mokiniai liudijame Jo pergalę ir mūsų Tėvynėje broliams bei sesėms, kurie taip ilgai buvo pavergti ateistinio komunizmo ir dar tik dabar pamažu pradeda įsitikinti Dievo buvimu, Jo gėriu.

Taip ir susirinkome šiandien čia: pasijausti už mus mirusio, Jėzaus mokiniams, pajusti mumyse veikiant Jo meilę ir išgirsti vėl Jo žodžius: “Jūs esate mano pergalės liudytojai - pergalės prieš bet kokį blogį, nuodėmę ir mirtį.”

EKUMENINIAI SPINDULIAI

“Stai kaip gražu ir kaip miela, kad broliai vienybėje gyvena. Tai kaip gaivinanti rasa ant Ziono kalnų” (Psalmė #133).

Nuo pat ankstyvosios Krikščionybės, tikintieji pradėjo aiškinti Kristaus mokslą savaip. Atsirado daug sektų ir atskirų bažnyčių su ginčais ir nesantaika. Buvo kalbama apie išvystymą gerų santykių, bet daug šimtmečių praėjo kol kilo organizuotas ekumeninis judėjimas. Žodis “ekumene” kilęs iš graikų kalbos žodžio “visuotinas.” Ta sąvoka yra vis dažniau vartojama. Ekumeninis sąjūdis, gimęs XX amžiaus pradžioje, rado atgarsį daug kur pasaulyje. Ženevoje, Šveicarijoje, randasi Ekumeninė Bažnyčių Taryba, jungianti kone visas pasaulio krikščioniškas bendruomenes. Ekumeninio Centro rūmuose vyksta pokalbiai, pasitarimai ir konferencijos.

Ekumeninės dvasios paveikti, Čikagos lietuviai pradėjo ieškoti progų

tarpreliginiams pokalbiams, karts nuo karto susirinkdami privačiuose namuose. Evangelikai reformatai čia ėmėsi iniciatyvos daugiausia per kun. Povilo Dilio pastangas. Nuo pat jaunystės, dar būdamas teologijos studentu, jis buvo tokių idėjų šalininkas. Jam būnant kunigu Vilniaus bažnyčioje, jis galėjo jas praktiškai įgyvendinti. Gręsiant bažnytiniam susiskaldymui, jam pavyko suvesti priešiškas puses į bendrą kalbą. Iki pačių paskutiniųjų savo gyvenimo metų, kun. Diliui rūpėjo ekumeninio būrelio susirinkimai ir ekumeninių pamaldų pravedimas. Pačios pirmos tokios pamaldos lietuvių visuomenėje įvyko Čikagos ev. reformatų bažnyčioje, vėliau ir Toronte, Kanadoje.

Ekumeninis būrelis Čikagoje 1968m. Pirmoje eilėje sėdi: Kairytė, Gerulienė, kun. P. Dilys, kun. Dr. K. Trimakas, E. Dilytė, I. Laisvėnaitė ir Valiulienė. Centre stovi kun. Dr. E. Gerulis ir kun. G. Kijauskas.

Pastovus ekumeninis ratelis buvo įsteigtas 1966m. sausio 23d., E. ir V. Gerulių namuose. Steigiamame susirinkime dalyvavo Dr. Arūnas Liulevičius, Aušra Liulevičienė, E. ir V. Geruliai, kun. P. Dilys ir R. katalikų kun. Dr. Kęstutis Trimakas. Čia turime išreikšti padėką kun. Trimakui, neseniai atsiuntusiam į *Mūsų Sparnų* redakciją gražių atsiminimų ir nuotraukų iš ratelio veiklos. Visą tai jis išsaugojo per 35 metų laikotarpį (žiūr. jo ekumeninį pamokslą ir sveikinimą *Mūsų Sparnų* žurnalo jubiliejaus proga kitame puslapyje). Už visą tai tariame jam didelį ačiū!

Į talką atėjus kunigams evangelikams Jonui Pauperui ir vėliau vysk. Hansui Dumpiui, R. katalikų kunigams G. Kijauskui, A. Grausliui ir V. Bagdanavičiui, ir eilei pasauliečių

(visų pavardžių čia negalime suminėti), ekumeninis ratelis išaugo į nemažą būrį jungiantį įvairių konfesijų žmones. Tikslas buvo ieškoti tarpusavio supratimo ne aštrios polemikos, bet krikščioniškos meilės keliu - be jokio noro vieni kitus įtikinti sąvosiomis religinėmis tiesomis.

Vienas iš uoliausių tokių idėjų skleidėju buvo R. katalikų kun. V. Bagdanavičius. Tai ir katalikų ir evangelikų mylimas ir gerbiamas asmuo, kelis kart su paskaitomis buvęs Čikagos ev. reformatų bažnyčioje. Visad sakydavo, kad negalvoja keisti savo tikėjimo, bet su didžiausia pagarba žiūri į kitokius įsitikinimus. Kun. Bagdanavičius sulaukė savo iškilmingo 90-ies metų sukaktuvių minėjimo, bet po to ilgai negyveno.

R. kat. Kun. V. Bagdanavičius (1908-2001) skaito paskaita ev. ref. bažnyčioje 1988 m. (foto M. Nagis)

Jo netekimas 2001m. paminėtas ypatingai jautriu nekrologu "Liekame jo dvasios aukso dulkių nuberti" (*Draugas* 2001m. kovo mėn.). Tai buvo tyros širdies lietuvis ir didelio išsilavinimo asmuo, rašęs knygas ir straipsnius teologijos ir literatūros temomis. Jo paties sudarytoje (nepilnoje) bibliografijoje paminėta daugiau negu tūkstantis knygų, straipsnių, mokslinių studijų, vertimų, beletristikos ir kitokių rašinių. Jis su pamėgimu rašė apie Šv. Tomo Akviniečio dorovės principus ir jo taikingą dvasią, pabrėždamas Šv. Tomo idėjų įtaką jo paties gyvenime.

Kun. Bagdanavičius rašė studijas apie Lietuvos reformaciją ir jos pradininką Mykolą Radvilą Juodajį, ką per kelis numerius spausdino *Mūsų Sparnai*, baigiant 1985 metais. Jis ragino R. katalikus naujomis akimis pažvelgti į XVI amžių ir jo kultūrinę išraišką - Reformaciją. Esą ji liudija apie pirmąją lietuvišką krikščionybę ir duoda pagrindo visiems, įskaitant katalikus, gilintis į reformacinio sąjūdžio istoriją.

Čia galima pridėti mažiau žinomų faktų apie kun. Bagdanavičiaus bendravimą su ev. reformatais. Atvykęs į 1987 metų sinodą, jis taip kalbėjo: "Tai jums ypatingai reikšmingos 450-ties metų Lietuvos Reformacijos sukaktuvės. Jono Kalvino mokslo sampratoje, Dievas Visagalis ir Visažinantis davė mums protą, kad padėtų mums veikti pasaulyje idant įgyvendinus Dievo Karalystę." Savo ilgoje paskaitoje, spausdintoje tų metų *Mūsų Sparnų* Nr. 63, jis taip taikliai apibrėžė savo temą, kad gal ir evangelikas teologas nepadarytų geriau.

Jis kalbėjo su tolerancija ir meile, nekarta grįždamas prie kunigaikščių

Radvilų - Juodojo ir Rudojo. Jo manymu, tai uolūs kalvinistai, tvirtai stovėję už pagrindines krikščioniškas tiesas, už asmeninį Dievą, Tėvą ir Sūnų. Jis pastebėjo, kad Radvilų šeimoje susikerta didžiosios XVI amžiaus srovės - kalvinizmas, Šv. Trejybės sąjūdis, anabaptizmas ir unitarizmas (tekstas iš *Mūsų Sparnų* Nr. 60).

Ekumeninės pamaldos iš pradžių buvo laikomos ev. reformatų bažnyčioje. Vėlesniais metais jos buvo laikomos ir R. katalikų šventovėse Čikagoje. Pernai tokios pamaldos buvo Marquette Park'o rajone, Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijoje. Šimet, 2001 metų ekumeninės pamaldos buvo sausio 21d. Brighton Park'o Šv. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijoje. Jos praėjo pakilioje nuotaikoje. Ten dalyvavę prisimins puikius liuteronų vyskupo H. Dumpio ir R. kat. kun. K. Trimako pamokslus. Čikagos ir apylinkių įvairių religijų lietuviai - krikščionys įsijungė į čia pradėtą maldos savaitę už krikščionių vienybę. Buvo keli šimtai tikinčiųjų ir dvasininkų iš daugelio R. katalikų ir evangelikų parapijų. Giedojo jungtinis choras, vadovaujamas R. Soko, kartais prisidedant visiems dalyviams. Kiekvienas įeidamas į šventovę gavo knygelę su giesmių tekstais.

Platus dalyvių sąrašas įtraukė evangelikus vysk. Dumpį, liuteronų kun. J. Juozupaitį, reformatų kun. diak. Eriką Brooks, kun. V. Aušrą ir daugelį pasauliečių. Apie šį įvykį ypatingai palankiai atsiliepė *Draugas*, rašydamas: "Apeigos dalyviams paliko gilų įspūdį. Jautėmės tikrai visi esą vieno Tėvo vaikai, sujungti Kristuje. Maldos, giesmės, spindinčios žvakelės visų rankose ir nuoširdūs krikščioniškas

bendravimas mus visus suartino - ne tik tikėjimo, bet ir lietuviškumo pagrindu. Linkime dvasininkijai eiti tuo keliu ir panašias pamaldas suruošti bent kartą metuose...”

Jau visa eilę metų ekumeniškos pamaldos vyksta Floridoje, kur gyvena daug lietuvių - pensininkų, tarp jų ir kun. Dr. E. Gerulis. Pernai jos buvo St. Petersburge (sausio 19d.), dalyvaujant keturiems kunigams ir porai šimtų tikinčiųjų. Pamokslus pasakė R. kat. kun. Dr. M. Čyvas ir kun. Dr. E. Gerulis kuris mus informuoja, kad šiais 2001 metais tos pamaldos vyko ten pat sausio 28d, irgi praėjusios su pasisekimu. Kartu atsiuntė nuotrauką kur matyti ir lietuvių R. katalikų išsivijos vysk. P. Baltakis ir kiti kunigai. Kun. Gerulis rašo, kad dalyviai tokiomis pamaldomis lieka patenkinti ir norėtų, kad jos vyktų dažniau kaip tik kartą metuose.

Iš spaudos žinome apie ekumenišką veiklą Lietuvoje. Šimet buvo eilė renginių atžymėti maldas už krikščionių vienybę. Vilniuje pirmosios pamaldos buvo stačiatikių Dievo Motinos Katedroje. Katalikų bendriją atsovavo vysk. J. Tunaitis, pravoslavų - patriarchas Chrisostomas kuris pažymėjo, kad visuotina bažnyčia XI amžiuje suskilo į Rytų ir Vakarų, taigi

laikomasi skirtingų tradicijų. Patriarchas kalbėjo apie ortodoksų būklę nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės iki šių dienų ir džiaugėsi, kad Lietuvoje dabar yra tikra tikėjimo laisvė.

Vilniuje krikščionių vienybės savaitė baigėsi pamaldomis sausio 25d. Šv. Jono šventovėje. Joms vadovavo vysk. J. Boruta, S.J., jungtiniam ev. liuteronų ir katalikų chorui giedant. Šv. Rašto skaitinius atliko ev. liuteronų kun. M. Sabutis ir ev. reformatų kun. diak. T. Šernas. Kalbėjo visų religijų atstovai.

Panašūs renginiai vyko sausio 18-25 dienomis Šiauliuose. Į juos įsitraukė katalikai, ev. liuteronai, metodistai, “Tiesos Žodžio” bendrijos nariai. Buvo išplatinti pareiškimai apie krikščionių vienybę. Sausio 18d. krikščionių bendrijos nariai meldėsi kartu ev. liuteronų šventovėje. Sausio 21d. į bendras pamaldas Tiesos Žodžio nariai kvietė kartu melstis ir pabrėžti Kristaus žodžius (Jn.17:21): “Kaip Tu, Tėve, manyje ir aš Tavyje, tegul ir jie bus viena mumyse.” Sausio 23d. vyko trečiasis įvairių religijų krikščionių susirinkimas kuriame vadovavo R. kat. Kun. P. Vaineikis. Maldos už vienybę baigėsi pamaldomis Šv. Jurgio šventovėje.

H.Y.P.

Floridoje, St. Petersburge 2001m. Sausio 28d. Ekumeninėse pamaldose iš karės: misijų vadovas, pranciškonų vienuolis A. Grabnickas, vysk. P. Baltakis, celebrantas kun. Dr. M. Čyvas, kun. R. Šakalys ir reformatų kun. Dr. E. Gerulis

A.A. KUN. POVILAS JAŠINSKAS

Biržuose buvo paminėtos kun. Povilo Jašinsko 110-osios gimimo metinės. Tą progą, 1999m rugpiūčio mėn. *Biržiečių Žodis* patalpino du rašinius kuriuos pateikiame savo skaitytojams.

ATLIKĘS PAREIGĄ ŽMONĖMS IR DIEVUI

Algirdas Butkevičius

1973-aisiais rašiau straipsnį apie Biržų krašto šviesuolį, poetą ir vertėją Stanislovą Dagilį. Išspausdinus straipsnį *Biržiečių Žodyje*, į redakciją užėjo kun. Povilas Jašinskas padėkoti už rašinį ir už dėmesį Dagiliui, nusipelnusiam ne tik lietuvių literatūrai bet ir ev. reformatų bažnyčiai. Tada aš ir susipažinau su P. Jašinsku. Bekalbėdamas supratau, kad šis senosios kartos inteligentas yra neabejingas mūsų tautos kultūrai. Greit supratau, kad tai šviesus, plataus akiračio žmogus. Jau ankščiau buvau skaitęs jo išsamius, labai konkrečius ir turiningus atsiminimus apie kraštietį Julijų Janonį. Gerbiamas kunigas labai daug žinojo apie žymius biržiečius, jų darbus. Vėliau sužinojau, kad jis daug rašė į reformatų leidinius: *Sėjėją, Mūsų Žodį, Evangelikų Kelią*, pasirašinėdamas įvairiomis slapyvardėmis (J. Žagarėlis, P.J. Žagrė, Švobiškėnas ir kt.).

Domėjosi P. Jašinskas ir fotografija. Prieš metus išleistoje Jono Meko poezijos knygoje *Dienų Raštai* aptikau jo darytą Mekų šeimos nuotrauką. Nuotraukoje, ant tėvo kelių, sėdi vos kelerių metų sulaukęs būsimasis poetas. Tikriausiai Povilo Jašinsko meilė muzikai, poezijai, literatūrai, istorijai ir paskatino dukrą Ireną pasirinkti poetės ir knygų vertėjos kelią.

Biržiečiai gražiai paminėjo kunigo,

Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Superintendente Povilo Jašinsko gimimo metines. Dideli jo nuopelnai Bažnyčiai. Kunigu tarnavo 54 metus, o bažnyčios darbui pašventė 68 savo gyvenimo metus.

Kelias kunigystėn nebuvo lengvas. Povilas Jašinskas savo atsiminuose rašo, kad 1892m. sudegė visi tėvų trobesiai ir visas turtas. Daug metų tėvai skurdo, kol atstatė trobesius, užaugino tris vaikus. Vaikams teko sunkiai dirbti įvairius žemės ūkio darbus. Motina, sėdėdama prie verpimo ratelio mokė Poviliuką skaityti iš *Kancionalo*. Septynerių metų, Poviliukas jau gerai skaitė ir atmintinai mokėjo daug giesmių. Po to kelias žiemas jį mokė "daraktoriai" (namų mokytojai). Tik po tėvo mirties, nuo 1910 metų, pradėjo mokytis nuosekliau. Neatsitraukdamas nuo darbų, mokėsi pas Biržų pradžios mokyklos mokytoją Protą, o groti vargonais - pas Biržų ev. liuteronų vargonininką Stiebrę. Ev. reformatų Superintendantas kurt. V. Meškauskas 1914 metais pakvietė P. Jašinską pavaduoti vargonininką Biržų bažnyčioje. Tada, prisimena P. Jašinskas, ir prasidėjusi jo bažnytinio gyvenimo veikla.

Po pirmojo pasaulinio karo, kai visos ev. reformatų parapijos buvo likusios be kunigų, P. Jašinskui, kartu su

keliais Papilio parapijos seniūnais, teko laikyti pamaldas ir kas antrą sekmadieną groti vargonais. Nuo 1918 iki 1923 metų rudens jis dirbo Nemunėlio Radviliškio ev. reformatų bažnyčios vargoninku ir vietos progimnazijos tikybės mokytoju: 1924 metais, sinodo nutarimu, jis buvo pasiųstas į Šveicariją mokytis teologijos Bazelio Evangeliškosios Misijos Draugijos Teologijos institute. Po ketverių studijų metų, P. Jašinskas buvo paskirtas aptarnauti Švobiškio ev. reformatų parapiją. Mokslus tęsė toliau - baigė Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto Evangelikų Teologijos fakultetą.

Dvylika metų dirbo Švobiškyje, o 1940 metais buvo atkeltas į Biržus dirbti ev. reformatų parapijos klebonu. Nuo 1952 metų, mirus kunigui Aleksandrui Balčiauskui, Povilui Jašinskui vienam teko aptarnauti ne tik Biržų, bet ir Kauno, Kėdainių, Naujamiesčio Panevėžyje parapijas bei Salamiesčio filijos evangelikus reformatus. Metų ir darbų našta slėgė kunigo pečius. Ir P. Jašinskas ėmė dairytis pagalbininko. Juo

tapo dabartinis kunigas senjoras Petras Čepas ryžęsis nelengvam ganytojo darbui, ir pradėjęs lankyti ev. liuteronų teologinius kursus Rygoje. 1979 metais, sulaukęs garbingo 90 metų amžiaus, Povilas Jašinskas iškilmingose pamaldose Biržų bažnyčioje išventino diakoną Petrą Čepą į kunigus. Tačiau - rašo reformatų leidinyje *Mūsų Sparnai* kunigo sūnus Povilas Algimantas Jašinskas - jau nebeilgai teko jam gyventi. Susilpnėjęs sveikatai, 1982m. gegužės 19d. kun. Povilas Jašinskas mirė. Palaidotas Biržuose, naujosiose ev. reformatų kapinėse.

Nuo kun. P. Jašinsko mirties prabėgo keliolika metų. Išaugo nauja biržiečių karta, kuriai tikriausiai nedaug ką sako ši pavardė. Tačiau mes, vyresni žmonės, pažinoję ir bendravę su kunigu prieš daugelį metų, su pagarba mename šviesų ir dorą dvasininką, kuris visada stengėsi sąžiningai atlikti pareigą Dievui ir žmonėms. Kun. Povilas Jašinskas savo gyvenimą vertino kaip Viešpaties malonę.

PAGERBĖ KUNIGO POVILŲ JAŠINSKO ATMINIMĄ

Eugenija Dagienė

Paminėti kunigo Superintendente Povilo Jašinsko 110-ųjų gimimo metinių 1999 metų rugpjūčio pabaigoje prisirinko pilnutėlė Biržų evangelikų reformatų bažnyčia.

Nemažai vyresnio amžiaus biržiečių dar prisimena aukštą, visada pasitempusį, tiesų, inteligentiškos išvaizdos senyvą žmogų su lazdele rankoje, žingsniuojantį Biržų gatvėmis į bažnyčią. Kunigas Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje skelbė Dievo žodį.

Pamaldas, kaip dera, laikė buvęs kunigo Povilo Jašinsko mokinys, paskutinis jo bendradarbis, dabar Lietuvoje vyriausias amžiumi ir stažu, senjoras kun. Petras Čepas. Kunigas, sunkiai nuslėpdamas jaudulį, dėkojo Dievui už malonę, už Superintendente kun. P. Jašinsko darbštumą, jautrumą, kantrybę, draugiškumą. Daug sunkių išbandymo valandų teko kartu pergyventi anuo ateizmo metu, norint išsaugoti mūsų visų mylimą ev. reformatų Bažnyčią. Kun. Čepas trumpai prisiminė P. Jašinsko biografiją.

Po to - kažkaip tyliai ir nepastebimai - atsirado Vilniaus ev. reformatų choristai. Jie, pamažu eidami bažnyčios viduriu, giedojo "Visi žmonės Dievui giedokime, Dievui giedokime, visi...". Atėję iki tvorelės bažnyčios priekyje, sustojo ir pagiedojo dar giesmių. Daugelio skruostais tyliai riedėjo ašaros. Geros ašaros. Mūsų bažnyčioje tokių švenčių jau senokai nematėme. O jos mums reikalingos ir brangintinos.

Pasibaigus pamaldoms, išeidami žmonės stoviniavo prie nedidelės parodėlės, skirtos Superintendente kun.

Povilo Jašinsko gyvenimui ir bažnytinei veiklai. Fotografijose - sustabdytos nesugražinamos praeities akimirkos. Į mus žvelgia jaunas kunigas, ką tik paskirtas tarnauti Švobiškio bažnyčiai, 1929m. Čia ir susitiko mokytoją Emiliją Ruplėnaitę, pamilo ją visam gyvenimui, sukūrė šeimą. Matome poniją Emiliją ir Povilą, stovinčius šalia prie Dievo stalo Biržų bažnyčioje (1929m.), o nedidukėje fotografijoje - visa šeima: stovi duktė Irena, viduryje tėvai ir sūnus Povilas Algimantas. Štai sėdi kunigas su knyga rankose savo namų sodelyje 1969 metais.

Kiek džiaugsmingo šurmulio sukėlė prisiminimas apie kelionę dviračiais į Braškių kapinių šventę 1952m. rugpjūčio 10d.! Buvę choristai atpažino save, savo draugus, ir tuos, kurių jau nebėra. Tokių kelionių buvo ir daugiau, iš Klausučių, iš Šleideriškių ir kitų kapinių švenčių choristai ir kunigas važiuodavo ir grįždavo nedengtu sunkvežimiu. Įsimintina Braškių kaimo kapinių šventė ir po to pietūs Januševičių šeimoje. Kitoje fotografijoje matome pilną pilnutėlę bažnyčią. Žmonės susirinkę į taikai skirtas pamaldas 1951 metais. Tada į Biržų bažnyčią suvažiavo daug garbingų kunigų: Rygos vyskupas, kunigai iš Ukrainos, dalyvavo liuteronų vyskupas Kalvanas.

Iš pateiktų nuotraukų ir dokumentų matome, kaip gražiai kunigas buvo pagerbtas savo 70-ojo ir 80-ojo gimimo jubiliejaus progomis. Jubiliejaus minėjimui susirinkę kunigai surado laiko ateiti prie buvusio kolegos, gerbiamo kun. A. Balčiausko kapo Biržų kapinėse,

J. Nastopkos gatvėje.

Susipažinę su parodėle (kur buvo ir mūsų Nijolės Jodinskaitės Ballard nuotrauką), žmonės prašė dar jos nenuimti, palikti kitam sekmadieniui atidžiau pasižiūrėti, nes visi skubėjo į kapines, kur ilsisi kun. P. Jašinskas ir jo žmona. Kapinėse kun. P. Čepas sukalbėjo maldą, choristai iš Vilniaus sugiedojo keletą giesmių. Sūnus Povilas A. Jašinskas padėkojo visiems už jo tėvams pareikštą pagarbą.

Šitaip tą gražią, saulėtą dieną buvo paminėtas iškilaus žmogaus atminimas. Kunigo pagrindiniai bruožai: kuklumas, paprastumas, žmogiškumas, tikėjimas ir

meilė Dievui, meilė artimui. Mintinai mokėdamas Šventąjį Raštą, jis kiekvienai progai surasdavo tinkamą vietą, juo rėmėsi ir pats laikėsi. Sugebėdamas gerbti kitus, pats susilaukė didelės žmonių pagarbos. Kunigas turėjo tikrą Dievo dovaną - sugebėjimą atleisti. Ir niekas negalės atimti jam garbės, kurią užsitarnavo savo doru ir prasmingu gyvenimu.

(Perspausdinta iš laikraščio Mūsų Žodis. Daugiau apie kun. Jašinską galime rasti ankstyvesniuose *Mūsų Sparnų* numeriuose, pav. Nr. 64 ir kitur)

Kun. P. Jašinskas veda parapijietį į paskutinę žemišką kelionę

**PULKININKAS JONAS VARIAKOJIS
NEPRIKLAUSOMYBĖS KARŲ DIDVYRIS
(1892-1963)**

Hypatia Yčas Petkus

Pulk. Jonas Variakojis pasižymėjo Lietuvos Nepriklausomybės karuose, 1918-1920 metais. Jis pasireiškė kaip narsus ir sumanus karvedys kovose prieš tris svetimas ginkluotas pajėgas - rusų, lenkų, bermontininkų - kurios tada veržėsi į Lietuvos teritoriją. Už nuopelnus Pulk. Jonas Variakojis apdovanotas dviem Vyčio Kryžiaus, Gedimino, ir Vytauto Didžiojo ordinais. Latvių vyriausybė jį apdovanojo "Lačplėšio" ordinu, nes 1919m., karo metu su bolševikais, jo daliniai išvadavo Subatą, Bebrinę ir Ilukštą. Šios sritys

vėliau atiteko latviams.

Tada savanoriai ėjo Tėvynės ginti. Pulk. Variakėjo vadovaujamas būrys iš kelių asmenų išaugo į pilną Mindaugo vardo pėstininkų pulką, reikšmingą naujai susikūrusį Lietuvos pajėgų dalinį. Pirmieji pulko laimėjimai buvo kovose prieš bolševikus kurie bandė užimti Kėdainius ir buvo pakeliui į Kauną, bet Mindaugo pulkas sėkmingai apgynė pozicijas. Iš kitų svarbių pergalių buvo laimėtos kovos prieš bermontininkus prie Ukmergės ir prieš lenkus prie Širvintų ir Giedraičių.

Garbės sargyboje prie pulk. J. Variakėjo paminklo Panevėžyje

Pulk. Jonas Variakojis gimė 1892m. Biržų apskrities Rinkuškių kaime, reformatų šeimoje. Jis buvo pasišventęs Tėvynei ir Bažnyčiai. 1922m. tapęs kuratorium., visą gyvenimą buvo aktyvus reformatų veikėjas. Jis mokėsi Pernavos (Piarnu) gimnazijoje Estijoje, o vėliau baigė Vladimiro Karo Akademiją Rusijoje. Grįžo Lietuvon 1918m. ir įstojo savanoriu į Nepriklausomos Lietuvos kariuomenę. Paskirtas Panevėžio apsaugos viršininku, vėliau (1929-1930m) buvo paskirtas Krašto Apsaugos Ministeriu. Įsigyjęs ūkį Šešuolėliuose netoli Ukmergės, ten gyveno iki 1944m. kol pasitraukė iš Lietuvos ir atvyko Amerikon. Sulaukęs pensijinio amžiaus, apsigyveno St. Charles, IL miestelyje. Dar spėjo parašyti savo atsiminimus: *IV Pėstininkų Lietuvos Karaliaus Mindaugo Pulkas*, su iliustracijomis ir kovų schemomis (išleido *Karys* 1965m.).

Visiems, kurie jį pažino, ilgai liks atmintyje Pulk. Variakojo malonus būdas ir jo visiems gero velyjanti asmenybė. Jis mokėjo gyvai ir įdomiai pasakoti savo išgyvenimus kovojant už Lietuvos laisvę. Čia pateikiame tik žiupsnelį to, ką jis 1953m. pasakojo *Mūsų Sparnų* korespondentei (žiūr. *Mūsų Sparnų* #3):

“Iš visų kampų pradėjo plaukti savanoriai, kas ant savo mylimo žirgo, kas tėvo ar brolio vežamas, o kas ir pėsčias, su maisto maišeliu ant pečių... Mūsų vyrai žygiavo dainuodami karišką dainą “Kur lygūs laukai,” kuri ne vieną žiūrovą pravirkdė iš džiaugsmo... Man teko garbė apginti istorinį Kėdainių miestą, kur XVI amžiuje buvo Lietuvos Reformacijos centras ir kur, bažnyčios rūsyje, guli didikų kunigaikščių Radvilų palaikai. Kitas atsitikimas, kuris rišasi su

mūsų Bažnyčia, buvo Deltuvos miestelyje prie Ukmergės, kur rusai buvo įkėlę savo kulkosvaidžius į senos ev. reformatų bažnyčios bokštą. Nors gaila buvo šio istorinio pastato, betgi turėjau įsakyti šauti. Tai buvo pirmas mūsų kariuomenės artilerijos šūvis. Buvo pataikyta į bažnyčios duris, ir po to rusai pradėjo trauktis. Pažymėtina, kad Nepriklausomybę iškovojant, daug nusipelnė reformatai, kaip biržietis generolas Stasys Nastopka ir Lietuvos Kariuomenės vadas generolas Silvestras Žukauskas...”

Šių metų birželio 24d. Panevėžyje buvo iškilmingai paminėtas Pulk. Jonas Variakojis. Minėjimą pravedė Lietuvos Respublikos Krašto Apsaugos Ministerija. Dalyvavo ir šeimos nariai, atvykę iš Čikagos - sūnus Jonas Variakojis su žmona Jūrate ir anūkas Jonas Mindaugas. Minėjimas pradėtas iš pat ankstyvo ryto, su premjera V. Paliulio video filmo “Karvedys Jonas Variakojis” Panevėžio muzikiniame teatre. Po to vyko mišios vietos katedroje ir žygiavimas su kariškų dalinių palyda į Nepriklausomybės aikštę į oficialią ceremonijos pradžią.

Ten buvo paminklo - didvyrio Pulk. Jono Variakojo - biusto atidengimas. Tai panevėžiečio skulptoriaus V. Tallat Kelpšos darbas. Paminklą pašventino iš Vilniaus atvykęs ev. reformatų kun. diakonas A. Kvedaravičius. Istorikas V. Lesčius apsakė Nepriklausomybės karų laikus, pabrėždamas karo vado Variakojo vaidmenį. Kalbėtojų tarpe buvo Lietuvos Krašto apsaugos viceministras J. Gečas, Panevėžio meras V. Jakštas, J. Variakojis (sūnus) ir kiti.

Pagal Lietuvoje priimtą paprotį buvo pasodintas ažuoliukas Pulk. Jono

Variakojo atminimo ženklan. Sodinimą atliko šeimos nariai ir artimieji. Išsiskirstant, šeima ir oficialūs pareigūnai buvo pakviesti pietums Karaliaus Mindaugo Karių valgykloje. Kadangi ceremonija vyko per pačias Jonines, visi Jonai buvo pasveikinti ir apvainikuoti ažuolo lapų vainikais.

Dėkojame pulk. Jono Variakojo sūnui Jonui už atsiųstas nuotraukas ir gausias informacijas apie tėvo garbei surengtą minėjimą. Jo išsamus ir turiningas straipsnis tilpęs *Drauge* šių metų rugsėjo 1d. tikimes duos pradžia būsimiems istoriniams veikalams apie Lietuvos Nepriklausomybės karus ir jų dalyvius.

Ažuoliukas, pasodintas prie paminklo, pulk. J. Variakojo atminimui. Kairėje Anūkas Jonas Mindaugas ir jo tėvas Jonas Variakojai

MIŠKO BROLIAI

Aldona Mažuikienė

Aldona Mažuikienė, autorė: *Mano gyvenimo prisiminimai*

Šią ištrauką iš Aldonos Mažuikienės rašinio "Mano gyvenimo prisiminimai", Biržai, 1999m. mums prisiuntė Jonas Dagilis. Jis mus informuoja apie autorę. Ji gimė 1932m. Laužadiškių kaime, prie Biržų girios, neturtingų ūkininkų Tamulėnų šeimoje. Vėlesniame amžiuje pradėjusi rašyti, įstojo į Lietuvos Kaimo Rašytojų Sąjungą, ir ten buvo praminta "mūsų rašytoja Žemaitė," (t.y. žinoma lietuvių literatūros klasikė). Aldonos tėvai, nors ir suvargę ir apdriskę, stengėsi skolas tvarkingai sumokėti. "Žmonės aplinkui buvo geri, teisingi," sakė Aldona, "ir mes negalėjome būti kitokie." Ji vaizdžiai prisimena savo mokslo dienas pradinėje mokykloje, kur ji atėjo prasčiausiai apsirėdžiusi, medinpadžiais avėdama, nepažindama nei vienos raidės. Visi mokslai buvo tik mokyklos klasėje. Namuose jos laukė nesibaigiantys ūkio darbai, mažųjų brolių priežiūra.

Reformatės Aldonos išsilavinimą stiprino kun. M. Franko ganytojiški

pamokslai Papilio bažnyčioje. Dalyvauti kaimo gegužinėse ar šiaip jaunimo pasilinksminimuose jai nebuvo laiko. Vakarais ji užsisvajodavo, prisėdusi po savo mėgiamu beržu svyruokliu, mintyse dėstydamą dainas ir eilėraščius. Laukdavo, ar iš rūko skraistės virš Serbentos upės nepasirodys būrys partizanų - miško brolių, besislapstančių Biržų girioje. Tai buvo pasišventę jaunuoliai, kovoję su bolševikine okupacija nuo pat 1945m. Tas pasipriešinimas buvo žiauriausiomis okupanto represijomis malšinamas. Už bendravimą su partizanais Aldona ir jos mama buvo nuteistos ilgus metus kalėti Sibire. "Gyvenimo prisiminimuose" ji vaizdžiai aprašo savo kentėjimus ir laimingą grįžimą į Tėvynę.

Štai ištraukos iš jos rašinio pirmosios dalies "Miško broliai" apie susitikimus su laisvės kovotojais - partizanais:

Pirmoji partizanų kolona pražygiavo Laužadiškių vieškeliu, nesustojo nei

vandens atsigerti. Ėjo - praėjo nakties tamsumoje, bet paliko įspudį ir pagarbą. Vėliau eidavo būreliais. Kismet jų mažėjo. Beliko keturi, trys o vėliausiai tik du. Tai buvo legendiniai Mykolas Suveizdis iš Paškučių kaimo ir Edvardas Žilinskas iš Latygalos, išlikę pogrindyje ligi 1956-tųjų. Jų trumpas gyvenimas, kova, žūtis - atskiro rašinio tema.

Atėjo toks laikas - atsirado miškuose partizanų. Ir vėl nauji rūpesčiai, nauji sielvartai. Aš jau buvau nebe mažoji Aldutė. Viską gerai pati supratau. Supratau, kodėl partizanai išėjo į mišką. Koks sunkus jų gyvenimo kelias! Kokie jie drąsūs, pasiryžę! Manęs niekas neprašė, niekas nekalbino, kad būčiau partizanų žmogus. Pati nesuspratau, kaip gimė mano širdyje paslaptingas ilgesys.

Atsimenu vieną gražų pavasario vakarą. Žydėjo sodai. Vėlai vakare grįžom iš darbo, ruošėmės eiti poilsio. Keliuku kažkas praėjo, paskui labai negarsiai pabeldė į duris. Mama atrakino duris, pasisveikino ir paprašė svečius į vidų. Pamačiau juos ir supratau, kad pas mus atėjo partizanai. Vyrai kreipėsi į motiną:

“Gal galėtumėte duoti ką nors užkąsti?”

Mamytė patraukė pečius

atsakydama: “Mieli vaikai, kad gero maisto neturiu, o lašiniai ir pienas sarmata siūlyti.”

Vienas, toks liūdnas, priėjo prie mamos arčiau ir pasakė: “Nieko nėra šiandien mums brangenio ir skanesnio už juodos duonos kąsnelį ir rūgštaus pieno lašelį.” Greitai paruošė vakarienę. Jiems valgant, mama paklausė: “O kurgi jūs miegat?” Atsakymas buvo tylus: “Miške.”

Vienas iš partizanų paklausė: “O gal galima, močiute, ant šieno per naktį pailsėti?” Motina davė dvi pagalves, pasikloti ir užsikloti. Tėvai, supratau, jaudinosi, bijojo. Mama ilgai su broliukais šnibždinėjosi. Nemiegojo. Aš tyliai atsidariau langą, išlipau, nuėjau prie žydinčios obels ir atsisėdau ant suoliuko. Man taip pasidarė gaila žmonių, turinčių miegoti miškuose, kur kiekvienas krintantis lapelis baimę kelia. Jie sako, kad labai myli savo žemę. Jie visi jauni. Jie turi motinas, kurios juos gimdė, augino, nemiegojo daug naktų. Nuo savęs atstūmė patį skaniausią kąsnelį, dalinosi džiaugsmu ir laime.

Jos nežino, kur yra jų širdies dalelė šią tamsią naktį. Mamytės meilė - kokia tu brangi! Pažiūrėjau į miško pusę ir išgirdau dainą savo mintyse:

*Oi žalia giruzė, ko taip liūdnai oši?
Kur siauras takelis palei mišką veda,
Ir kas vaikštinėja tyliai vakarais?
Klaidžioja šešėliai tylią juodą naktį
Ir danguj žvaigždutės mirga taip liūdnai.
Oi žalia giruzė, būk man motinėle,
iš žalių šakelių klok man patalėlį.
Kur tu išmiegosi, kur tu pailsėsi,
Kam savo dalužę sunkią pažadėsi?*

Čia praskrido ūkaudama pelėda ir sumaišė mano dainą. Staiga aš pamačiau ateinantį jaunuolį. Jis priėjo tyliai, atsisėdo šalia manęs po žydinčia obelimi ir giliai giliai atsiduso. Paskui paklausė: "Aldute, ar labai bijai, kad esame pas jus?"

Aš pažvelgiau į jį ir pasakiau: "Nieko nebijau. Galvojau per visą naktį, ir noriu jūsų paklausti ką jūs galvojate daryti ir kas jūsų laukia?"

Tada jis išsiėmė iš kišenės bloknotėlį ir užrašė: "Mūsų tikslas - sulaukti laisvės bet kokia kaina. Gal mūsų nė vieno neliks, bet laisvė ateis." Po šiais žodžiais užrašė atminimą.

Dar papasakojo apie savo jaunystę. Sakė, kad labai liūdna, labai gaila tėvų, bet pradėto žygio negali palikti. Turi eiti iki galo, nes jie tam ir gimė, kad už Lietuvą kovotų.

Paskui jis stipriai paspaudė mano ranką, apsidairė ir pasakė: "Baigėsi mūsų kalbų valandėlė. Jau aušta rytas. Mes turime išeiti. Jeigu žūsime, tai tu, Aldute, pasimelsk už mūsų didelį vargą, skausmą, už mūsų laimę ir pražūtį."

Nuo tada aš labai pykau, kam komunistai juos banditais vadina. Juk jie tokie pat žmones, kaip ir mes, tik jų tikslas kitoks. Partizanai užeidavo, paprašydavo maisto. Jei turėdavome - duodavome, o jei ne - tai ir duonos su pieneliu užkąsdavo. Obelį, nors ir nežydinčią, kaskart aplankydavau, pakalbėdavau su tuo, kurį buvau pamilusi - kaip geriausią iš visų. Tai buvo Edvardas. Nežinau koks jo likimas. Mes jų nebijojome. Mes nieko pikto jiems nedarėm, nieko nedarė ir mums. Bet sribų, kaip juos vadino, ar "liaudies gynėjų," tai buvo už ką bijoti.

Kartą anksti rytą atėjo keturi vyrai ir

paprašė maisto, degtinės. Mes supratome, kad tai sribai. Mama pasiūlė pieno ir duonos. Dieve, kas pasidarė! Tėvelis nuogas buvo išvarytas, surištas ir ant sniego paguldytas, iš visų pusių mėlynėmis apdovanotas. Motinai su brauningu smilkinį perskėlė. Pamačiusi, kad motina nugriuvo, pradėjau balsu šaukti. Sribai baisiai rėkė, kad banditams duodame maisto, o jiems tik surūgęs pienas.

Daug kartu mačiau lavonus, gulinčius Biržų ir Papilio gatvėse. 1952m. prasidėjo kančios ir išsiskyrimo keliai. Buvo suimti žmones, kurie žinojo apie mūsų ryšį su partizanais. Paskutinį kartą dar susitikau su Edvardu. Jau žinojau, kad reikės išsiskirti. Tai buvo 1952 m. birželio 22-oji. Jis atsiprašė, kad dėl jų apsilankymų mūsų šeimoje manęs laukia nežinomas likimas. Padovanojo daug nuotraukų, atminimų, dainų. Nusiemė nuo rankos laikrodį, uždėjo ant mano rankos, sakydamas: "Kada šitas laikrodis sustos, žinok - nebus manęs gyvo." Man tai buvo pirma ir paskutinė jo dovana. Ilgai kalbėtis negalėjom, nes buvo pavojinga. Trumpai palydėjau. Atsisveikinom. Palinkėjom vienas kitam didelės kantrybės ir nuolankiai priimti viską, ką likimas duos.

Liepos 18d. mus areštavo. Žiedai kvepėjo pradalgėse. Aušo gražus rytas. Kažkur paupy linksmi giedojo lakštingala. Saulė dar nebuvo patekėjusi, kai į mūsų kiemą įėjo keturi vyrai. Vienas atsisėdo prie stalo, atsivertė knygą ir pasakė, kad esame abi su motina areštuotos. Paskui paklausė kokį turtą turime. Tėvelis buvo invalidas, smarkiai negirdėjo, tačiau suprato, kas vyksta. Abu maži broliukai

verkė. Mama verkdamas pasakė: - "Per didelį vargą įsigyvenom karvytę ir du paršiukus. Tai ir visas mano turtas."

Tada vienas atsigręžė į mane ir paklausė: "Ką tu turi?"

Aš, dėdama ranką ant krutinės, tyliai ir ramiai pasakiau: "Štai mano didžiausias turtas - mano širdis, bet ji yra mano, joje tiek daug telpa meilės Tėvynei Lietuvai, jos žaliajai giriai, kurioje mūsų broliai lietuviai tiek daug išliejo ilgesio ašarų..."

Vienas iš jų trenkė man per nugarą: "Užteks, tau, parše, tų poterių kalbėti. Galėsi kalbėti tenai, kur baltos meškos. Jos tavo poterius išklausys."

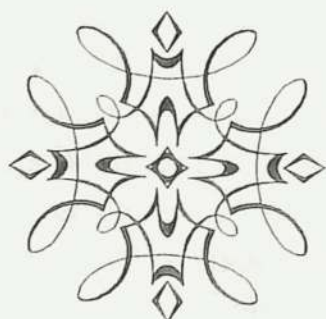
Pasiimti nieko nedavė, tik leido atsisveikinti su tėveliu ir broliais. Tėvelis nieko nesakė. Pro ašaras mačiau tik jo ašarotą veidą. Priėjau, atsiklaupiau ant kelių, pabučiavau abi jo pūslėtas rankas. Pasakyti nieko negalėjau. Kada priėjau prie brolių, jie jau suprato, kad tai ilgas išsiskyrimas. Vienam buvo aštuoneri, kitam dvylika metų. Mažylį apkabinau ir tariau: "Sudie. Auk sveikas. Klausyk tėvelio ir broliuko, mes negreit pasimatysime."

Ėjau prie vyresnio. Apsikabinau ir be žodžių verkėm. Ir dar prašiau, kad

jeigu susitiks su Edvardu, su kuriuo taip daug kalbėta ir svajota, kad perduotų nuo manęs paskutinius linkėjimus. Pasakytų, kad Aldutė sakė, jog Dievas tesaugo ir laimina jo ryžtą. Mamytė taip pat visus bučiavo. Suskambo antrankiai - mūsų abiejų rankas surakino.

Dar kartą akimis perbėgau visus taip širdžiai mielus ir brangius kampelius. Eidama pastebėjau ant lango maldaknygę. Ir tyliai paprašiau: "Dieve, sergėk mus. Dieve, padėk mums. Dieve, suteik mums kantrybės ir jėgų. Būk vada ir užtarėju."

Štai buvo jau ir juodi arimai, už kurių ėjo vieškelis. Ten stovėjo mašina. Aš vis atsigręždavau atgal, ir mačiau dar stovinčius broliukus ir seną tėvelį. Paskutinį kartą mačiau savo brangios gimtinės tekančią saulę. Ji buvo tokia miela, šildė skausmo suspaustas mūsų širdis, savo švelniu spindulėliu palydėjo mus... Baigiantis arimo laukui, aš pasilenkiau ir paėmiau saujelę juodos žemės. Sulipom į mašiną. Paskutinį kartą pamojavom savo gimtam kaimui, varteliuose vis dar tebestovintiems saviesiems. Mašina pajudėjo. Dar kartą balsu ištariau: "Tėviškėle brangioji, sudiev."

MINTYS REFORMACIJOS DIENAI

Martynas Liuteris (1483-1546) davė pradžią Reformacijos Dienai, protestantiško pasaulio švenčiamai spalio 31d. Ta dieną 1517 metais, jis prikėlė savo 95 tēzės prie Wittenberg'o bažnyčios durų. Tuo jis pareiškė savo pasipiktinimą R. katalikų bažnyčios praktikai pardavinėti nuodėmių atleidimą už pinigą. Garsas apie jo drąsų žygį plačiai paplito ir turėjo dideles pasėemes. Liuteris, tada vienuolis, dėstė teologiją to miesto universitete. Jis įgyjo daug rėmėjų - profesorių ir studentų, kaip ir eilinių žmonių bei aristokratų - didikų. Pora metų vėliau, prie tos pačios bažnyčios, Liuteris viešai sudegino popiežiaus "Bulę" - ekskomunikos ir prakeikimo raštą, pritariant šūkaujantiems miniai

Reformacijos judėjimas brendo daugelį metų ir neįvyko staiga. Iš pradžių Liuteris nemanė atsiskirti nuo bažnyčios, o popiežius į jo kritiką rimtai nežiūrėjo. Nėra abejonės, kad Liuteris įgijo neigiamą išpūdį apie kunigiją, kai jis jaunystėje nukeliavo į Romą. Grįžo

supykęs dėl dvasiškių gobšumo ir veidmainystės, ypač dėl to, kad visur buvo galima nusipirkti indulgenciją arba nuodėmių atleidimą. Dar kiek metų - ir jis išėjo į atvirą kovą. Po to, kai sudegino popiežiaus Leono X "Bulę," kelio atgal nebebuvo. Po ilgo teologinių disputų laikotarpio, Liuteris, dabar pagarsėjęs toli už Vokietijos ribų, tapo apšauktas "eretiku."

Liuteris tvirtai laikėsi savo religinių įsitikinimų. Vienas iš dėsnių būtų, kad jokie tarpininkai tarp Dievo ir žmogaus nėra reikalingi. Susitaikymas su Roma buvo neįmanomas. Taip prasidėjo Liuterio kelias į apklausinėjimus galiūnų dvasiškių ir pasauliečių princų akivaizdoje. Jie prasidėjo Augsburg'e, o vėliau Worms'o katedroje 1521 metais. Ten jo tarti žodžiai, nemažiau kaip ir jo žygiai Wittenberg'e, skambės žmonijos atmintyje per amžius. Martynas Liuteris atsisakė atsižadėti savo nusistatymo pareikšdamas: "Čia stoviu aš - kitaip negaliu."

H.Y.P.

Popiežiaus Leono X "Bulė" ekskomunikuojant M. Liuterį ir smerkiant jo "eretiškus" raštus. Iliustracija iš R. Bainton knygos *Here I stand*, New American Library, c. 1950.

PROTESTANTIZMAS IR DEMOKRATIJA

P.D.

Prieš 50 metų šis straipsnis pasirodė *Mūsų Sparnų* pačiame pirmame (1951m.) numeryje. Jis pasirašytas tik inicialais "P.D." bet galima spėlioti, kad autorius yra A.A. kun. Povilas Dilys. Čia jį perspausdiname, tikėdami, kad pagrindinės mintys ir dabar dar nepaseno. Tiesa, pasaulio politinė sąranga pasikeitė. Paskutinio dešimtmečio pradžioje Sovietų Sąjunga, daugelio tautų pavergėja, sugriuvo su dideliu trenksmu. Bet komunizmo šmėkla dar slankioja po pasaulį, skleisdama savo apgaulingus šūkius apie tariamą "lygybę ir brolybę." "P.D." rašo:

Šiandien daugiau negu pusė pasaulio žmonių yra vienokiu ar kitokiu būdu pavergti. Jie laukia išsivadavimo ir išsvajotos laisvės. Demokratiškosios valstybės yra susijungusios į vieną didžiulį bloką kuriam vadovauja Amerika. Labai būdinga ir charakteringa, kad laisvojo pasaulio branduolį sudaro ir jam vadovauja protestantiškieji kraštai. Kodėl ir kur dingę garsioji senovės romėnų imperija, ispanų, prancūzų ir kitų valdovų galybė?!

Pastarieji kraštai dar gyvi, bet dabar nebeturi svarbesnio vaidmens. Tuo tarpu Reformacijos gyvoji ugnis neužgėso, bet užaugo ir išsiplėtė. Kodėl taip yra? Kelių šimtmečių istorija duoda geriausią atsakymą. Gyvenimo tikrovė įrodė, kad nors inkvizicijos liepsnose ir žuvo daug protestantų - humanistų vadų, bet tiems "eretikams" laisvės palaima buvo galingesnė negu sudeginimo kančios.

Atrodo, kad šiandien ne tik protestantų, bet ir katalikų kraštai gali džiaugtis dėl iškovotos žmonijai laisvės

ir per ją sukurto gerbūvio. Protestantai turi ne tik didžiutis, bet ir budėti, kad iškovota laisvė vėl nebūtų sukrauta ant viduramžių laužų, kurie slėgė žmoniją ir mokslą per šimtmečius. Atsirado antras dar didesnis pavojus, kuris sėlina ir grąsina pavergti visą pasaulį - tai komunizmas. Bet mes tikime ir laukiame, kad demokratijos sujungusios visas jėgas ne tik kad atlaikys, bet ir išvaduos žmoniją iš baisiosios vergijos.

Dabar kyla klausimas: kodėl protestantų kraštai pirmauja, kodėl pasiekė tokio aukšto gerbūvio, technikos ir laisvės? Atsakymas labai trumpas. Todėl, kad naujas religinis auklėjimas padarė savo įtaką. Bažnyčių santvarkai duotas demokratinis pagrindas, duota laisvė mokslui, tikėjimas laisvas nuo visokių dogmų, nesikišama į politiką ir į asmeninę žmogaus laisvę.

Žmogus, kaip Dievo kūrinys, už visus savo darbus atsako Dievui. Jokie šventieji, jokie patepimai žmogaus nuo bausmės neišgelbės. Jis turi taip gyventi, kad jo gyvenimas patiktų Dievui. Bažnyčių sudaro žmonės, ją valdo žmonės ir dėl žmonių ji paskirta. Kunigas nėra joks šventasis. Kaip mokytojas mokykloje, taip kunigas bažnyčioje apsako Dievo žodį ir Jo gailestingumą visiems, kurie daro atgailą ir trokšta Dievo malonių. Kunigas neišskiria ir neteisias ar žmogus yra geras ar blogas. Tai yra paties Dievo darbas. Kunigas vienodai visiems turi patarnauti: ar jis turtingas, ar vargšas; ar jis tautininkas, ar liaudininkas, socialistas, ar kitoks. Bažnyčia niekad neturi kištis į politiką. Ji yra visų ir visiems.

Toks protestantų bažnyčios nusistatymas ir jos religinis auklėjimas sukūrė visai skirtingo galvojimo žmones. Sakoma, kad sveikame kūne - sveika siela. Panašiai yra ir su bendruomenėmis, tautomis, valstybėmis. Kaip pavyzdį galime imti Suomiją, Švediją, Norvegiją, Daniją, Olandiją, Šveicariją. Ar šių paminėtų kraštų kultūrinis žydėjimas nėra geriausias įrodymas protestantiškos dvasios sveikumo? Tik laisvas žmogus gali prideramai rūpintis savo krašto gerbūviu ir drauge nešti savo brangiausią vertybę - savo sielą Dievui. Tik toks žmogus gali būti geras ir naudingas tiek savam kraštui, tiek ir visai žmonijai.

Protestantai nesudaro jokio

tarptautinio internacionalo, bet kiekviena Bažnyčia tvarkosi savo valstybės ribose. Jau tas įrodo, kad nesiekama pasaulinės valdžios, nes kas Ciesoriaus yra Ciesoriui, kas Dievo - Dievui. Be reformacijos laikų kovotojų ir humanistų sunku būtų buvę įsigyventi demokratijai pasaulyje. Be protestantizmo būtų nesuprantama demokratija. Vargiai šiandien dar kur nors gyvuotų laisvė, jei nebūtų protestantiško Vakarų pasaulio.

Protestantizmui nuo pat pradžios teko kovoti ir stovėti demokratijos priešakyje. Todėl mes ir dabar tikime, kad kaip protestantizmas išvedė žmoniją iš tamsiųjų viduramžių laikų, taip ir šiandien jis atneš visam pasauliui laukiamą laisvę.

Didžiojo reformatoriaus Kalvino (1509-1564) sena graviūra

KILIMAS - EV. REFORMATŲ KOLEGIJOS BRANGENYBĖ

Hypatia Yčas Petkus

Apie skrajojantį kilimą gal daugelis skaitytojų bus girdėję. Jis dažnai minimas Tolimųjų Rytų pasakose. Tais laikais, kai dar nebuvo automašinių, lėktuvų ar kompiuterizuotų susisiekimo priemonių, buvo galima užsisėsti ant tokio kilimo, pakilti ir nuskristi kad ir tūkstančius mylių. Tačiau kad ev. reformatai turėtų kilimą, kuris "skrajoja," turbūt nedaug kas žino. Kolegijos kilimas turėjo visai kitokią paskirtį, negu tie, kurie minimi Rytų šalių pasakose. Jis buvo naudojamas kaip stalui uždangalas arba staltiesė. Jau daugiau kaip šimtą metų jis keliauja po pasaulį - nuo Europos žemyno ligi Amerikos - ir yra artimai surištas su mūsų lietuvių ev. reformatų istorija. Daugelį metų jis ilsėjosi Čikagoje, saugomas Bažnyčios Kolegijos kaip didelė retenybė. Kur tik keliavo, jis visur suvaidino svarbią rolę, ypač tiems, kurie vertina praeities atsiminimus.

Kolegijos Prezidentei Halinai J. Dilienei ši staltiesė (arba "staldungtė" biržietišškai tariant) yra gerai pažįstama. Nuo pat ankstyviausios vaikystės turi apie ją ryškių prisiminimų. O kad ši senovinė relikvija šiandien yra, taip sakant, gyva ir sveika, tai didele dalimi yra Halinos nuopelnas. Kilimas dengė stalą tuose namuose, kur Halina užaugo, ir prie to stalo Kolegija laikė savo posėdžius. Tai buvo Lietuvos Pirmosios Nepriklausomybės (1918-1940m.) laikotarpyje Biržų vadinamoje "mūrinėje" klebonijoje (buvo dar ir kita vardu "medinė"). Čia Halinos tėvas, Prof. kun. Povilas Jakubėnas, gyveno su savo šeima, kelių žingsnių nuotolyje nuo

aukštu bokštu išskiriančios reformatų bažnyčios; tarp Kunigaikščių Radvilų pilies parko ir Širvenos ežero krantų.

Metų bėgyje daug kas pasikeitė. Pastatas su savo stikline veranda dar tebestovi, bet buvusieji vidaus įrengimai seniai pradingo. Klebonijos šeimininkas bei Kolegijos nariai išsiskirstė arba nukeliavo į kitą pasaulį. Bet "staldungtė" dar gyvuoja. Halinai pavyko ją išsaugoti per Vokietijos tremties vargus iki persikeltimo į Čikagą. Ne visada lengva buvo skrajojantį kilimą "sučiupti" nes jis kartais nuskrisdavo kitur. Jis darė keliones į New Mexico valstiją, į Kaliforniją ir vėl atgal. Šiuo metu jis yra pasidaręs lyg ir pastovus Amerikos Vakarų gyventojas. Bet tai jau kita pasaka. Verčiau grįžkime į Biržus, į tą kleboniją, kuri per stebuklą dar stovi (tuo tarpu medinės klebonijos nė ženklo neliko: ji sudegė Antro Pasaulinio karo pasėkoje).

Remiantis Halinos atsiminimais, šis antikinės išvaizdos stalo užtiesalas nebuvo skirtas kasdieniniam vartojimui. Vaikai buvo mokomi į jį žiūrėti su tam tikra pagarba. Mat nebuvo galima jo siūsti į skalbyklą. Jis buvo iš ypatingos medžiagos - panašios į aksomą padarytas. Reikėjo saugoti, kad kas ant "staldungtės" neušpiltų rašalo. Tuo metu, kai vadinamųjų "parkerių" dar nebuvo, Kolegijos nariai rašė plunksnakočių pagalba, mirkydami juos į rašalo bonkutę. Išpylus rašalo, dėmes buvo sunku pašalinti. Aksominiai stalo užtiesalai dabar nėra madoje, taigi kalbamoji staltiesė kai kam atrodo, kaip

tikras "antikas," atneštas iš senienų krautuvės. Auksinės ir rudos spalvos ornamentika ant tamsaus fono greičiau priklauso XIX-tam, negu kad mūsų XXI-am amžiui.

Halinos motina, taip pat vardu Halina, brangino tą kilimą ir sakydavo, kad tai esąs dalis jos jaunystės. Rengdamasi ištekėti už kun. P. Jakubėno, ji įsigyjo tą staltiesę ir pridėjo prie savo kraičio, arba - kaip tada sakydavo - "pasogos." Tokiu būdu staltiesė atsirado Biržuose. Halinos motinos žiniomis, kilimas buvo nuaustas Rusijoje ir buvo pirktas Varšuvoje. Laike Pirmojo Pasaulinio karo (1914-1918m.) Jakubėnai, kaip ir daugelis lietuvių, buvo evakuoti į Rusiją. Tarpe daiktų, pasiimtų su savim, buvo ir kilimas (Maskvoje jis pergyveno Didžiosios Revoliucijos pavojus). Karui pasibaigus, kai buvo galima sugrįžti į Tėvynę, jis buvo tarpe atsivežtų daiktų ir vėl puošė stalą "mūrinėje" klebonijoje. Pirmosios Lietuvos Nepriklausomybės laikais Bažnyčia klestėjo ir per tuos du dešimtmečius gyvenimas slinko ramiai. Tačiau suliepsnojo Antrasis Pasaulinis karas. Užliejo Lietuvą du skirtingi užkariautojai. Sovietams grįžus antrą kartą, Jakubėnai, kaip ir tūkstančiai tautiečių, paliko savo namus. Staltiesė, globojama Halinos J. Dilienės, pateko į Vakarų Vokietijos stovyklas.

Nežiūrint visų nedateklių ir sunkumų, Bažnyčios veikėjai sugebėjo sušaukti Pirmąjį Tremties Sinodą Klein

Wittensee stovykloje, Vokietijoje, 1948m. Halina su vyru kun. P. Diliu parūpino ne vien maisto sinodo dalyviams, bet ir ...kilimą, kurs ir ten puošė Kolegijos posėdžių stalą. Dr. Jokūbas Mikelėnas - ilgametis Kolegijos vadovas - didžiai apsidžiaugė, pamatęs tokį brangų ir gerai pažįstamą daiktą. Glostydamas minkštutėlį aksomą, jis sušuko: "Nejaugi tai tas pats užtiesalas, prie kurio Biržų klebonijoje mes laikėmė posėdžius?". Nemažiau džiaugėsi ir kiti Kolegijos nariai, kai staltiesė po ilgų stovyklinių vargų atsekė juos į Čikagą. Stebėtina, kad ligi pat mūsų dienų, medžiaga nesuplyšo. Ji yra geroje padėtyje ir jos rudeningų spalvų raštas nė kiek neišbluko.

Po kokio tuzino metų naujų kelionių, kilimas grįžo į Čikagą, kur jo laukė ypatingas pasirodymas Bažnyčios 1998m. Sinodo proga. Tame 50-ties m. jubiliejiniame Sinode buvo iškilmingai paminėtas ir Prezidentės Halinos Dilienės 90-tasis gimtadienis. Tiek nuotykių turėjusi senovinė staltiesė suplevėsavo visoje savo grožybėje. Sinodiniuose pietuose netrūko prisiminimų apie kilimo keliones, taip artimai surištas su istoriniais įvykiais, kuom pasidžiaugė virš 70 susirinkusių svečių. Buvo pareikšta mintis, kad šiai brangenybei reiktų rasti vietos Biržuose, gal Selos muziejuje, įsikūrusiame Kunigaikščių Radvilų rūmuose. Taigi nėra visai aišku, ar "skrajojančio kilimo" odisėja yra iš tiesų pasibaigusi.

THE RELIGIOUS SCENE IN LITHUANIA

John Gillies

The Author also signs his name "Jonas Gylys," as he is known to Lithuanians. Born in the USA, he has visited the Old Country many times, and is fluent in both languages. Now a resident of Pharr, Texas, he is a lay preacher and member of the Mission Presbytery of the Presbyterian Church, USA. The following article, slightly abbreviated, is from a presentation made at a retreat at Lithuania Christian College in Klaipėda.

First, a quick historical overview. While Lithuania was still a "pagan" nation (keep in mind that it was the last country in Europe to be "Christianized," Mindaugas was crowned King. The crown was given by the Pope of Rome in the year 1253. He accepted Christian baptism, but only for himself. The rest of the nation was still worshiping the forces of Nature. In 1386, a Lithuanian prince Jogaila (Jagiello) married Jadwiga (Hedwig), Princess of Poland. As a condition of the marriage, Lithuanians were baptized "en masse" by Polish missionaries, but this was not a true conversion. There was no teaching of the Christian faith and no Gospel in the native language. The Teutonic Knights of East Prussia attempted to bring in Christianity by fire and sword but were fiercely resisted by the Lithuanians. They defeated the Knights in a great battle in the year 1410.

Over the centuries, there was strong Polish influence, both cultural and political, through the Roman Catholic church and the nobility. There is still some residual anti-Polish feeling in our

time. After many years of foreign domination, Lithuania again became free. In the newly independent country after World War II (1939-1945), a Law of Toleration is in effect. It recognizes nine "traditional" faiths:

1. Western Rite (Roman Catholic)
2. Eastern Rite (Russian Orthodox)
3. Eastern Rite (Greek)
4. Old Believers (split from Russian Orthodox)
5. Lutheran
6. Evangelical Reformed
7. Jewish (decimated by the Holocaust, only about 3,000 remain)
8. Karaites (Karaims) dissenting Jews who oppose the Rabbinic tradition
9. Moslems, or follower of Islam

Other faiths, mainly Protestant, did not qualify as "traditional" and are missing from this list. The two last-mentioned groups, both very small, need explanation. The Karaites (also called Karaims), were brought to Lithuania by the 15th century ruler Vytautas the Great. Their main settlement is in Trakai, near Vilnius, where they have a synagogue. They number, perhaps, several hundred and call themselves "gentiles of Turkish descent." Moslems were brought in by this same Vytautas as his special guards. They were tartars, great warriors of former days. There are Moslem mosques in Kaunas and in two small villages; one mosque is being restored in Vilnius.

In Renaissance times, some Lithuanian nobles, resistant to Polish influence, began looking westwards.

They were attracted by movements such as those of pre-Reformation reformers J. Wycliff, J. Hus, M. Luther and J. Calvin. Coming from Germany, Lutheranism had its greatest influence in western Lithuania. Leading nobles like the Radvilas (Polish version: Radziwills) were early supporters of the Swiss (Calvinist) Reformation. The accepted concept was "Cuius regio, eius et religio" (the ruler decides the religion of his people). In Vilnius, the first church of "Unitas Lituanica" (Lithuanian Unity) was established in the year 1555. John Calvin, himself, took interest and corresponded with this church. It adopted the Second Helvetic Confession (written in 1563) but did not publish the Heidelberg Confession until 1857.

There were still no Lithuanian language Bibles or teaching materials. Protestants started publishing them years before the Roman Catholics. The first book in the Lithuanian language was a Catechism, based on Martin Luther's, issued in the year 1547. Abraomas Kulvietis was a scholar in ancient languages and was greatly influenced by J. Wycliff. During this period, Jonas Bretkūnas was working on a translation of the Bible which, unfortunately, was never printed.

Duke Nicholas Radvila "The Black" had the Bible translated into the Polish tongue in 1563. Known as the "Bratska Bible" (name derived from Brest, the town where it was printed) is now a bibliographic rarity. (Of course, it could be read only by Lithuanians who knew Polish). In 1659, a Reformed pastor in England issued the first Lithuanian-language Bible. However, the translation by Samuelis B. Chylinskis was

not acceptable because of his insufficient mastery of the language. In 1701, a translation of the New Testament came out in East Prussia, followed by a new translation of the entire Bible in 1735. These versions were in "archaic" Lithuanian and were mainly in Gothic script.

Interestingly enough, Lithuanian Roman Catholics did not get their complete Bible until 1805, also in archaic language. Their first version in contemporary Lithuanian did not come out until the 1930's. This was the work of Archbishop J. Skvireckas, translating from the Latin known as the Vulgate. In 1972, Father C. Kavaliauskas published his translation of the New Testament from the Greek.

Protestants, too, needed Bibles to replace those ancient translations. In Independent Lithuania (1918-1940), the Reformed pastor Prof. P. Jakubėnas, translated the four Gospels from the Greek into modern language. The Baptist pastor J. Inkėnas translated Peter's Epistles. In the USA, Dr. A. Jurėnas translated the New Testament with Psalms in 1962, later the Old Testament, followed by publication of the entire Bible in the year 2000. An inter-confessional Bible (for both Roman Catholics and Protestants) was published in 1999 by the Bible Society of Lithuania. Father A. Rubšys translated the Old Testament.

A retired Methodist pastor, K. Burbulys, published an 11-volume commentary on the Scriptures, drawing upon his own and on other translations. A Lutheran pastor, A. Vėlius, published his own translation of the entire Bible in the USA in 1988, including the

Apocrypha. His translation is based on recent German and English translations and not from the original Greek and Hebrew. It has been popular enough among readers to go into a second printing. It may be said that there is still a large Biblical illiteracy in Lithuania and a shortage of teaching materials.

Status of Protestants today - Lutherans have 44 parishes and a dozen pastors with perhaps 30,000-40,000 members. Most are located in the Klaipėda Region of Western Lithuania. Parishes also exist in Šiauliai, Panevėžys and Vilnius. In the city of Klaipėda, there were once 13 parishes, but today there is only one. The Lutherans, members of the Lutheran World Federation, have established a Theological Study Center in cooperation with the University of Klaipėda. There is also another institution of Protestant learning in Klaipėda, the Lithuania Christian College, established with the help of the Mennonites.

The Evangelical Reformed Church formerly had over 150 parishes. Today, there are only ten. The number of adherents shrank firstly, due to the 16th century Counter-Reformation led by the Jesuit Order which took over Vilnius University; and secondly, there was insufficient grounding in the faith because of the lack of Scriptures. Today, the Reformed number perhaps 10,000 members and belong to the World Alliance of Reformed Churches (WARC). There are three pastors to serve parishes which are mostly in the north around Biržai, considered the "Mother" church in former days. The main parishes are located in Nemunėlio Radviliškis, Papilys, Švobiškis,

Salamiestis, Panevėžys, Kaunas, Vilnius (once the Church Headquarters) and the reorganized parish of Kėdainiai.

Other evangelical groups in Lithuania, missing from the list of nine "traditional" faiths are the:

1) Mennonites who came in the mid-18th century from Holland and Switzerland and settled along the Nemunas river near Tilsit (Tilžė). They began to leave Lithuania 100 years later. However, a Mennonite, Pastor Schmidt, established what is today the Baptist Church in Klaipėda.

2) Baptists - 150 years old, who came originally from Germany. Congregations are located in Ylakiai, Kaunas, Druskininkai, Mažeikiai and Klaipėda. A "Baptist and Free Church Alliance" was established in 1989. There are "independent" (non-affiliated) Baptist groups in various other towns.

3) Methodists. Of German origin also, they were stronger in Latvia and Estonia. Methodists had congregations in pre-war Lithuania in Kaunas and Šiauliai. The United Methodists Church was re-established in 1995.

4) Evangelical Christians followers of the Russian pastor Prohanov, are "moderate Pentecostals," and have six congregations and peaching points in Lithuania.

5) New Pentecostals or Charismatics, are supported by a mission from Uppsala, Sweden and known in Lithuania as those of the "Word of Faith." They emphasize contemporary Christian music, organize mini-Bible schools and have a large youth following, and are growing rapidly.

6) Free Church led by Otonas Balčiūnas mainly in Šiauliai, is related to

the Baptist and Free Church Alliance. It has Mennonite and German Baptist origins and is related to the Lithuania Charity Fund. (The Fund helped establish the Lithuania Christian College in 1991). The College provides university-level education integrated with Christian theology, world-view and service. More recently, Protestant theological education is available at the Evangelical Theological Center at the University of Klaipėda

There are several other groups, such as the Seventh Day Adventist, the Mormons, "Moonies" or followers of Sung Myung Moon, Emmanuel Church (Pentecostal), the "New Apostles", Jehovah's Witnesses; also Eastern cults, such as Hara Krishna and the Bahais.

Those bringing the Good News of the Gospel to Lithuania have been asked: Is Lithuania Christian? It has been suggested that "we" are bringing Christianity to this land. The answer is: Christianity has been here for five hundred years. We do bring Christ and we witness to God's love revealed in Jesus Christ. We must not judge who is and who is not "Christian." God will determine the tares from the wheat.

Lithuania is 80% Roman Catholic. Its Catholicism has been similar to that of Poland, often rigid and medieval. It is still called "Mary's Land" and "Land of Crosses." But there is a "new reformation" occurring there. After five

decades of Communist Russian occupation, times may be changing. There is a growing Charismatic movement within the church. Ecumenism is fostered in the seminaries where younger and more enlightened priests are being prepared. Sometimes, they attend Protestant youth camps. The Scriptures are being promoted and explained.

As for Protestants, they are less than 5% of the population. They are attracted to Protestantism when disillusioned with Communism and Roman Catholicism. There is opportunity and challenge for "evangelicals." In this period of transition, they have many problems because of the change of political administration (for example, regaining properties confiscated in previous times). They suffer from splintering and dissension and are handicapped by a shortage of pastors and leaders, not to speak of Bibles and other teaching materials.

We can - and must - maintain fellowship with Christians wherever they are found. Those who claim Jesus Christ to be their Lord also includes Roman Catholics, as well as persons from the variety of believers within our midst. We are called to be faithful and to witness (and incarnate) the Good News, as we understand it. There is much that we can and must do together.

50 METŲ ČIKAGOS EV. REFORMATŲ PARAPIJAI

Antrojo Pasaulinio karo metu, Vokietijos tremties stovyklose atsirado nemaža evangelikų reformatų. Šalia eilinių asmenų, buvo ir vadovų - devyni kunigai ir keliasdešimt pasauliečių kuratorių. Savo sušauktuose dviejuose tremties sinoduose, jie nutarė susiorganizuoti ir tęsti savo veiklą emigracijoje, nežiūrint kokiam krašte tai būtų. Po pasaulį išblaškyti ir piniginiai nepajėgūs, jie susibūrė JAV ir įsteigė savo centrą Čikagoje. Toks žygis reikalavo tvirto pasiryžimo ir meilės savo religinėms tradicijoms. Per palyginant trumpą laiką, ev. reformatai įsteigė savo parapiją, iš pradžių po svetima pastoge, o vėliau įsigyjant savo nuosavas

patalpas.

Kaip tai vyko galima pasiskaityti ankstyvuose *Mūsų Sparnų* numeriuose kur yra išpūdžių iš pirmųjų tų įvykių liudininkų. Atsirado geradarių, anksčiau Amerikon atvykę, čikagietis inž. Hermanas Pavidonis, Dr. Mykolas ir Alena Deveniai, Pijus ir Hypatia Žiūriai ir visa eilė kitų. Palaipsniui buvo sudaryta šimtai imigracijos dokumentų, vadinamų "affidavit of support" ir ev. reformatai pradėjo plaukti į Ameriką. Vieni kitiems ištiesė pagalbos ranką ir netrukus atsirado nuolat didėjantis būrys naujų atvykėlių. Labai anksti kilo kalbos apie parapijos suorganizavimą.

Pirmieji Čikagos parapijos veikėjai kuratoriai ir kunigai, Kolegijos nariai, 1961m. Sėdi:kun. P. Dilys, Dr. J. Mikelėnas, kun. S. Neimanas, P. Bružas. Stovi: inž. H. Pavidonis, E.S. Gerulis, V. Karosas, P. Variakojis

Nesant galimybių įsigyti savo patalpas, buvo užmegsti ryšiai su Salem Evangelical and Reformed Church klebonu, Dr. W. Goebel. Jis sutiko globoti lietuvius - bendraminčius ir duoti jiems galimybę toliau tęsti bažnytinę veiklą. Ev. reformatai džiaugėsi suradę vietą susirinkti gražioje, erdvioje Salem bažnyčioje South Emerald Avenue, šiaurinėje miesto dalyje. Dauguma Salem bažnyčios parapijiečių buvo vokiečių kilmės. Jų kalba naujiems ateiviams tuo metu buvo artimesnė negu anglų. Tos bažnyčios veikėjai suteikė ir moralinę, ir materialinę pagalbą. Tarp kitko, jie parūpino imigracijos kvietimus kun. Stasiui Neimanui (1950m) ir kun. Povilui Diliui (1951m). Atvykus naujoms jėgoms, kaip Dr. Jokūbas Mikelėnas, pulk. Jonas Variakojis, Matas Tamulėnas ir kiti - visi dirbo su pakeltu ūpu ir šviesia viltimi.

1949 metais Per Sekmines, Salem bažnyčioje įvyko pirmosios parapijos įkūrimo pamaldos. Steigiamame parapijos susirinkime H. Pavilonis išrinktas pirmininku, Dr. A. Šabanienė vice pirmininke, J. Kutra sekretorium ir išdininku P. Variakojis.

Prasidėjo gyva parapijos veikla ir buvo nutarta, kad artėja laikas savo bažnytinio pastato pirkimui. Buvo nužiūrėtos patalpos adresu 1942 Spaulding Avenue, taip pat šiaurinėje miesto dalyje. Ten buvo nedidelis butas kunigui apsigyventi ir kiti patogumai, bet pastatas buvo blogoje padėtyje ir reikalavo remonto. Paskelbus talką greitai atsirado darbininkų, vadovaujant H. Paviloniui, P. Bružui ir J. Kregždei. Kas kaip mokėjo, ir vyrai ir moterys, prisidėjo prie darbų, mielai aukodami savo laisvo laiką.

Šioje pirmoje nuosavoje bažnyčioje parapija išbuvo 15 metų. Reikėjo kraustyti kitur, nes rajonas pradėjo keistis iš pagrindų, kaip kartais atsitinka didmiesčiuose. Vietoje apylinkėje gyvenusių padorių gyventojų atsirado žemo lygio "neaiškus elementas." Vandalai pradėjo daužyti langus, gatvėje vogti automašinas, ir ten lankytis pasidarė nesaugu. Daugumas parapijiečių, čia jau nebegyveno ir buvo išsikraustę į lietuvių rajoną miesto pietų pusėje. Dėl daugelio priežasčių, reikėjo surasti kitą bažnyčią. Atsirado ramesnės ir saugesnės patalpos arčiau lietuviškos kolonijos 5230 South Artesian Avenue (netoli Western). Nors jos buvo daug patogesnės susisiekimo atžvilgiu, tačiau pats pastatas buvo labai senas ir reikalavo daug remonto, nuo grindų ligi lubų. Tiems niekada nesibaigiantiems pataisymams vėl vadovavo ta pati "trejukė" - Pavilonis, Kregždė, ir Bružas.

Bažnytelė buvo nedidelė ir nebuvo vietos kunigo butui, bet atrodė jauki ir patraukli. Buvo erdvi salė su virtuve susirinkimams ir pobūviams ir šventovė pamaldoms. Pakabinus ev. reformatų obalsį "Soli Deo Gloria" virš Dievo Stalo ir pastačius pianiną, buvo greit apsiprasta naujoje vietoje. Sunku išsakyti, kaip Artesian Avenue bažnytelė įaugo į parapijiečių širdis ir tapo jų numylėtais dvasiniais namais. Čia daug reiškė abiejų kunigų - S. Neimano ir P. Dilio - teikiamas įkvėpimas ir padrąšinimas. Ilgus metus kun. Dilys aptarnavo ir Čikagą ir Toronto Išganytojo parapiją, tuo tarpu kai kun. Neimanas buvo pastovus parapijos klebonas. Deja, tie pasišventę ir tiek nuopelnų užsitarnavę kunigai mirė 1995 metais, abu sulaukę gilaus amžiaus.

Per sekančius 25-ius metus, čia vyko metiniai sinodai, minėjimai bažnytinių ir tautinių švenčių, asmeniškai jubiliejai - gimtadieniai ir sukaktuvės, vestuvės, krikštynos, konfirmacijos ir, žinoma, liūdni įvykiai kaip laidotuvės. Viens po kito krito kaip rudens lapai į amžinybę išėję seni veikėjai. Bažnyčios pastatas, kaip tas savo laiką atgyvenęs senelis, prarado savo tvirtumą. Kas dar blogiau, rajonas ir vėl pasikeitė, atsirado vandalų. Buvo vėl išdaužyti langai ir buvo nesaugu gatvėje pasirodyti ar pastatyti savo automobilį. Parapijiečių gretoms retėjant, buvo ir finansiškai sunku išsilaikyti. Su liūdesių teko

pripažinti, kad reikia palikti savo bažnyčią ir ieškoti prieglobsčio kitur.

Laimei, 1994 metais likvidavus bažnyčios pastatą, buvo galima susirinkti Čikagos Oak Lawn priemiestyje Ziono Evangelikų Liuteronų Bažnyčioje. Bent kartą per mėnesį čia pamaldoms patarnauja kun. diakonė Erika D. Brooks. Visi džiaugiasi erdviomis patalpomis ir moderniškais patogumais čia bus laikomas šių metų (2001) Sinodas. Nors nauja susirinkimo vieta ir labai graži, bet yra ir tokių, kuriems buvo gaila palikti "savo kampelį", Artesian Avenue bažnytelę. H.Y.P.

Ištikimai tarnavę parapijai Superintendentas kun. P. Dilys (1905-1995) ir Generalinis Superintendentas kun. S. Neimanas (1899-1995), abu mirę tais pačiais metais

1. Žinios iš Kalifornijos.

Lietuvių Protestantų Sąjunga, veikianti eilę metų Kalifornijoje, suburia bendraminčius - evangelikus iš visų Los Angeles apylinkių. Kelis kart metuose būna pamaldos, o po to seka vaišės. Kadangi savo dvasininko neturi, Sąjunga kviečia atvykti kunigus iš toliau. Šių 2001 metų balandžio 22d. atvyko malonūs svečiai - ev. liuteronų vyskupas H. Dumpys su žmona Donna iš Čikagos. Vyko pamaldos su Šv. Vakariene. Per pamaldas solistė ponija Donna giedojo ir skambino pianinu Trudy Pauperas. Po to vyko kavutė ir draugiški pašnekesiai. Galvojama vėl susirinkti dar šiais metais. Dėl informacijos kreipkitės pas pirmininką Dr. P. Švarčą, 200 Oakleaf Drive, Thousand Oaks, CA 91360.

2. JAV Evangelikų Reformatų Bažnyčios žinios.

Dėmesio! Šių metų spalio 13-14d. šaukiamas Sinodas - 51-masis išėivijoje. Sinodas vyks įprastoje vietoje, Ziono Ev. Liuteronų Bažnyčioje, 9000 South Menard Avenue, Oak Lawn, Čikagos priemiestyje. Laukiame bendraminčių iš visur.

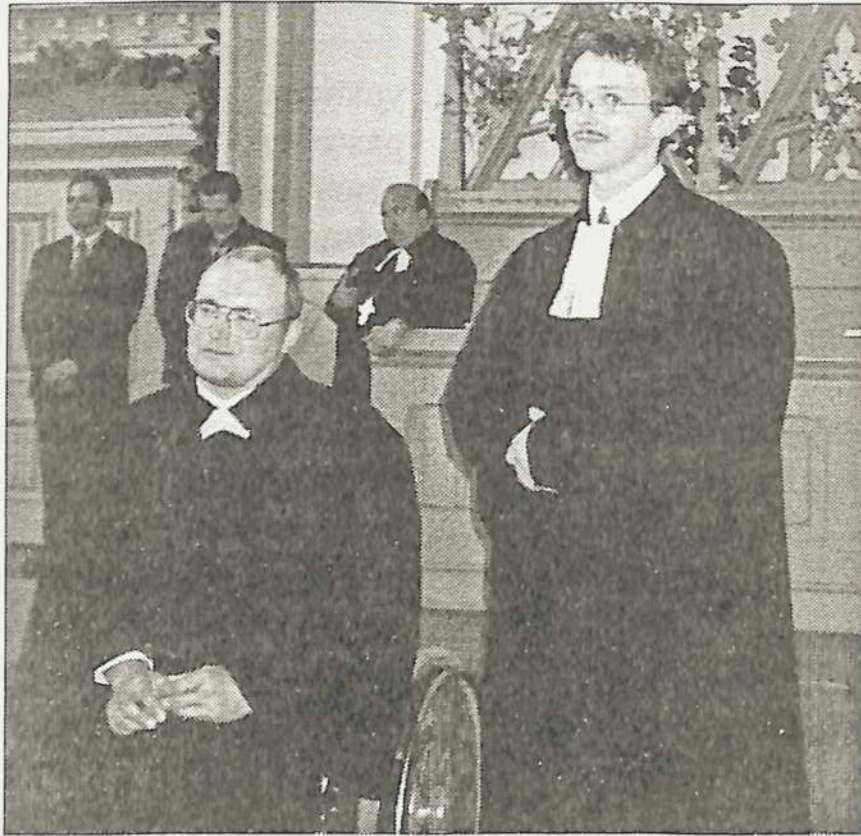
Liepos 22d. mūsų mylimas Ev. Liuteronų kun. Jonas Juozupaitis, Ziono Bažnyčios šeimininkas, šventė savo 40-ies metų kunigavimo sukaktį. Į iškilmingas pamaldas ir pietus iš Lietuvos atvyko vysk. J. Kalvanas, o taip pat ir įžymūs svečiai ir lietuviai amerikiečiai. Dalyvavo ir ev. reformatų atstovai. Malonus kunige, priimkite ir *Mūsų Sparnų* nuoširdžius sveikinimus! Čikagos ev. reformatai jam lieka

ypatingai dėkingi, nes jo bažnyčios pastogėje rado vietą kur susiburti pamaldoms ir pobūviams (jau keli metai neturėta savo nuosavų patalpų). Kun. Juozupaitis, išėjęs Vokietijos stovyklų vargus, baigė mokslus Amerikoje ir puikiai kalba keliomis kalbomis. Bet mums svarbiausia jo krikščioniška meilė ir jo draugiška asmenybė. Linkime Viešpaties palaimos ir Ilgiausių Metų!

3. Žinios iš Lietuvos

Reformatų jaunimo draugija "Radvila" atsikūrė š.m. kovo 31d. Vilniuje. Susirinkime pirmininke išrinkta Gabija Ramšaitė. Ši draugija, įsteigta kun. A. Balčiausko, sėkmingai veikė Lietuvoje Pirmosios Nepriklausomybės metu su obalsiu "Dorinkis ir švieskis."

Dvasininkų ordinacija: Liepos 8d. sekmadienį po Sinodo, liepos 8d. įvyko dviejų jaunų dvasininkų ordinacija. Buvo iššventinti kunigas Kęstutis Daugirdas, išėjęs mokslus Vokietijoje, ir kunigas diak Tomas Šernas, gavęs savo išsilavinimą Klaipėdos Universitete. Gėlėmis ir žalumynų vainikais buvo išpuošta visa pilnutėlė Biržų bažnyčia. Einančius į pamaldas pasitiko Klaipėdos ev. liuteronų bažnyčios pučiamųjų ansamblio muzika. Per pamaldas giedojo Vilniaus ev. reformatų bažnyčios choras. Šiose nepaprastose iškilmėse dalyvavo nemažas būrys vietinių ir iš užsienio atvykusių dvasiškių. Ordinacija atliko Vokietijos (Lippes krašto) Gen. Supt. kun. G. Noltensmeier, kun. Supt. Čepas, ir kun. Rimas Mikalauskas.

Biržų bažnyčioje naujai ordinuoti kun. diak. Tomas Šernas ir kun. Kęstutis Daugirdas 2001m. liepos 7d. Tolumoje matyti liuteronų kun. R. Moras iš Klaipėdos

Tomas Šernas, iki šiol buvęs Šv. Rašto lektoriumi Vilniaus reformatų bažnyčioje, baigė mokslus Klaipėdos Universiteto evangelikų teologijos fakultete. Jis yra gyvas liūdininkas tragedijos prieš dešimtmetį įvykusios Medininkų pasienio punkte, kur piktadariai sušaudė lietuvius muitininkus. Sunkiai sužeistas T. Šernas niekada pilnai savo sveikatos neatgavo. Jo nutarimą tapti dvasininku - diakonu paveikė ir tai, kad jo šeimoje yra buvę pasižymėjusių kunigų, tarp jų ir Adomas Šernas (1884-1965).

Kęstutis Daugirdas dar vidurinėje mokykloje apsisprendė studijuoti teologiją. Gavęs stipendiją mokėsi W. Goethe' e Universitete Frankfurt a Main ir 1999m. baigė mokslus magistro laipsniu. Mainz'o Universitete. Tais

pačiais metais buvo ordinuotas diakonu Kėdainiuose ir dabar tarnauja įvairiose parapijose. Po ordinacijos apeigų, buvo perskaityti keli sveikinimai iš JAV kolegijos Presidentės H. Dilienės, valstybės veikėjo K. Bobelio su ponia ir kitų. Gyvu žodžiu pasveikino vietos R. katalikų bažnyčios klebonas D. Tubys ir Biržų rajono meras V. Zurba. Lietuvos spauda smulkiai aprašė šį ev. reformatams džiaugsmingą įvykį. Laikraštis *Šiaurės Rytai* patalpino ilgą, nuotraukomis iliustruotą straipsnį su antrašte "Į bažnyčią ateina jauni ir išsilavinę kunigai." Tarp kitko, ten rašoma: "Toje pat bažnyčioje buvo ordinuotas K. Daugirdo senelis Aleksandras Balčiauskas 1931 metais, jam baigus Kauno Universiteto Ev. Teologijos fakultetą. Prieš tai buvo net

trys tos pavardės kunigai: 1751, 1795 ir 1826 metais. Taigi Kęstutis yra penktas iš eilės.”

Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios Sinodas. Sinodas įvyko šiais 2001 metais Biržuose birželio 23-24dd. Dalyvavo Bažnyčios vadovas kun. Senjoras Petras Čepas ir daug svečių iš arti ir toli. Direktoriumi išrinktas V. Vegys, sekretoriumi kun. diak. K. Daugirdas, cenzoriumi kun. R. Mikalauskas. Asmeniškai sveikino svečiai, Biržų rajono pareigūnai - P.

Plumpa, buvęs valdžios patarėjas religiniais klausimais ir kiti. Sveikino eilė bendraminčių-reformatų ir presbyterijonų iš užsienio: Lenkijos vyskupas Z. Tranda, atstovai iš Švedijos Misijos, iš Vokietijos, ir K. Ehner iš Pasaulio Reformatų Sąjungos (World Alliance of Reformed Churches - WARC).. Raštu sveikino iš kitur: JAV ev. ref. bažnyčios kolegijos Prezidentė H. Dilienė, JAV presbyterijonų kun. Jane Holslag ir Jonas Gylys (Gillies) iš Texas.

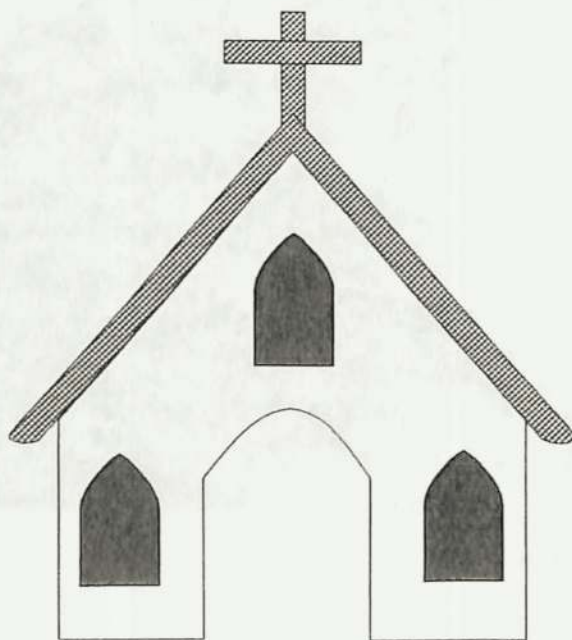
Kun. Rimas Mikalausko ir žmonos Renatos vestuvinė nuotrauka
2000m rugpiučio 19d. jos gimtinėje Trakuose

Štai keli J. Gylio žodžiai iš jo sveikinimo: "Mission Presbytery, Texas turi virš 32,000 narių. Jie džiaugiasi, kad ši laiminga diena Jums prašvito. Žada atnaujinti jau ketkvirtą kartą savo bendravimo sutartį su jumis... Šventojo Rašto sename testamente antroje *Kronikų Knygoje* pasakyta, kad Karalius Saliamonas Jeruzalėje pastatė pirmuosius Viešpaties namus, arba šventyklą. Į tada sukalbėta Saliamono maldą Dievas atsakė: 'Jeigu mano išrinktoji tauta nusizemins, melsis, ieškos Mano veido ir nusigręš nuo savo nedorų kelių, Aš atleisiu nuodėmes ir atgaivinsiu kraštą'."

Iš svarbesnių klausimų svarstyčių Sinode nagrinėta: klausimai dėl

bažnytinės tvarkos kanonų ir jų svarba naujos kolegijos rinkime; teisinių santykių sutvarkymas su Lietuvos Respublikos valdžia pagal dabartinę konstitutiją; bažnytinės nuosavybės (ypač nekilnojamo turto) grąžinimas, kas ir dabar dar nesutvarkyta; bažnyčios finansiniai ir spaudos reikalai; išaiškinimas dėl kuratorių pareigų ir t.t. Sinode dalyviai daug dėmesio kreipė į bendradarbiavimą - partnerystę su bendraminčiais reformatais kituose kraštuose - Amerikoje ir Europoje, ir su džiaugsmu sutiko žinią apie dviejų jaunų dvasininkų ordinaciją Biržų bažnyčioje.

M.S. koresp.

PAGARBA TĖVAMS!

Kun. Dr. Eugenius S. Gerulis

Paskaita pasakyta Tėvo Dienos proga,
St. Petersburg, Florida, Lietuvių Klube,
birželio 17, 2001 metais.

Labas visiems! Šioje šalyje sakoma: "Ladies first!", tad nuo jų ir pradėkime.

MOTINOS dieną švęsti žmonija pradėjo prieš 94-rius metus. Tai buvo 1907-tais metais. Šią gražią mintį iškėlė Anna Jarvis, Philadelphijos mieste. Buvo nutarta MOTINOS dieną kasmet švęsti gegužės mėnesio antrąjį sekmadienį. Praslinkus trims metams, tai yra 1910-tų metų birželio 19d. kilo mintis švęsti ir TĖVO dieną. Sutarta šią dieną švęsti kasmet birželio trečiąjį sekmadienį.

Mes, lietuviai, didžiuojames savo kalbos turtingumu, žodynu. Pvz., gerbdami ir mylėdami savo tėvus, motinai ir tėvui turime visą eilę gražių žodžių jiems pavadinti. Sakome: mamytė, mamutė, motutė, arba tėvelis, tetušis, tėvuliukas. Kaip jūs manote: kam daugiau malonybinių žodžių turime - TĖVUI ar MOTINAI? Manau, jūs atsakysite, kad MOTINAI turime daugiau malonybinių žodžių, negu kad TĖVUI. Pasirodo, tokia mūsų nuomonė yra klaidinga... Patikrinau didįjį *Lietuvių Kalbos Žodyną* ir nustebau! Radau: malonybinių žodžių TĖVUI pavadinti turime dvigubai daugiau, negu MOTINAI. Tiesa, amerikiečiai labai nustemba, kai pamato lietuvių kalbos didįjį žodyną, kurio visi tomai sudaro beveik keturių pėdų plotį!

Įdomu, kai Kristus aramajų kalba meldavosi į savo dangiškąjį Tėvą, kaip Jis į Dievą intymiai kreipdavosi? Šv. Rašte matome: Kristus savo maldose

vartodavo žodį *ABBA* (Mk 14:36; Rom 89:15; Gal 4:6). Ką šis žodis reiškia? *ABBA* - tai kūdikių arba vaikų žodis savo mylimam tėveliui pavadinti. Lietuvių kalboje tai būtų TĖTIS, TĖVELIS, TĖVELIUKAS. Kitose kalbose: "daddy", "papa", "papa." Žiūr. *Insight on the Scriptures*, 1:13-14, NY, 1988.

Pagarba kun. Č. Kavaliauskui, nes jis savo 1972m. Biblijos vertime apie žodį *ABBA* teisingai paaiškina (žiūr. 129 psl.). Ačiu ir kun. V. Aliuliui, nes tą paaiškinimą matome ir 1999m. *Ekumeninėje Biblijoje* (67 psl.). Gaila, kad 2000m. Biblijos vertime (1242 psl.) kun. A. Jurėnas žodyje *ABBA* neižvelgia jokio Biblijos intymumo! Jei kas tuo domisi, plačiau gali pasiskaityti šiose knygose: *Aid to Bible Understanding*, p.12, Brooklyn, 1971 & *The Theological Word Book of the Bible*, p.78, NY, 1978 & *Unger's Bible Dictionary*, p.2, Chicago, 1979.

Įdomu, kad Kristus, kalbėdamas apie Dievą, niekada nesakė "mūsų Tėvas," nebent tik tada, kai apaštalams diktavo Tėve Mūsų maldą. Jis visada sakydavo "mano Tėvas," arba "pas savo Tėvą" (Mt. 11:27; 25:34; Jn 20.).

Šia proga prisimintina kita Kristaus pastaba, nes kunigai mėgsta puošti "Tėvo" titulu. Tai daryti Kristus Šv. Rašte aiškiai draudžia! (Mt 23:9). Negana to, juk ir celibatas draudžia jiems būti "tėvais..."

Mes, lietuviai, didžiuojames savo kalbos žodingumu, turtingumu! Kuo didžiuojasi žydai?

Žydai domisi visai kitais dalykais! Jie didžiai vertina šeimos narių gausumą, vaisingumą! Už šį "darbštumą" garbę jie skiria tėvui! Apie tai skaitome Senajame Testamente. Štai, žydų teisėjas Gideon'as, turėdamas daug žmonių, susilaukė net 70 sūnų (Ts 8:30). Jų karalius Ahabas irgi turėjo 70 sūnų (2 Kar 10:1). Jų kitas teisėjas Abdonas turėjo 40 sūnų (Ts 12:14), gi teisėjas Jairas turėjo tik 30 sūnų (Ts 10:4). Žydų didžiai numylėtas karalius Dovydas turėjo tik 19 sūnų ir vos vieną dukrą, neskaitant jo vaikų, kurių motinos buvo jo sugulovės (1 Kr 3:1-9).

Žydų didžiausias pasididžiavimas: Karalius Saliamonas turėjo net 700 žmonių, o šalia to - dar 300 sugulovių, konkubinų (1 Kar 11:3)! Kad vienu metų bėgyje Saliamonas bent po vieną kartą susitiktų su savo kiekviena žmona, jam reikėjo hareme lankytis kiekvieną parą...

Dabar mintimis persikelkime į savo padangę. DLK Vytauto pusbrolis

Jogaila turėjo viso keturias žmonas. Jis vedė divorsuotą 12-kos metų Jadvygą. Už kelių metų Jadvyga susilaukė dukrytės, kuri išgyveno vos 3 savaites. Po jos mirties už keturių dienų numirė ir Jadvyga (Liet. Enc. 9:244-249 & 418-429). Jogailos pirmoji, antroji ir trečioji žmona - vis buvo svetimtautės. Jos Jogailai nepagimdė nei vieno sūnaus Karaliaus sostui paveldėti. Tai buvo slegianti tragedija!

Jogailos ketvirtoji - paskutinė žmona buvo lietuvaitė, Alšėnų kunigaikštystė Sofija. Ir štai senai laukta sensacija: ji Jogailai pagimdė net du sūnus. Šią paskutinę žmoną Jogailai išpiršo pusbrolis Vytautas. Sofija buvo Vytauto dukterėčia. Dabar, sulaukęs net dviejų sūnų, savo senatvėje Jogaila ramiai galėjo laukti savo mirties.

Šią paskaitėlę užbaikime, prisimindami garbingą Lietuvos Patriarchą! Juo buvo Aušrininkas Dr. Jonas Basanavičius (įdomu: jis numirė Vilniuje Vasario 16, 1927).

Ačiu visiems už pasiklausymą.

Rašoma mašinėlė ištarnavusi redaktoriui Geruliui 50 metų

LIETUVOS REFORMACIJOS ISTORIJOS IR KULTŪROS DRAUGIJA ŠVENČIA SAVO DEŠIMTMETĮ

Lietuvos Reformacijos Draugija buvo įsteigta Vilniuje ir sėkmingai gyvuoja dešimtį metų. Jos pagrindinis tikslas, pasak ilgamečio pirmininko Prof. Sigitos Kregždės, yra mėginti atskleisti Reformacijos įnašą į lietuvių tautinę savimonę, gimtąją kalbą, švietimą ir kultūrą. Narių sąstata yra ir evangelikų ir kitokių religinių pažiūrų žmonių. Yra mokslininkų, įvairių sričių žinovų, ir nemaža eilinių asmenų, norinčių pasiformuoti apie šį svarbų, ir kol kas per mažai ištirtą, etapą. Pasak pirmininko Kregždės, Draugija atsirado kaip tik tuo laiku kai mūsų tautai ji labiausia buvo reikalinga. Tai buvo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo laikai, kai šalia džiaugsmo dėl naujai gautos laisvės aidėjo ir neapykantos šūkliai tiems kurie buvo kitokios nuomonės, ar turėjo praei, nepatinkančią dabarties valdovams. Tai vedė į beprasmingas kovas, įtampą ir tarpusavio nepasitikėjimą.

Tolerancijos tada labai trūko (ir gal tebetruksta) mūsų tautoje. Tuo tarpu Lietuvos Reformacijos Draugija užgimė tolerancijos ženkle ir jos prieglobstyje galėjo vykti laisvas nuomonių pasikeitimas. Pagal per šimtmečius išbandytą nuostatą, "mėgink suprasti kitaip galvojančią - neskubėk jį apšaukti klaidatikiu ir nesiųsk jo į Inkvizicijos liepsnas." Reformacijos Draugijos renginiai ir naujoviškos idėjos pritraukė plačiosios publikos dėmesį. Tradicinė Reformacijos Diena, paskaitos, paskirų įvykių ar asmenų minėjimai, ir įvairios parodos buvo gausiai lankomos. Draugijos veikla buvo šiltai, atvirai ir

geranoriškai atžymėta Lietuvos radio bei televizijos programose, jau nekalbant apie laikraščius ir kultūrinio pobūdžio žurnalus. Visa tai padėjo visuomenę supažindinti su mažai žinomais faktais apie Reformacijos gadinę, drauge su Renesanso šviesa atkeliavusią iš Vakarų Europos.

Iš praėjusio dešimtmečio skaitlingų renginių, čia galima paminėti tik kelis. Pirmoje eilėje tai parengimai skirti istorinių asmenybių atminimui kaip Jonas Husas, Abraomas Kulvietis, Martynas Mažvydas ir kiti. Iš mūsų laikų įžymybių paminėtini Petriui Zablockui skirtas poezijos vakaras ir broliams Yčams - Dr. Martynui ir Prof. Jonui - didelio mąsto minėjimas. Šią progą buvo trys konferencijos jiems reikšminguose miestuose - Biržuose, Vilniuje ir Kaune. Tarpe tokių minėjimų reikia išskirti 400 metų nuo įsteigimo Papilio ir Salamiesčio mokyklų reformatiškoje Biržų apylinkėje. Ateity numatyta: konkursas paruošti projektą būsimam paminklui Lietuvos reformacijos pradininkams; steigiamas reformacijos muziejus kuriam eksponatai jau renkami; ir leidimas knygų bei monografijų, kaip jau spaudai paruošta pirmosios Lietuvos Nepriklausomybės kūrėjų, J. ir M. Yčų biografija.

Draugija yra išleidusi vertingą 240 psl. *Protestantizmas Lietuvoje*, Vilnius 1994m. Čia istorijos tyrinėtojai ar paskaitininkai gali rasti daug naudingos medžiagos. Reformacijos Draugijos nariai yra parašę eilę mokslinių studijų, sudarydami svarbų įnašą. Profesorė Ingė Lukšaitė įgyjo istorijos daktaro

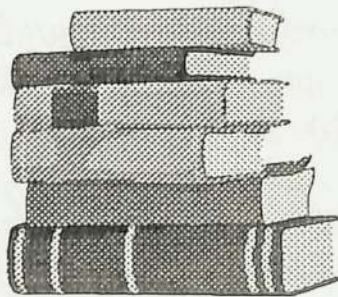
laipsnį už savo *Reformacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje ir Mažoje Lietuvoje*. Šis stambus 647 psl. veikalas, pristatytas 1999 metais Lietuvos Mokslų Akademijos parengime, buvo apvainikuotas M. Mažvydo premija. Knyga bematant buvo išparduota ir net išpirktas antrojo leidinio tiražas. Autorė aiškino, kad pagrindinis klausimas jai buvo ištirti, kodėl kalbamais laikais buvo toks greitas kultūrinio vystymosi tempas. Kitas Draugijos narys, Arūnas Baublys, 2000m. rudenį apgynė daktaro disertaciją sąryšy su Reformacijos tematika. Taigi, Draugija yra gyva savo narių darbais. Aišku, ji negali prisiimti nuopelno už autorių idėjas ir jų kruopštų kūrybinį darbą, kas jiems vieniems priklauso.

Prie eilės džiuginančių įvykių reikia minėti paramą iš mecenatų, kaip Kanadoje gyvenančio tautiečio Petro Jauniaus - Januševičiaus. Jis padarė keliolikos tūkstančių dolerių dotaciją ir atsiuntė septynias didžiules dėzes

vertingų knygų - ju tarpe ir *Mūsų Sparnų* žurnalo komplektą. Tarp kitko, ryšys su išeivijos lietuviais buvo užmegstas daugiausiai per šį žurnalą ir jame talpinamas žinias apie Draugijos veiklą. Iš savo dotacijos, P. Jaunius skyrė \$6,000 I. Lukšaitės veikalui, \$14,000 būsimam Reformatorių paminklui, ir būsimam Reformacijos muziejui \$5,000.

Per savo gyvavimo laikotarpį, Draugija yra suruošusi daug diskusijų ir mokslinių konferencijų, kaip ir ekskursijų į istorines vietas. Veikia keli Draugijos skyriai Vilniuje, Biržuose, Kėdainiuose. Buvo trys visuotiniai suvažiavimai, o šį pavasarį, 2001m. balandžio mėn. įvyko ir ketvirtasis. Naujoje išrinktoje valdyboje pirminku lieka Sigitas Kregždė

Draugija leidžia laikraštėlį kelis kart metuose vardu *Amžių Vėjai*. Redaktorius - Vytautas Gocentas kurio adresas: V. Gocentas, Mokytojų namai, Vilniaus g. 39/6, 9076331.e-mail: Gocentas@ltnb.lt M..S. red.

JONAS MEKAS - FILMŲ MENINKAS IR LITERATAS

Hypatia Yčas Petkus

Vilniuje šių metų (2001) vasario mėnesį, jau antrą kartą vyko didelio masto knygų mūgė. Ten negirdėto pasisekimo sulaukė Jonas Mekas. Sprendžiant iš spaudos atsiliepimų, jo knyga buvo sutikta su tokiu entuziazmu, kad jis tapo visos parodos dėmesio centru. Visiems, kurie myli knygas, bus džiugi naujiena, kad šių metų knygų mūgė buvo ypatingai pasekminga. Knygas eksponavo net 129-ios leidyklos (73 iš Lietuvos, likusios iš užsienio). Atsilankė daugiau žmonių, negu pernai, ir jie noriai pirko knygas.

Jonas Mekas atvyko iš JAV su savo kūrinio *Žmogus be vietos: Nervuoti dienoraščiai*, (iš 1944 -1954m. laikotarpio) išleistų leidyklos "Baltos lankos." Pradėta Vokietijos tremtyje, knyga baigiasi, kada jis atvyko į New Yorką ir pradėjo kurti savo avangardines filmas. Po kelių metų autorius (kurs tarp kitko redagavo *Film Culture* ir kitus amerikiečių svarbius leidinius) išgarsėjo ne vien JAV bet ir plačiame pasaulyje. Tuo tarpu rašė ir prozą, ir poeziją. Rašė lietuviškai ir pats vertė į anglų kalbą, kaip pav. garsi jo autobiografinė knyga *I Had Nowhere to Go*, išleista New Yorke 1991m. Pasekminga lietuviška versija *Zmogus be vietos* buvo išstatyta Vilniaus mūgėje.

Sausakimšai perpildytoje salėje rašytojai surado savo kampą kur galėjo bendrauti su skaitytojais - pirkėjais, ir duoti savo autografus. Didžiausios žmonių eilės apsupo autorių Joną Meką ir laukė progos įsigyti jo knygą. Kaip apibrėžti šį rašytoją? Yra malonu pažymėti, kad jis yra biržietis, baigęs

Biržų gimnaziją, kilęs iš reformatų tėvų. Jis gimė Sėmeniškių kaime netoli Papilio. Jo gimtoji vietovė turi jam nepaprastos reikšmės, kaip matyti iš jo poemos *Sėmeniškių Idilės*, pirmą kart pamačiusios dienos šviesą 1948m. Be tėvynės ilgesio, išreiškama kažkas nuostabaus ir paslaptingo, kas skaitytoją sujaukina ligi širdies gelmių.

Jau pačioje jaunystėje, Jonas Mekas su savo talentingu jaunesniu broliu Adolfu, rašė pasakas ir dramos veikalus. Išleido kelias knygas. Karo metu pasitraukė į Vokietiją. Čia pradėjo kurti galbūt pačius vertingiausius savo veikalus. Kai kurie sulaukė vertimų į anglų kalbą. Autorius sako, kad bent viena knyga būsianti išleista ir francūziškai. Rašydamas knygas, J. Mekas ir toliau kūrė avangardines filmas kur jo sugebėjimai yra neabejotinai dideli. Čia apsiribosime jo literatūrine kūryba, palikdami žinovams pasisakyti filmų klausimais.

Išėivijos lietuviams malonu girdėti, kad tautiečiai Lietuvoje taip šiltai sutiko sugriželį, ilgai gyvenusį emigracijoje. Gražu, kad visuomenės įvertinimo susilaukė dar vienas biržietis. Baigiant pacituosime fragmentą iš *Sėmeniškių idilių*. Autoriaus prisirišimas prie jaunystės išgyvenimų čia ryškiai ir patraukliai išreikštas lietuviško kaimo kasdienybėje. *Idilės* Mekui nusipelnė tautiečių meilę ir pagarbą. Prieš kelis metus jos pasirodė angliškoje versijoje knygoje *There is no Ithaca*, New York, 1996. Dažnai pasitaiko, kad poezijos vertimas į kitą kalbą neprilygsta originalui. Taigi čia cituosime iš

lietuviško teksto. Kaip matyti, autorius naudoja moderninę, arba netradicinę, eilėdaros formą.

Devintoje *Sėmeniškių Idilėje* - *Per kalnus per lygumas teka upės*, autorius rašo:

Tekat, tekat mano melsvos upės
Jūs nešat su savim skalbėjų daineles,
žuklautojų tinklus ir pilkus medžio tiltus,
Ir mėlynas, šiltai pakvipusias naktis
Kai iš lankų išplaukia lengvos rūko juostos
Ir girdisi supančiotų arklių kanopos.

Jūs nešatės pavasarių triukšmingus palaidžius,
Su karklų šakomis ir geltonų lelijų burbuolėm
Vaikų triukšmingą klegesį
Ir vasarų kaitrias ir šutinančias įdienes.

Ak, bet ir tada, ir šilimos virpėjime
Jauti, kaip liejas, šliaužia vėsiai mėlyna srovė,
Jauti praplaukiant pratekėtų kaimų kvapą,
Laukų ir pievų, šiviliuojančių lankų,
Ir tolimų, ir nepažįstamų sodybų.

Grėbėja, A. Kučo grafika.

PAVASARIS LIETUVOJE

Nijolė Jodinskaitė Ballard

(Knygos recenzija)

Mūsų bendradarbė Nijolė Jodinskaitė Ballard, gyv. Floridoje, su savo vyru Jonu švenčia savo gimtadienį

Springtime in Lithuania: Youthful Memories, 1920-1940 - taip vadinasi Hypatijos Yčaitės Petkus neseniai išleista knyga anglų kalba. Skaitau aš ją pasimėgaudama, ir gaila, kad tie 300 psl. taip greit užsibaigia. Knygą gražiai išleido Adams Press leidykla Čikagoje 2000m. Buvęs Lietuvos Ambasadorius Jungtinėms Tautoms Anicetas Simutis parašė įvadą. Viršelyje gyvo, spalvingo, optimistinio Peggy Zuris paveikslo "Aguonos ir rugiagėlės" kopija. Viršelis tarytum simbolizuoja knygos turinį ir pačią rašytoją, atspindėdamas jos giedrias nuotaikas. Panašių atsiminių - memuarų apie šį Lietuvos laikotarpį (tiek anglų kalba, tiek lietuvių) yra sunku surasti.

Autorė rašo lengvai skaitoma kalba. Ne tik pasakoja savo šeimos istoriją, bet ir duoda faktų apie Lietuvai reikšmingus įvykius. Autorės numylėtas Kaunas - iš

apšepusio provincijos miesto staiga tapęs krašto Laikinąją Sostine - turėjo išgražėti, sumodernėti, įgyti vakarietiško miesto išvaizdą. Duodama charakteristika ne tik pasižymėjusių žmonių, bet ir eilinių gyventojų.

Nuostabiai kuriami Lietuvos gamtos vaizdai. Man ypatingai patiko išsireiškimas "pušų šakos dūsavo vėjuje" (psl.182). Tokių žodžio perliukų pilna knygoje, o kiekvienas skaitytojas ras tai, kas jam miela, kas rišasi su jo linksmomis ar liūdnais prisiminimais. Skaitydama apie autorės mokslo dienas Kauno Aušros gimnazijoje ir privalomas uniformas (psl.182), prisiminiau su kokiais vargais mes, pokario vaikai, jas įsitaisydavom. Mano suknelė buvo mėlyna, plisuota ir su juodo žoržeto plisuotu žiurstu. Aš buvau nepatenkinta kad ne ruda kaip visų, bet mano Mama džiaugėsi, kad ir tą sugebėjo padaryti.

Skaitant apie Biržų piliakalnio griuvėsius, vaizdas lyg gyvas vėl iškyla atminty, ir lyginu jį su dabartiniu atrestauruotos - pilies vaizdu, standartizuotu, praradusiu romantiškumą ir paslaptinę. Bet aš dar prisimenu tuos geležinius žiedus reformatų bažnyčios mūrinėje tvoroje, prie kurių būdavo pririšami arkliai (psl.160). Vaizdingai piešiamas kraštovaizdis važiuojant Panemume: Prienai, Birštonas, Punia ir legenda apie Margirį. Skaitai apie Vilniaus bažnyčias, ir negali nesigėrėti kaip rūpestingai buvo surinkta medžiaga, kaip nuosekliai ir plačiai aprėpti to laiko istoriniai įvykiai. Tie, kurie laukė sugrįžtant Dariaus ir Gireno, jaudinsis skaitydami psl. 172-173. Kedainiškiai ras žinių apie kunigaikščius Radvilas. Jūs galėsite mintimis garlaviu pakeliauti Nemunu nuo Kauno iki Klaipėdos. Atkuriamas Palangos vasarotojų gyvenimas. Aprašomos Kalėdos, Velykos, Aprilio diena, valstybinės ir religinės šventės, jas atspindinčios tradicijos ir valgiai.

Tolerancija kitatikiams ir meilė visokių įsitikinimų žmonėms reiškiasi per visą knygą. Autorė, žymios ev. reformatų šeimos duktė, duoda apščiai žinių apie savo Bažnyčią, jos veikėjus, Reformatų tikėjimo principus (psl. 166). Ištos šeimos vykdavo į kasmetinius Biržų Sinodus aptarti bažnytinius reikalus, o Sinodui pasibaigus, džiaugsmingai pabendrauti pietaujant plačioje medinės Klebonijos verandoje. Tai būdavo neužmirštamos išvykos ne tik suaugusiems, bet ir vaikams.

Viskas tilpo į šios knygos puslapius: augalai, gėlės ir grybai, valgiai, visuomenės gyvenimas, kultūriniai įvykiai, asmenybės, vienaip ar kitaip

susiję su Yčų šeimos gyvenimu: Dr. J. Šliupo šeima; komp. Vl. Jakubėnas; Operos solistai Kipras Petrauskas, Vincė Jonuškaitė-Zaunius, žymus rusas dainininkas F. Šaliapinas; dailininkas P. Kalpokas ir jo sūnus Rimtas; rašytojai J. Maironis, Dr. J. Basanavičius, St. Dagilis; prof. J. Balčikonis; kunigai J. Šepetys, F. Barnelis, K. Kurnatauskas, A. Balčiauskas, St. Neimanas, Prof. P. Jakubėnas, škotų teologas ir mokslininkas prof. J.Y. Simpson; Prezidentas A. Smetona ir valstybės veikėjas A. Voldemaras. Knygos gale rasite pavardžių rodyklę ir trumpą skaitytinų knygų sąrašą.

Autorės nuomone, ši pirmoji, 1918m. paskelbta Nepriklausomybė, buvo tautos žydėjimo etapas, kai visi griebėsi darbo padėti Lietuvai pakilti į laisvę ir šviesą. Šios knygos puslapiuose atrasime daug ko, kas tikrai yra verta prisiminti ir dabar.

Kylantis, daug žadantis gyvenimas Nepriklausomoje Lietuvoje ima niauktis. Būsimo II Pasaulinio karo įtampa jaučiama skaitant psl. 218-242. Sovietų tankams 1940m. vasarą užėmus Lietuvą, Yčų šeima viską palieka ir pėsčiomis pereina sieną į Vakarų. Karo pabėgėliai vėl pajus viso to laiko baisumus ir gyvenimo sunkumus skaitydami paskutinius knygos skyrius.

Rašytojos lengvas stilius, vaizdinga kalba, jumoro jausmas ir optimizmas sudomina skaitytoją nuo pat pirmųjų puslapių iki paskutiniojo užverčiamojo lapo.

(Knygą: *Springtime in Lithuania*, Adams Press, Chicago, IL, \$21.95, galima užsisakyti rašant 3213 Georgia St., N.E., Albuquerque, N.M. 87110 arba e-mail: Hypatiaycas@aol.com).

Mūsų Bendradarbė Nijolė Jodinskaitė Ballard atsiuntė eilėraštį, gautą iš Lietuvos. Tryliką metų anūkas, iš Panevėžio, parašė eilėraštį. Jaunuolis tikriausiai turi poetišką gyslelę. Štai jo medis su aukso pumpurėliais.

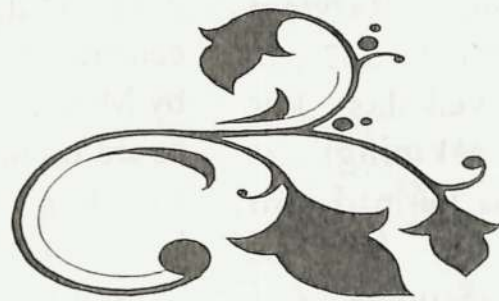
PASODINAU AŠ MEDIĮ

Karolis Jakelevičius

Pasodinau aš medį,
Su aukso pumpurėliais.
Jo šaknys sidabrinės
O šakos ne medinės.

Užaugo tas medelis
Į medį ne medinį
Ir užmezgė jis vaisių
Iš aukso pumpurėlio.
Tas vaisius stebūklingas.
Su branduoliu smaragdo
Ir minkštimu saldžiu
It liepžiedžių medum.

Bet neilgai šis medis
Žaliavo ir kvėpėjo.
Nupjovė jį karalius
Iš pasakų baisių.

Aničas, Jonas. *Alena ir Mykolas Deveniai: visuomeninė politinė veikla Tėvynėje ir išeivijoje.* Devenių Kultūros fondas, Vilnius, 1997, 406 psl., foto iliustracijos, bibliografija, pavardžių rodyklė. Aprašo dviejų ev. reformatų nuotykingą gyvenimą abipus Atlanto, nuo ūkininkavimo Lietuvoje Leonpolio dvare iki Kalifornijos, ir jų ryžtingą kovą palaikant Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo viltį. Ypač pabrėžiama A. Devenienės kaip visuomenės veikėjos rolė. Gaunama iš leidėjo, kaina nepažymėta.

Devenis, Keistutis. *Lietuvos pradžia ir Deltuvos istorija.* Vilnius, Devenių Kultūros Fondas. *Veidas,* Vilnius, 2001. VI.13, rašo, kad ten buvo knygos pristatymas. Aprašo tolimą Lietuvos istorijos periodą. Pateikia savo samprotavimus, kad šeimos dvaro Leonpolio kaimynystėje ar Deltuvoje galėjo būti "Voruta," legendinė ir iki šiol mokslininkų nesurasta Karaliaus Mindaugo sostinė. Knyga gaunama iš leidėjo. Kaina \$10.

Gudavičius, Edvardas, prof. *Lietuvos istorija: nuo seniausių laikų iki 1569 metų.* Vilnius, Lietuvių Rašytojų Sąjunga, K. Širvydo g. Nr. 6. 662 psl. Išsamus iliustruotas veikalas kur aprašomi Lietuvai sėkmingi ir nesėkmingi įvykiai. Tiems, kurie užaugo tokių autoritetų kaip A. Šapokos (Kaunas, 1936) ir V. Sruogienės (Čikaga, 1956) veikalų apšviesti, knyga bus staigmena nes ji paremta vėliausiai atrastais archyviniais šaltiniais. Autoriaus stilius gyvas ir įdomus. Dabar ir eilinis skaitytojas galės rasti duomenų apie iki šiol menkai apšviestus ar

prieštaringus įvykius, kaip pav. neįtikėtinais paininga istorija apie DLK Vytauto vainikavimą, Lietuvos karaliaus karūna. Tai originalių minčių knyga, Lauksime sekančių tomų.

Vladas Jakubėnas: dokumentai, laiškai, straipsniai, atsiminimai, kūrybos apžvalga. Sudarė ir parengė Irena Skomskienė. VI. Jakubėno draugijos Kauno Skyrius. Išleista Devenių Kultūros fondo lėšomis, Kaunas, 1999, 391 psl., fotoilustracijos, bibliografija, pavardžių rodyklė. Tai pirmas leidinys - monografija, skirtas šiam išeivijoje mirusiam kompozitoriui. Čia yra jo gyvenimo (1904-1976) ir kūrybos apžvalga. Patalpinti jo straipsniai ir recenzijos, asmeniai prisiminimai įvairių autorių rašiniai apie Vlado Jakubėno kūrybinį palikimą. Medžiaga surinkta talkininkaujant Vlado Jakubėno draugijai Čikagoje (pirmininkas E. Šulaitis). Gaunama *Draugo* redakcijoje Čikagoje, kaina \$20.

Klassen, S. ed. *Lithuania Christian College: a Work in Progress.* Winnipeg, Canada, 2001, 208 p. illus. photos (text in English only). Liberal Arts College of Klaipėda, now celebrating its tenth anniversary. Backed by Mennonite support; its philosophy is based on humanism, democracy and the Christian faith, including religious instruction. The College enjoys full accreditation by the Lithuanian government. Chapters here by many authors, with one by frequent lecturer John Gillies of the Texas Presbyterian Synod.

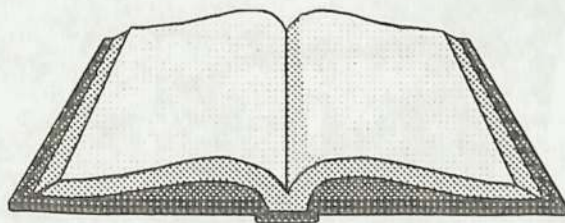
Noizeris, Dr. Vilhelmas. *Kalvinas.* Vilnius, Devenių Kultūros Fondas, 100

psl. (iš vokiečių kalbos Neuser, W. *Calvin* vertė V. Gerulaitienė). Bibliografija, pavardžių rodyklė. Nedidelė, bet svarbi knygelė apie didįjį reformatorių. Jis įgyjo pasaulinį garsą dėl traktato *Krikščioniško tikėjimo nuostatos* (orig. lotynų kalba) ir dėl jo atsiskyrimo nuo M. Liuterio idėjų. Čia trumpai ir aiškiai rašoma ne vien apie Kalvino teologiją bet ir jo tikrai nuotykingą bažnytinę ir politinę karjerą jo gyvenvietėje Ženevoje, Šveicarijoje. Jis gyveno Inkvizicijos šešėlio laikais, kas paaiškina kai kuriuos jo kraštutinumus. Dabartiniai lietuviai ev. reformatai yra jo mokslo pasekėjai, tik ne tokioje griežtoje formoje. Knygelė tinka kiekvienam kas nori sužinoti apie reformatų tikėjimą.

Paulius Slavėnas. Įvairių autorių rašiniai apie jo gyvenimą, jo knygas ir mokslinę kūrybą. Knyga pristatyta Lietuvos Mokslų Akademijoje, Vilniuje 2001m., liepos mėn. kartu su jo kūrinių paroda. (Dėl sąrašo eksponatų, žiūr. *Lietuvių Enciklopedija* kur minima daugybė P. Slavėno mokslinių ir astronomijos populiarinimo knygų).

Prizmės redakcija. *Religijos Lietuvoje: duomenys apie nekatalikiškas religijas, konfesijas, religines organizacijas bei grupes*. Šiauliai, Nova Vita, 1999, 167 psl. Anot leidėjų, tai vadovas į Lietuvos "religines džiungles." Patiektos žinios apie krikščioniškas ir kitokias grupes, tradicines (liuteronai, reformatai, žydai, musulmonai) ir netradicines (rytietiško kilimo) ar iš kitur atkeliavusias religijas, su paaiškinimais, leidinių pavadinimais ir būstinių bei vadovų adresais. Tai pirmas mums matytas toks žinynas, naudingas norint susidaryti vaizdą apie religinę padėtį.

Yčas, Hypatia Petkus. *Springtime in Lithuania* (Pavasaris Lietuvoje). Rašyta anglų kalba. Chicago, Adams Press, 2000, 297psl. Pavardžių rodyklė, trumpas knygų sąrašas. Autorė užaugo Lietuvoje Pirmosios Nepriklausomybės laikais. Atsiminimai apie istorinius įvykius ir tų laikų veikėjus. Netrukus po sovietų Raudonosios armijos antplūdžio, 1940m., šeimai pavyko pasitraukti į Vakarus pakeliui į Ameriką. Gaunama *Draugo* redakcijoje, Čikagoje. Kaina \$21.95. Knygius

KRONIKA

● Senai laukiama monografija apie žymų kompozitorių Vladą Jakubėną buvo pristatyta Čikagoje, ev. liuteronų Tėviškės parapijoje gegužės 2000m. 22d., Knyga *Vladas Jakubėnas (1904-1976)*, virš 400 psl. fotografijomis iliustruotas veikalas, aprašo jį kaip kompozitorių, pianistą, kritiką, publicistą ir pedagogą. Vysk. H. Dumpys apsakė Vl. Jakubėno nuopelnus evangelikams. Monografiją išleido Vlado Jakubėno Draugija, Kaune, kur pirmininkauja redaktorė I. Skomskienė. Talkininkavo Vlado Jakubėno Draugija Čikagoje su pirmininku E. Šulaičiu priešakyje. Draugija, įsteigta 1982 metais, dabar turi skyrius keliuose Lietuvos miestuose. Įdomu pastebėti, kad ev. reformatų kun. diak. Erika Brooks yra ilgametė tos draugijos sekretorė. Knygą galima įsigyti

Draugo redakcijoje, kaina: \$20.

● Dr. Martynas Yčas, mikrobiologijos profesorius Syracuse, NY universitete, gegužės mėn. 2001m. lankėsi Lietuvoje su ypatinga misija. Jis įnešė stambią pinigų sumą įsteigti paskaitų fondui Vilniaus Universitete. Tikslas - kas trys metai surengti paskaitas tikslųjų mokslų srityje, kviečiant žymius autoritetus iš užsienio. Pirmoji tokia paskaita įvyko pačiam mecenatui dalyvaujant (jaunystėje jis pats buvo to universiteto studentu). Fondas yra tvarkomas per jau seniau įsteigta "Jonas and Martynas Yčas Book Fund," c/o Lithuanian Research Center, 5620 Claremont Avenue, Chicago, IL 60636, kur galima gauti daugiau informacijos.

Dr. Gražina Slavėnienė, Dr. Violeta Kelertienė su poetais
Nijolė Miliauskaite ir Vytautu Blože Čikagoje 2001m

● Dr. Gražina Slavėnienė, mokslinių studijų apie lietuvius evangelikus autorė, domisi kartu ir poezija. Lietuvos Rašytojų draugija žada išleisti jos vėliausią veikalą: Janinos Degutytės (1928-1990) poezijos vertimai į anglų kalbą. 2001m. pavasarį G. Slavėnienė buvo nuvykusi Lietuvon knygos paruošimo darbams. Jos vertimu pavyzdžių yra ankščiau tilpę įvairiose antologijose, kur Degutytė aprašyta kaip viena mylimiausių Lietuvos poečių. Lankymosi metu G. Slavėnienė dalyvavo keliuose įdomiuose renginiuose Vilniuje. B. Dvariono muzikos mokyklos mokslo metu baigimo iškilmėse birželio mėn. buvo koncertas. Ten buvo grojamos ištraukos iš retai girdėtos Vlodo Jakubėno kompozicijos baletui "Vaivos Juosta."

● Astronomas profesorius Paulius Slavėnas (1901-1991) buvo aprašytas Čikagos *Draugo* viso puslapio straipsnyje š.m. birželio 2d. Profesorius, čia pavadintas "Lietuvos mokslo istorinės sąmonės ugdytoju," priklauso prie pirmųjų Lietuvos universiteto absolventų. Jų rankose buvo ne vien organizaciniai darbai, bet ir naujos terminologijos kūrimas. Prof. Slavėnas lavinosi užsienyje ir parašė savo daktaro disertaciją Yale Universitete JAV. Rusų okupaciniais laikais jis sėkmingai apgynė savo kolegų pastangas veikti atskirai nuo SSSR ir neleisti jų paglemžti po sovietine letena.

Reikia pažymėti, kad š.m.liepos mėn.viduryje, prof. P. Slavėnas buvo

pagerbtas ypatingu renginiu Mokslų Akademijoje Vilniuje. Buvo atidaryta skaitlinga jo knygų paroda, įskaitant ir mokslinės bei astronomijos populiarinimo veikalus. Atidarymo iškilmėse dalyvavo Dr. Gražina Slavėnienė, reprezentavusi Slavėnų šeimą, Lietuvos Reformacijos draugijos vadovai ir kiti.

● Čikagos laikraščio *Sun-Times* reporteris Neil Steinberg praleido visą 2001m. vasario mėnesį Lietuvoje tikslu atžymėti įvykius sąryšy su Nepriklausomybės dešimtmečiu. Lydimas savo fotografo, jis lankė Prezidentą V. Adamkų, kalbėjosi su valdžios pareigūnais ir keliavo po kraštą, rinkdamas įspūdžius apie eilinius žmones ir jų nuotaikas. *Sun-Times* ištisą savaitę spausdino jo kelionių aprašymą.

● Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio proga buvo ir meno paroda kur buvo išstatyta *Mūsų Sparnų* skaitytojams žinomo skulptoriaus Jokubo Dagio (1905-1989) skulptūros. Paroda, pavadinta "Sugrižusi išseivijos dailė" vyko Vilniaus meno muziejuje 2001m. Tarpe eksponatų, suvežtų iš visur, buvo keliolika Dagio medžio skulptūrų, pargabentų iš Toronto, Kanados, kur jis gyveno emigracijoje. Pasak laikraščių, J. Dagys buvęs labai kūrybingas, palikęs virš tūkstančio meno darbų. Jis buvo reformatas, baigęs Biržų gimnazija, vėliau studijavęs Kauno Meno Mokykloje. Daug jo skulptūrų iliustracijų ir jo paties rašinių seniau yra tilpę *Mūsų Sparnuose*.

Lietuvos Respublikos Prezidentas V. Adamkus
ir ponija Alma Adamkienė. Vilnius, foto D.G.Barysaitės

● Lietuvos Prezidentui Valdui Adamkui tenka priimti visokius iškilus žmones. 2001m. birželio mėn. pabaigoje, jis susitiko Vilniuje su religinio pasaulio įžymybe - Tibeto budistų vadovu Dalai Lama. Šis visuotinai gerbiamas asmuo gyvena tremtyje jau apie 50-tį metų protestuodamas jo krašto užėmimą Raudonosios Kinijos ginkluota jėga. Su juo kartu išėjo virš 100,000 tibetiečių, dabar išsisklaidžiusių po įvairias pasaulio šalis. Dalai Lama, kuris puikiai kalba angliškai, keliauja visur su paskaitomis, rašo knygas skleisdamas savo idėjas, kad Tiesa nugalės ne per ginklą, bet per meilę ir žmonijos brolybę. Spauldoje rašoma, kad Dalai Lama turi nemaža gerbėjų Lietuvoje. Jo apsilankymo proga, Prezidentas Adamkus jam pareiškė "Jei žmonės gyventų pagal Jūsų pamokymus

- pasaulis būtų daug geresnis ir gražesnis."

● Prezidento žmona, Alma Adamkienė buvo tarptautinės Moterų Konferencijos globėja, įvykusios Vilniuje š.m. birželio mėn. Konferencija, pavadinta "Reykjavikas-Vilnius," yra antra iš eilės po pirmojo suvažiavimo, įvykusio Islandijoje prieš du metus. Jo tikslas buvo išnagrinėti moterų teisių ir lygybės galimybes demokratinėje visuomenėje.

● Dr. Daina Variakojytė Fricke, gyvenanti Čikagoje, su vyrų buvo nuvykusi į Variakojų šeimos subuvimą š.m. liepos 28-29d Astravo dvare netoli Biržų. Tai buvo penktas toks suvažiavimas, ir šį kartą dalyvavo beveik 90 asmenų. Tie šeimos subuvimai vyksta jau nuo 1985 metų.

● Užsieniuose pagarsėjęs Vilniaus

ev. reformatų choras vardu "Giesmė" birželio 19d. surengė savo 100-ąjį koncertą. Tai vyko Vilniaus miesto rotušėje. Choras išaugo iš mažos giedotojų grupės, susibūrusios 1989 metais. Nuo 1992m. chorui vadovauja pedagogė-kompozitorė Tamara Bložienė. Koncerte dalyvauja (jau ne pirmą kartą) styginis ansamblis "Credo," diriguojant bažnytinių kompozicijų žinovui R. Vitkauskui. Choras savo repertuare turi ir lietuvių, ir užsieniečių veikalų.

- Iškilus muzikas Arūnas Kaminskas, Čikagos ev. liuteronų Tėviškės parapijos auklėtinis, turi pasisekimo amerikiečių tarpe birželio 7d jis dirigavo autoriaus Philip Glass operą "The Marriages Between Zones Three, Four and Five" statomą Čikagoje, De Paul University Opera Theater.

- Ginnazistas Trevor Yčas, gyvenantis Boulder, Colorado valstijoje, gavo savo mokytojos užduotį surengti parodėlę apie kokį nors išymų asmenį. Jis pasirinko savo prosenelį, darbą pavadinęs "The Illustrious Life of Martynas Yčas, 1885-1941." Nors šeima lietuviškai nemoka, bet su žodyno pagalba iššifravo nuotraukų pavadinimus ir datas iš Martyno Yčo knygos *Atsiminimai* (perspausdinta Čikagoje 1991m.). Ekspонатų tarpe buvo Lietuvos skulptoriaus K. Bogdano padarytas Martyno Yčo biustas. Vėliau, 2001 metų pavasarį, jaunuolio sesuo Skye surengė mokyklinę parodėlę apie lietuviškus papročius, šventes ir joms pritaikytus valgius, iliustruotą nuotraukomis ir knygomis. Sveikiname Amerikos jaunuolius, susidomėjusius savo šeimos kilme!

Trevor Yčas, surengęs parodėlę apie savo prosenelį Dr. Martyną Yčą, Boulder, Colorado. Prekyje skulpt. K. Bogdano darytas biustas

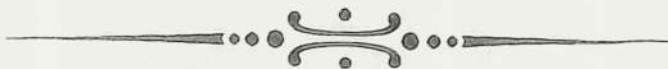
● 2001m. Birželio mėn. Čikagoje įvyko bendras Mažosios Lietuvos Fondo ir Mažosios Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio suvažiavimas. Suvažiavimo metu buvo pristatytas *Mažosios Lietuvos Enciklopedijos* pirmasis tomas. Tuo metu buvo įteikta 2000-tųjų metų Vydūno vardo premija Dr. Daivai Kšanienei už knygą *Muzikinis gyvenimas Mažoje Lietuvoje ir Klaipėdos krašte iki 1940 metų*. Premijos mecenatas yra prof. dr. Vilius Peteraitis.

Čikagos Mažosios Lietuvos draugija surengė vad. "Šiupinį" (iš eilės tai bus 49-tasis) įvyko 2001m. vasario 24d. Šiupinio (tam tikros tirštos sriubos) mėgėjai rinkosi Balzeko lietuviško muziejaus salėje. Vadovavo draugijos pirmininkas V. Trumpjonas su didele Buntinų šeimos pagalba. Buvo gardžiai pasivaišinta ir pasilinksmita. Pirmininko Trumpjono pastangomis, seniau buvo įkurtas Karaliaučiaus krašto lietuvybei remti fondas, ir čia buvo surinkta nemaža lėšų loterijos ir kitokiais būdais. Gauti tikslaus recepto šiupiniui pagaminti nepavyko, bet tai dažniausiai yra sutrintų daržovių, ypač žirnių, mišrainė, kurioje randama supjaustyto kumpio ar spirgučių. Senovės Lietuvoje šiupinys buvo valgomas per Užgavėnes ar Velykas, bet šiandien tas paprotys išliko tik Mažlietuvių tarpe.

● Seniau žmonės manė, kad dangus - angelai, gal ir pats Dievas - yra kur

nors virš mūsų galvų. Bet tie, kurie skrajoja po erdves su savo satelitais ir raketomis, tokių stebūklų neieško. Pirmas kosmonauto skrydis į beribių tolius buvo 1961 metais. Tačiau praėjo daug metų, kol atsirado galimybių turistinėms kelionėms. Pats pirmas toks buvo Kalifornijos turtuolis. 2001m. gegužės mėn. Dennis Tito sumokėjo apie 20 milijonų dolerių už malonumą paskraidyti sovietine "Soyuz" raketa iki erdvėje esančios Tarptautinės satelitų stoties ir vėl atgal. Laimingai grįžęs jis pareiškė, kad matęs "kažką panašaus į rojų," bet išpūdžių apie Dangaus Karalystę neparsivežė.

● Yra pasaulyje tautų, priėmusių krikščionybę daug anksčiau negu, sakysime, lietuviai. Į Armėnijos Respubliką šį pavasarį suvažiavo daug tautiečių iš įvairių pasaulio kraštų pažymėti net 1,700 metų krikščionybės sukaktuvių. Porą šimtmečių po Kristaus gimimo, Šv. Grigalius Švietėjas tapo krikščioniu ir apšvietė savo tautą. Pagal legendą, jo priešai - pagonys - įkišo jį į požeminį urvą kur jis kalėjo 13 metų. Jam pavyko išsilaisvinti su žvake rankoje ir armėnams atnešti religinę šviesą. Prie to urvo susirinko šių dienų maldininkai ir simboliškai uždegė po žvakę. Pažymėtina, kad Armėnija turi maždaug tiek pat gyventojų kaip ir Lietuva. Sovietų Sąjungai subyrėjus jie paskelbė savo nepriklausomybę. M.S.koresp.

Mūsų Mirusieji

IN MEMORIAM

Valerija Misevičiūtė Gerulienė (1924 - 2001)

Valerija M. Gerulienė - paskutinė nuotrauka 2001m. sausio mėn. Floridoje

Valerija, *Mūsų Sparnų* steigėjo - pirmojo redaktoriaus - žmona, mirė St. Petersburg, Floridoje š.m. sausio 31d., po pusės šimtmečio vedybinio gyvenimo. Ji buvo gimusi Raseiniuose, žemaičio ūkininko šeimoje. Jos motina buvo liuteronų tikėjimo, o tėvas R. katalikas.

Valė augo ekumeniškoje, gražaus religinio sugyvenimo aplinkoje. Iš penkių vaikų ji buvo pati jausiausia. Įstojusi į Raseinių gimnaziją, Valė buvo ją bebaigianti bet dėl karo įvykių gavo atestatą vėliau. Besiartinant Sovietų Rusijos kariuomenei, Valei - kaip ir tūkstančiams tautiečių - teko pasitraukti į Vokietiją. Spackenburgo lietuvių gimnazijoje išlaikė likusius egzaminus ir gavo savo diplomą.

Nuo pat jaunystės Valė buvo gabi

svetimoms kalboms ir gerai valdė rusų, lenkų, vokiečių ir net žydų kalbas, o vėliau dar ir anglų. Pažymėtina, kad žydiškai pramoko žaisdama su kaimynų vaikais dar Lietuvoje. Jos tėvas vokiečių okupacijos metu išgelbėjo kelis žydus iš hitlerininkų - nacių nasrų, juos slėpdamas ir tuom rizikuodamas savo gyvybe. Kaip yra sakoma, geri darbai kartais sugrįžta savo geradariams. Valės brolis buvo rusų komunistų areštuotas ir kalėjime žiauriai kankinamas. Vedant jį sušaudyti, vienas žydas šoko jį gelbėti, ir jis išliko gyvas.

Gyvendama tremtyje, Valė greitai įsijungė į stovyklinį gyvenimą ir ieškojo progų toliau pasimokyti. Įstojo į Hamburgo Pabaltijos Universitetą, ir pradėjo studijuoti farmaciją. Valė

domėjosi sportu ir tapo iškilia tinklinio ir krepšinio žaidėja. Ji dalyvavo lietuvių išeivijos sporto rinktinėse. Pietų Vokietijos Grafenschau mieste, 1947m. rudenį ji baigė sporto instruktorių - kūno kultūros mokytojų kursus.

Sporto aikštėse Valė susipažino su sportininku Eugenijum Geruliu. 1948m. jaunieji susižiedavo Hamburge, bet likimas juos išskyrė. Išvažiuoti į Naująjį Pasaulį ne visi galėjo, bet Valei pasitaikė proga išvykti į Kanadą, kur jai buvo pasiūlyta tarnyba. Calgary mieste, Albertos valstijoje Valė dirbo ligoninėse ir namų ruošoje privačiose šeimose. Susitiko sužadėtinį Čikagoje 1949m. žiemą. Ten kūrėsi lietuvių evangelikų reformatų centras. Tuoj po Naujų Metų, t.y. 1950m. sausio 7d. įvyko Valės ir Eugenijaus vestuvės Čikagos lietuvių ev. reformatų bažnyčioje. Kun. Stasys Neimanas, tuometinio parapijos vadovas juos sutuokė.

Gyvendama naujakurio gyvenimą, Valė baigė įvairius kursus: keramikos, plaukų šukavimo ir kosmetologijos. Savo gabumais, ypač įsteigus savo grožio saloną, ji buvo plačiai žinoma lietuvių visuomenėje. Ji savystoviai uždarbiavo, padėdama klientėms atnaujinti savo išvaizdą ir savo jaunystę. Per savo patyrimą ji puikiai orientavosi ir finansiniuose reikaluose. Visada turėjusi menišką gyslelę, Valė pavyzdingai mokėjo siūti ir buvo kulinarijos bei namų dekoravimo žinovė.

Valė buvo puiki šeiminkė, rūpestinga žmona ir gera šeimos motina.

Gražiai užaugino tris vaikučius - Laimą, Rimą ir Andrių. Jie baigė mokslus ir yra pasekmingai dirbuojasi savo pasirinktose profesijose. Įdomu, kad pirmagimės Laimos atsiradimo proga, tarpe sveikintojų buvo Vokietijos laikų pažįstamas, garsusis filosofas Vydūnas. Iš krikštynų laikų šeima išsaugojo jo prisiūstą fotoportretą. Taip pat pažymėtina, kad Valė įdomavosi ekumenine veikla. Ekumeninis būrelis (tikslu suartinti įvairių tikėjimų tautiečius), buvo įsteigtas Gerulių namuose 1966 metais. Valė ir Eugenijus išėjo į pensiją 1985m. vasarą ir nutarė persikelti į Floridą. Čia abu įsijungė į St. Petersburg'o Lietuvių Klubo veiklą.

Jos vyro Eugenijaus žodžiais apie ištikusią tragediją: "Taip ramiai slinko laimingos pensininkų dienos...bet gegužės mėn., 2000m. daktaras pranešė, kad ji serga vėžiu. Buvo padaryta didžiulė operacija. Tačiau žingsnis po žingsnio artėjo leukemija. Dieną prieš mirtį, Valė priėmė Šventą Komuniją. Ji buvo palaidota Floridos St. Petersburg Pranciškonų Memorial Park kapinių mauzoliejuje. Patarnavo pranciškonų vienuolis kun. A. Grabnickas ir kun. Dr. M. Čyvas. Giedojo muziko L. Stepono choras. Žmonės, rašydami užuojautas, minėjo Valę kaip kilnią, draugišką, protingą ir tikrai vertingą asmenybę."

Mūsų Sparnų redakcijos ir darbuotojų vardu reiškiamo nuoširdžią užuojautą Valės našliui Eugenijui, vaikams, anūkams ir artimiesiems.

H.Y.P.

A. A. Valerijai Atsisveikinus

Onutė ir Narimantas Karašos rašo: “Mūsū prieteliui kunigui Dr. E. Geruliui su nuoširdžia užuojauta jo Vienatvėje.”

Narimantas Karaša, mūsų skaitytojas Floridoje, su užuojauta Dr. E. Geruliui atsiuntė ir eilėraščių užvardintą “Mieli ir artimieji taip ir nedingsta” (N.K. vertimas iš anglų kalbos). Čia cituojame kelias eilutes:

“O vistik atrodo, kad mūsų mieli ir artimieji taip ir nedingsta
Nerymok prie mano kapo ir neverk.
Manes ten nėra, ir aš nemiegu.
Aš saulės šviesa vasaroj, as švelnus rudens rūkas,
Ir kai ryto tyloj Tu nubundi, aš paukščių skrydžiu ratais
Kylu aukštyn.
Nerymok prie mano kapo ir neverk.
Manęs ten nėra nes aš nenumiriau!”

IN MEMORIAM

Kuratorė Marija Bernšteinaitė (1899-2000)

Tai buvo, turbūt, vyriausia savo amžium kuratorė gavusi tą titulą dar senų laikų Biržų sinode. Marija Bernšteinaitė mirė Vokietijoje, sulaukusi daugiau kaip šimto metų. Augusti Rygoje, ji daug metų mokytojavo Biržų gimnazijoje. Čia galima paminėti, kad Biržų gimnazija išleido į pasaulį daug šviesuomenės: muziką Vladą Jakubėną, poetą Kazį Binkį, skulptorių Konstantiną Bogdaną. Gimnazija prasidėjusi kaip liaudies mokykla Carinės Rusijos okupacijos laikais, vėliau tapo keturklasė, ir išsivystė į pilną aštuonių klasių gimnaziją. *Mūsų Sparnų* 1992m. straipsniai plačiai paminėjo Biržų gimnazijos steigimo 75-tąsias, duodami žinių iš šios mokslo įstaigos istorijos.

Savo tarpe mes dar turime tos gimnazijos auklėtinių, prisiminančių M. Bernšteinaitę kaip labai mylimą gamtos mokslų dėstytoją. Dėka Halinos

Jakubėnaitės Dilienės, turime vaizdžių atsiminimų apie šią patrauklią, įdomią moterį, turėjusia draugų ir suaugusių, ir jaunimo tarpe. Mylėjo jaunos žmones ir dalyvavo jų veikloje. Ji buvo apdovanota jumoro gyslele. Nors gerbėjų turėjo daug, ji niekada neištekėjo. Jei kas paklausdavo kodėl, ji su šypsena atsakydavo: “Negaliu galvoti apie vedybas nes man reikia prižiūrėti savo babūnę, mamūnę ir jaunesnę seserį.”

Jaunystėje ji lavinosi Kazanės Universitete Rusijoje, prie Volgos upės, kurį baigė aukso medaliu. Vėliau studijavo Rygos Universitete, Latvijoje. Po sovietų kariuomenės antplūdžio, pasitraukė į Vakarus. Halinos Dilienės atminimu, mokytoja Bernšteinaitė buvo nepaprastai gera pedagogė. Rūpinosi, kad mokiniai įgytų pilną supratimą apie jos dėstomą dalyką. Ji mokėjo

disciplinos problemas sutvarkyti ne su pykčiu bet su meile. Mėgdavo vesti mokinius į ekskursijas ežero pakrantėmis ir į istorines vietas, kaip Astravo pilį. Pakely, užtikusį gamtos "stebūklą," atkreipdavo mokinių dėmesį į tą ypatingą paukštelį ar gėlytę. Vokietijoje Marija su šeima gyveno Hannover'yje ligi gyvenimo pabaigos. Čia turėjo didelį daržą, pakankamai daržovių ir gėlių, visokių paukščių ir gyvulėlių. Laikė ožkas nes tikėjo, kad jų pienas pats sveikiausias. Ji mėgo viską, kas yra natūralu, ir buvo nusistačiusi prieš per didelį vaistų ar piliulių vartojimą. Kai mirė jos brolis, sulaukęs "tikrai" aštuoniasdešimt kelių metų, ji pastebėjo, kad "gal jis būtų ilgiau gyvenęs jei nebūtų ryjęs tiek daug vitaminų ir vaistų." Bernšteinaitės 100 metų

sukaktuvės (1999m. sausio mėn. 17d.) buvo didelė šventė. Buvo daug sveikinimo telegramų, laiškų, gėlių buketų ir asmeninių lankytojų. Atėjo visokio amžiaus gerbėjų iš lietuvių ir vokiečių visuomenės tarpo. M. Bernšteinaitė įdomavosi savo Biržų kolegomis ir buvusiais mokiniais. Ji visad liko ištikima savo Bažnyčiai, ir siuntė sveikinimo laiškus ir aukas į kasmetinius sinodus Čikagoje.

M. Bernšteinaitė buvo didelė skautybės remėja. Ji buvo paskirta tuntininke Biržų ir Rokiškio apskričių skautėms. Mielai priimdavo pas savo svečiuotis vadoves tarp jų ir išymiają Sofiją K. Čiurlionienę, kelis metus vadovavusią Lietuvos skautėms. Seseriai p. E. Jansonienei ir šeimai reiškiamo gilia užuojautą. H.Y.P.

IN MEMORIAM

Juozas Plačas (1910-2001)

Šių metų pavasarį, per pačias Velykas, Marija Plačienė, nenuilstama mūsų Bažnyčios veikėja, nustojo savo vyro. Jis buvo lituanistikos srities pedagogas ir žinomas Čikagos mokytojas. Marija yra taip pat pedagogė ir jaunesnio amžiaus vaikų mokyklų vedėja. Juozas Plačas gimė 1910m. Šilalėje, Tauragės apskrityje. Jis baigė Švėkšnos Saulės gimnaziją ir vėliau Klaipėdos Pedagoginį Institutą. Po to dirbo mokyklose, kuri laiką gyvendamas Palangoje. Sovietams užplūdus Lietuvą, pasitraukė į Vakarus, o 1951m. atvyko į Čikagą. Čia vadovavo lituanistinėms mokykloms, redagavo vadovėlius ir mokytojams skirtą mežiagą. *Pasaulio*

Lietuvis talpino ilgesnį rašinį apie jo ir žmonos nuopelnus lietuvybei (2000-IX-laidoje). Viršelį puošia Juozo ir Marijos Plačų fotografijos. Žurnalas rašo, kad "... berti jų rankomis grūdai nukrito į gerą dirvą ir neša puikų derlių."

Pažymėtina, kad Marija Plačienė, žymaus ev. reformatų kunigo a.a. Petro Dagio sesuo, niekad neatsisakė savo tikėjimo nors ir gyvendama su tvirtu R. katalikų bažnyčios rėmėju. Tai galėtų būti pavyzdys tikro ekumeninio sugyvenimo vedybose, nors ir skirtingų religinių įsitikinimų. Čia reiškiamo mūsų nuoširdžią užuojautą Marijai Plačienei, sūnui Gintarui ir dukrai Laimutei su šeimomis. H.Y.P.

KITI RAŠO APIE MUS

Čia duodame ištraukas iš dviejų straipsnių pasirodžiusių *Biržiečių Žodyje* Lietuvoje, ir *Tėviškės Žiburiuose* Kanadoje, apie *Mūsų Sparnų* 80-tąjį numerį.

BRANGUS IR LAUKIAMAS

A. Butkevičius

Kiekvienas *Mūsų Sparnų* (*M.S.*) numeris daugeliui Biržų krašte yra visada brangus ir laukiamas. Toks yra ir aštuoniasdešimtas numeris, neseniai iš tolimos Čikagos atkeliavęs. Biržietė pensininkė Alvina Kulbytė, pasiimdama *M.S. Biržiečio Žodžio* redakcijoje, džiaugėsi, kad dieną praleis įdomiai ir naudingai skaitydama žurnalą.

Po pasaulį išsibarsčius savo skaitytojams, *M.S.* kaskart pateikia naujos informacijos verčiančios daug ką prisiminti, įvertinti, didžiuotis tais, jau nebe pirmos jaunystės atkakliais leidėjais ir redaktoriais, kurie nenuleidžia rankų. Po trupinėlį jie iš visur renka reformatiško gyvenimo išmintį ir krauna ją. *M.S.* ne vienam tampa tikrais vilties, tikėjimo, stiprybės sparnais.

Šis numeris, skirtas Velykų šventėms, pradedamas puikių Kristaus prisikėlimo temai derančiu Anso Berzinš piešiniu "Velykų rytą." Tikriausiai pirmąsyk *M.S.* skaitytojas gali susipažinti su jauno kunigo diakono Rimo Mikalausko pamokslu, pasakytu per Velykų pamaldas lietuvių evangelikų bendruomenėje Čikagoje 1998m. Rimas Mikalauskas, mėgstantis ir sugebantis bendrauti su jaunimu, dėmesingas kiekvienam sutiktam žmogui, išsilavinęs, tolerantiškas kunigas vertas tokio gražaus pristatymo.

Biržų kraštas ir drauge ev. reformatų Bažnyčia daug ko netektų, jei

nebūtų turėjusi kunigo profesoriaus Povilo Jakubėno ir kitų jo šeimos narių. Skaičiau Hypatijos Yčas Petkus užrašytus Povilo Jakubėno dukters, reformatų bažnyčios kolegijos prezidentės, Halinos Dilienės prisiminimus iš gyvenimo Maskvoje, Jaltoje, ir nepriklausomybę iškovojuosioje Lietuvoje- Biržuose. Ypač įdomūs ir reikšmingi praeities dienomis besidominčiam biržiečių atsiminimai apie kovas su bolševikais, ir Biržų gimnazijai ne vien Biržams nusipleniusius žmones. Tai tarsi žvilgantys mozaikos trupinėliai, gulantys į dar neparašytos, bet tokios būtinos ir reikšmingos Biržų krašto kultūros istorijos lapus.

Įdomi H.Yčas-Petkus parengta informacija apie 1998m. Evangelikų Bažnyčios Sinodą Išeivijoje. Ateities vilties dvelkmas jaučiamas Sinodo metu pasakytoje Jono Gylio kalboje "Bažnyčios jėgos šaltinis."

Malonu, kad kiekviename žurnalo numeryje spausdinami ir iš Lietuvos atkeliavę straipsniai. Apie savo gimines Šernus ir jų įvairiai susiklosčiusius likimus pasakoja Eugenija Jašinskaitė-Dagienė.

Mūsų Sparnų numeryje puslapiuose dažnai galima rasti žurnalo rėmėjo biržiečio Jono Dagilio rašinius. Šį kartą jis rašo apie Biržų savivaldybės viešosios bibliotekos direktoriaus J. Enskaičio įsteigtą "Širvenos" vardu pavadintą

knygų leidyklą, jau išleidusią ne vieno biržiečio literato knygą. Kartu jis prisimena ir lietuvių raštijai nusipelnčius Biržų krašto žmones: poetus Bernardą Brazdžionį, Praną Lembergą, dramaturgą bei kritiką Bronių Krivicką, Petrą Zablocką, buvusį nepriklausomos Lietuvos švietimo ministrą Konstantiną Šakenį, pasakoja apie mokytoją Joną Laučę, parašiusį romaną "Negandų metai," už kurį jis buvo nuteistas dviems metams laisvės atėmimo.

Spausdinamos ištraukos Viliaus Mizaro knygos "Šarka ant mėnesio," kurią išleido Širvėnos leidykla. Skaitydamas gėrėjaisi pasakojimo įtaigumu, vaizdingu stiliumi, piešiamais žmonių charakteriais. Tikriausiai skaitytojams nepabostų ir ateityje susipažinti su kitais Mizaro knygos fragmentais.

Visada miela *Mūsų Sparnuose* išvysti Petro Zablocko eilėraščius. Ne vienam artima poeto mąstysena, jo meilė tėviškės gamtai ir žmogui, pagarba tautos istorijai, santūrus žvilgsnis į pergyventas kančias. 85-ųjų poeto metinių proga gražūs sveikinimai ir palinkėjimai išsakyti Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos valdybos, "Ūkininko" žurnalo redakcijos ir Dobilo leidyklos sveikinime "Poetui Petriui Zablockui -

85." Sveikinime gyvos poeto ir žurnalisto Kosto Fedaravičiaus intonacijos, kuris ne kartą rašė apie P. Zablocką ir savo leidykloje išleido ne vieną jo knygą.

Nepraleidžiame skyrelio "Iškeliavę amžinybėn." Pasakojimai apie Anapilin išėjusius žmones verčia susimąstyti apie gyvenimo tikslą ir prasmę, ryžtis kiekvieną laisvą valandą skirti veiklai ir darbui. Šį kartą atsisveikinimo žodis skirtas gražius darbus ir šviesų atminimą palikusiems žmonėms: kuratorei Alenai Vileišytei-Devenienei-Grigaitienei, Alfonsui Plepiui, kuratorėms Emilijai Janonytei-Railienei ir Marijai Bubalaitei-Guobužienei.

Mato Naktinio straipsnyje gausu žinių apie religinį gyvenimą Amerikoje, Valteris Bendikas pasakoja apie vyskupo Jono Kalvano apsilankymą Amerikoje, skelbiami įdomus Jackaus Sondos-Sondeckio atsiminimai, H. Yčas-Petkus rašo apie maldas Amerikos sostinėje; Eugenijus Gerulis prisimena Lietuvos herbo atkūrimo istoriją.

Sunku išvardinti visus rašinius. Reikia tik pasidžiaugti, kad šis žurnalas pasiekia įvairiose pasaulio šalyse esančius savo skaitytojus, juos vienija ir telkia būrin, savo rašiniais suteikdamas jėgų ir tvirtybės. (*Biržiečių Žodis*)

Čikagoje leidžiamas, Mykolo Zablocko redaguojamas, jau prieš keletą metų periodiškumo nebesilaikęs žurnalas *Mūsų Sparnai*, išėjo 80-tąjį kartą pažymėtas 1999m. balandžiu.

Žurnalui būdingas tradicinis "vedamasis" yra Velykų dovana. Tai iš Lietuvos atvykusio diak. Rimo Mikalausko pamokslas, pasakytas Čikagoje Velykų proga. Čia yra dar kiti du ištiesai religinio turinio straipsniai: Pamokslininko Jono Gylio "Bažnyčios jėgos šaltinis," ir M.Z. inicialais pasirašytas "Prisikėlimas." Pastarasis ypač pagaunantis ir, sakyčiau, "ekumeniškas," kuri Šv.Velykų proga galėtų spausdinti bet kuris krikščioniškas leidinys.

Mūsų Sparnų 79-tam numery, keletu rašinių bei nuotraukomis, buvo pagerbta 90 metų amžiaus sulaukusi ev. Reformatų Kolegijos Išeivijoje Halina Jakubėnaitė-Dilienė. Šiame *Mūsų Sparnų* numeryje sukaktuvininkė daugiau papasakoja apie savo gyvenimą. Ryškėja įdomios veržlios asmenybės bruožai. HYP inicialais pasirašiusioji protokoliškai kruopščiai aprašinėja 1998m. rugsėjom.19-19dd. Čikagoje įvykusį Evangelikų Reformatų Sinodą.

Su didžiausiu dėmesiu skaičiau Eugenijos Jašinskaitės -Dagienės "Vienos giminės susiklostę likimai." Straipsniui akstiną davęs Jokūbas Šernas, 1918 m. vasario 16-sios Lietuvos Nepriklausomybės signataras. Nors lakoniškai, bet labai įdomiai aprašoma jo, jo žmonos, išgarsėjusio filmų aktoriaus jų sūnaus, asmenybės. Aprašinėjami ir kiti Šernų giminės

palikuonys, įskaitant Tomą Šerną, šaudytą - nesušaudytą Medininkų muitinėje. Bet čia rašančiajam, bangą ankstyvos jaunystės prisiminimų sukėlė kun. Adomo Šerno asmenybės ryškinimas ir labai gera jo portretinė nuotrauka. Keletą 1940 m. vasaros savaitių praleidęs ev. reformatų bažnytkaimy Švobiškyje, prie geležinkelio tilto statybos per Mūšos upę, aš kun. Šerną kone kasdien matydavau. klebonijoje dideliame salione, pilname sunkių, brangių knygų, kurias mes, trys gimnazistai, nedrįsdavome nė apžiūrėti. Iš to tuomet viduramžio, susimąsčiusio, lėtai kalbančio, bet tėviškai į mus žvelgiančio ir neretai į mus prakalbančio vyro, švietė nepaprastai ori, kilni asmenybė.

Autorė Dagienė mini kun. A. Šerno skurdą ir vargą bolševikų priespaudoje, būk jis 1964m. birželio mėn. atsisakęs kunigystės. Už pusmečio (1965.I.6.) jis mirė. Palaidotas Nemunėlio Radviliškio kapinėse.

Sulaukęs 85-rių, poetas Petras Zablockas pagerbiamas viešu laišku ir sveikinimais. Atspausdinti keli jo eilėraščiai. Kun. Dr. Eugenijus Gerulis gilinasi į naująją Lietuvos herbą "Lietuvos herbą atkuriant." ir naująją herbą laiko tinkamu. Antruoju trumpu raštinėliu skelbia, jog Rusijos imperatorė Kotryna, Petro Didžiojo žmona, buvusi Latvijos lietuvaitė Morta.

"Skautų organizacija nėra bažnytinė," rašo H.Y.Petkus, straipsnyje antraštėje. Akstina davė iškilminga skautų eisena, kurios priekyje ėjo katalikų dvasininkai, o Lietuvos

Prezidentas ėjo iš paskos. Jai pritardamas, straipsnį papildo Vytautas Šliupas.

Kaip visada, labai įdomūs ir vertingi Sondas-Sondeckio atsiminimai. Šį kartą daug rašo apie žydų tragediją Lietuvoje nacių siautėjimo (1941-1944 metais). Velionis Sonda buvo vienas iš nedaugelio aktyvių žydų gelbėtojų. Nepitaria visų lietuvių apkaltinimui dėl žydų kančių ir mirčių, bet neteisina jų žudytojų. Tai blaivios mintys lietuvių-žydų byloje.

Nekrologais pagerbiami keli iškilūs ev. reformatai - kai kurie gerai žinomi visiems lietuviams, būtent Alena Vileišytė-Devenienė-Grigaitienė (1907-1999) ir kiti. Išspausdinta keletas eilėraščių, jų tarpe ir redaktoriaus Mykolo Zablocko, ir yra keliolika religinio bei kultūrinio gyvenimo žinučių tiek išėiviškių, tiek iš Lietuvos.

Tėviškės Žiburiai
Toronto, Kanada
1999m.

Žymus dailininkas Adomas Varnas (1879-1979), gyvenęs Čikagoje mėgdavo svečiuotis ev. ref. sinoduose ir yra nupiešęs viršelį Nr. 2.

AUKOS MŪSŲ SPARNAMS
(Gautos tarpe 1999-III-1 ir 2001-IX-15)

100	Narimantas Karaša	Florida
100	Kurtas Vėlius	Illinois
100	Išganytojo Parapijos Moterų Draugija (per V. Norvaišienę)	Kanada
50	Edmund & Dalia Remys, Vales Gerulienės atminimui	Maryland
50	Irena Vanderbent	Kanada
50	Dalia Bobelienė	Florida
50	Dr. Renne Bortkevičiai	New Jersey
30	Maryte Skorupskas	Australia
20	Aldona Buntinaitė	Illinois
20	P. Devenis	California
20	Dr. Algimantas Kelertas	Illinois
20	Martynas Kleinaitis	Florida
20	Kun. A. Kvedaravičius	Lietuva
20	Jūratė Margevičienė	Lietuva
20	R. Neimaitė	Illinois
15	Aldona Svalbonienė	New York
15	Erika D. Brooks	Illinois
15	Evelyna Yčaitė-Taggart	New Mexico
10	I. Delkuvienė	California
10	V. Norvaišienė	Kanada
10	M. Trečiokienė	California
10	Valteris Bendikas	Illinois
10	Paulius Guobužis	Illinois
10	Jonas Gylys	Texas
10	Arūnas Kaminskas	Illinois
10	Irma Laisvėnaitė	Illinois
10	Jurgis Lampsatis	Illinois
10	Maria Plačienė	Illinois
10	V. Trumpjonas	Illinois
10	Paulina Vaitaitienė	Illinois
10	Kurtas Vėlius	Illinois
10	Ema Žiobrienė	Illinois
	Du aukotojai nepasirašė (po \$5)	

5	U. Bleizgienė	California
5	J. Preikšaitis	California
5	Martinas R. Brakas	New York
5	Ramunas Buntinas	Illinois
5	M. Enskaitis	Illinois
5	M. Fetingis	Illinois
5	Gydienė	Illinois
5	Petras Jaunius	California
5	Albina Kirsininkas	Illinois
5	PovIllinoisas Mieliulis	Illinois
5	Jurgis Padagas	Illinois
5	E. Palšienė	Illinois
5	Maria Pauperienė	Illinois
5	Mina Samkovienė	Illinois
5	Liucia Šikšnius	Illinois
5	Auguste ŠIllinoisgalienė	Illinois
5	Kristina ŠvarCaliforniaitė	California
5	Ema Umbrasienė	Illinois
5	Kasperas VaišvIllinoisa	Illinois
5	Jonas Variakojis	Illinois
5	Elena Vieraitienė	Illinois
5	Ela Visockienė	Illinois
5	Eleanor Visockas	Illinois
3	Dr. V. Jankus	Illinois
3	Otto Shroeder	Illinois
2	Dora Gelažienė	Illinois

Visiems aukotojams nuoširdus AČIU!
 Aukotojams neradęs savo pavardės aukų sąrašė,
 prašoma kreiptis į Redakciją.

MŪSŲ SPARNAI (OUR WINGS)
Lithuanian Evangelical Reformed Journal est. 1951

Publisher
Address Lithuanian Evangelical Reformed Church, USA
3542 West 66th Place, Chicago, IL 60629

Leidėjas
Redakcinis
kolektyvas Lietuvių Evangeliku Reformatų Kolegija, J.A.V.
Halina Dilienė, Nijolė Jodinskaitė Ballard, Erika D. Brooks,
kun. Dr. Eugenius S. Gerulis, Hypatia Yčas Petkus

Redaktorius Hypatia Yčas Petkus
3213 Georgia Street NE, Albuquerque, NM 87110

Platintojai:
Lietuvoje J. Dagilis, Vytauto 69, 5280 Biržai, Lithuania
Kanadoje Mrs. V. Norvaiša, 75 Craydon Hall Drive,
2507 Don Mills, ON, M3A3M3, Canada

ŠIRDINGAI DEKOJAME TALKININKAMS:

Viršelis: Peggy Zuris
Design & Layout: Geraldine Mosher
Korektūra: Nijolė J. Ballard, Laima Vielavičienė
Kompiuterizacija: Evelyn Y. Taggart

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsnis pasirašytas autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos ar leidėjo nuomone.

